

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

III
П-12526

1925-1-12

27610 / 1925.

СВІТ ДІТЯМ

АЛЬМАНАХ ДІТЯМ

РОК VI

III

n-12 526

1925-1-12

СВІТ ДИТИНИ

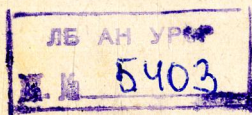
АЛЬМАНАХ ДЛЯ ДІТЕЙ

РІЧНИК VI

~~27010~~

Львів
Накладня Михайла Таранька
1925.

Зміст VI річника.

1. Вірші.

Блажкевич Іванна:

Сніжинки 359.

Богущий Павло:

Моя любов 36.

Веселка Соня:

Наука 228 — 229.

Веселий гурток 369 — 370.

Вільшенко Ярослав:

Дві зірки погасло 257.

У травні 129.

Волошка Людмила:

Ранок 225.

Годований Ніканор:

І знов весна 159.

Гренджа Василь:

Як у тебе сумно 17.

Завадович Роман:

Бабуся казка 282.

Для Гані 44.

Дивувалася смерічка 12.

Кінь і лошатко 29.

Місьо в клітці 34.

Малі приятелі 7 — 9.

Маленька господиня 37.

Під зиму 291.

При крашанці 101.

При цебрику 61.

Пізналися 133.

Січень 1.

Заклинський Богдан:

Напис на гробі козака 368.

Дорожук С. М.:

До науки 321.

Не даруйте 355.

К. М.:

Юрчикова перемога 334.

Карманський Петро:

До образу Лідусі 207.

Кожішук Йосиф:

Робітник 207.

о. Костельник Гавриїл:

Ранішня молитва дитини 318.

Кравченко Уляна:

Вістуні весни 121.

Молитва матері 139

Левицький Василь (Софронів):

(Нечипір Квітка).

Воробчики 14.

Голя, коню 62.

Зайчики — побігайчики 157 — 158.

Лекція танку 54.

Турботи Данці 14.

У доктора 15.

Лотоцький Антін:

Рогатинська »Рідна Школа« 60.

Сирітка 22.

Леся Українка:

На роковини Шевченка 65.

Нуся:

До молодих робітників 63.

Кого я люблю 236.

Клопоти Марійки 193.

Лист до св. Николая 379.

Підгірянка Марійка:

В ніч св. Николая 359.

Весняний ранок 161.

Вечером в зимі 33.

Колядка 3.

Невдала штука 86.

Під святий вечір 13.

Пташки в зимі 357.

Спомин 5.

Сабат Іван:

Богдан 185.

Прогулька 185.

Суханів Дмитро:

Оксаночка спить 132.

Черкасенко Спіридон:

З гори 9 — 10.

Рання пчілка 109.

Ярбій Василь:

На провесні 97.

2. Байки і казки.

Вільшенко Ярослав:

Зазуля та півень 136 — 137.

Дід Модест:

Казка про журавля та чаплю 170 — 178.

Три бажання 77 — 83.

Завадович Роман:

Лев на мандрівці 39 — 42.

Калинець Сильвестер:

Хитрий Циган 325 — 326.

Карафінн Ян:

Як хлопець оповідав казку 281 — 282.

Козольський Микола:

Боз 102

Війна в лісі 140 — 144.

Осетер 272 — 273.

Лотоцький Антін:

Казка про сердиту зиму 4 — 5.

Одинацята казка дідуся Тараса
[266 — 272.

Снігурочка 360 — 366.

Лотоцький Михайло:

Чарівна лямпа Алядина 110 — 114.

Люпенко Петро:

Два вовчі обіди 55 — 56.

Котяча наука 239.

Пестійка Леся 297 — 299.

Співак цвіркун 198 — 199.

Магир Микита:

Дар 125.

Свершок і комашка 297.

Чудотворець 114.

Перро Шарль:

Мізничник 337 — 342, 367 368.

Стенін З. (Горницький):

Козацька пригода 17 — 22.

Яремова Слава:

Казка про пальму і сонце 276 — 278.

Ріжні казки і байки без поданих авторів.

Байка про рибку - ковблика 159.

Смерть і похорон шпачка 336.

Зачаровані квітки 370 372.

Лебідь, шука та рак 57 — 60.

Лисичка — кума 274 — 276.

Нен - Мой 117 — 121.

Новий дім 302 — 304.

Подорож маленької русалки 42 — 43.

Рябко та вовк 103 — 109.

Сонце, місяць і когут 376.

Убогий і багатий Петро 134 — 136

Чапори 115 — 117.

Талалай невгомний 326.

3. Оповідання.

Бачинський Леонід:

Крук 11 — 12.

Білоусенко О.:

Безконечні казочки 290 — 291.

Веселі танці 258 — 259.

Весняні забавки 130 — 131.

Гоп-гоп 226 — 227.

Гулянки 259 — 260.

Дорога могила 87 — 89.

Ладу - ладусі 357 — 359.

Понад рідним краєм 240 — 246.

Сон 208 — 215.

Сон літом 194 — 195.

Сестра 299 — 301.

Ходить сон коло вікон 162 — 163.

Блажкевич Іванна:

Відважна Оксанка 249 — 250.

Дорога до багатства 163 — 169.

Жертва для інвалідів 279 — 280.

Веріго Марія:

Нерозважна вивірка 35 — 36.

Вілінська О'Конор В.:

Венгерць 215 — 217.

Великдень 98 — 101.

Волик 179 — 180.

Левко 156 — 157.

На баштані 276 278.

Щасливий день 305 — 313.

Вуйко Микола:

Як Юрчик учився літати 144 — 152.

Горбовий Михайло:

З життя ластівок 186 — 187.

Завадович Роман:

За поцілунок волі 137 — 139.

Заклинський Б. (Богданко):

Коник 31.

Наша часопись 354 — 355.

Пожар у буші 131 — 132.

Хто се Тарас Шевченко 66 — 72.

Зеднічек Прокіп:

Дереце у сніговому полі 16.

Звоиницька Олена:

Просьба ляльок 374 — 375.

Демян Лука:

Спомини із шкільних років 286 — 287.

Дідусь Тарас:

Розумні діти 292 — 296.

Козольський Микола:

Сніг і підсніжник 56 — 57.

Котович Анатоль:

Що я читав дітям 125 — 127, 350 — [352].

Лотоцький Антін:

В Зелену Суботу 195 — 197.

Перша кривда 83 — 85.

Мандюкова Ярослава:

Добрий син 180 — 185.

Оповідання сливочки 237 — 239.

Про хлопчика, що вчився чарів 201 — [202].

Рубакін Микола:

Оповідання з життя звірят 23 — 29,

42 — 54, 90 — 95, 122 — 124, 152 —

156, 218 — 221, 251 — 253, 283 —

286, 314 — 317, 343 — 347, 377 — 379,

Смикалюк Григорій:

Мала Леся 273.

Сохачевська Л.

Сашко 322 — 325.

Хронович Володимир:

Два сонця 6 — 7.

Чернявський М.:

Перший сніг 356.

Ріжні оповідання без поданих авторів:

Боже дитя 335 — 336.

Зайці герої 349 — 350.

Комарове горе 254 — 255.

Коник горбунік 348.

Малий чарівник 334 — 335.

Метелик 203 — 205.

На грібі 282 — 283.

Несподіванка 250.

Помічник 288.

Проміньчики 200.

Чорний дятел 348 — 349.

Чужим розумом 372 — 373.

4. Дитячі забави

Боротьба гусаків 96.

Гусаком. 64.

Жмурки 128.

Заяць 64.

З рук до рук 128.

Лилик 32.

Лис і господар 32.

Пек 96.

Переміна чисел 64.

Ріка 96.

Рибак 128.

Сліпа бабуля 96.

Хто взяв яблочко 319 — 320.

Хто скорше 64.

Цісар 64.

Циган спить 32.

Червоний лев 32.

5. Лісні і ноти.

Вечірній дзвін 318.

Зайчик 160.

Моя любов 255.

Пильний школяр 221.

Стоїть гора високая 30.

6. Сценічні картини.

Білоусенко О.:

Колобок 230 — 236, 261 — 265.

О'Конор Вілінська В.:

Сирітка 73 — 76.

7. Всячина.

Загадки 223 — 224, 256, 283, 320.

Історія годинника 327 — 333.

Народні анекдоти 188 — 192.

Наші читачі 31.

Розвязки загадок 380.

Посмертна згадка 192.

Прогнання Запорожців із Січі 206.

Рими й дрібнички 347.

Співанки 202, 205.

Сміховинки 222, 256.

8 27610.

СВЕТ ДЕТЯМ ПОСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДЕТЕЙ

РАДНО

КОБЖУН

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ.

РІЧНИК VI.

СІЧЕНЬ 1925.

ЧИСЛО 1.

ЗМІСТ:

1. Р. Завадович: Січень	1
2. М. Підгірянка: Колядка	3
3. Казка про сердиту зиму	4
4. М. Підгірянка: Спомин	5
5. В. Хронович: Два сонця	6
6. Р. Завадович: Малі приятелі	7
7. С. Черкасенко: З гори	9
8. Л. Бачинський: Крук	11
9. Р. Завадович: Дивувалась смерічка	12
10. М. Підгірянка: Під святий вечір	13
11. Нечипір Квітка: Турботи Данці	14
12. В. Левицький: Воробчики	14
13. В. С. Л. У доктора	15
14. П. Зеднічек: Деревце у сніговому полі	16
15. В. Гренджа: Як у тебе сумно	17
16. З. Стенін: Козацька пригода	17
17. Сирітка	22
18. М. Рубакін: Життя звірят	23
19. Р. Завадович: Кінь і лошатко	29
20. О. Пчілка: Стоїть гора високая	30
21. Коник	31
22. Дитячі забави	32

Окладинка і графічні прикраси роботи Павла Ковжуна.

Виготовлена в друкарні ОО. Василян у Жовкві.

СВІТ ДИТИНИ

Січень.

27610

Я січень, перший із братів
І з них найстарший родом,
На крилах хмар і метелиць
Літаю попід зводом.

Намітку білу, снігову,
Розстелюю по полі,
Кладу на шиби див-квітки
Появілі на роздолі.

Зі стужею під шум завій
Гуляю улицями
І личка всіх стрічних людей
Малюю рум'янцями.

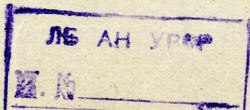
А як ущухнуть буруни,
Виходьте, діти, з хати,
Годинку на швидких санках
Снігами побуяти.

Або мерщій біжіть на став
(Там лід мов скло — аж надить)
Поховзатись для розривки,
Нічого не завадить.

Поставте діда зі снігу
Ще й з цибухом у роті
І в боротьбі на сніжинки
Ви дайте край охоті.

Хоч я холодний — і лежух
Мені не є охочий,
Повірте, діти — понад все
Приятель я діточий.

Роман Завадович.

АНГЕЛ ПАСТИРЯМ МОВИВ...

КОЛЯДКА.

Чи спиш, чи чуєш, Мати убога,
чи чуєш?
Гей, чи ти чуєш, чи в Пана Бога
ночуєш?

Плуги звеніли, волки ревіли
у дворі,
Діточки дбали, раненько встали,
до зорі.
Дажбог в дорозі в золотім возі
блеск сіє.
Пітьма проходить, світло ся родить,
яр мріє.

На раннім небі золоті смуги
у горі,
На ярну працю чекають плуги
у дворі.
Гей, мрієш-сієш весняним чаром,
Дажбоже!
Вкраїнські діти, не сидить даром —
дай Боже!
Рости вам, рости в народній честі,
дай Боже,
Матері нашій страдальній цвисти —
дай Боже!
З рідної хати клеймо зганяти
вороже,
Вінок терновий квіттем міняти
дай Боже!

* * *

Чи спиш, чи чуєш, Мати убога,
чи чуєш?
Гей, чи ти чуєш, чи в Пана Бога
ночуєш?

М. Підгірянка.

Казка про сердиту зиму.

(З „Другої Книжечки“ — М. Матвійчука).

Розсердилася старуха Зима тай задумала все, що жие, знищити. Найперше стала вона до пташок добиратися. Надокучили вони їй своїм вереском. І подула Зима холодом, пострясала листе з дерев і порозкидала його по дорогах. Не мали пташки де дітися. Стали отже думку думати. Зібралися й полетіли за високі гори, за синє море, ген далеко в теплі краї. Остався лиш горобець, але й він заліз під стріху. Зима тільки надармо сердилася.

Бачить Зима, що пташкам не годна нічого зробити, зачала добиратися до звірів. Засипала снігом поля, завалила ліси і шле

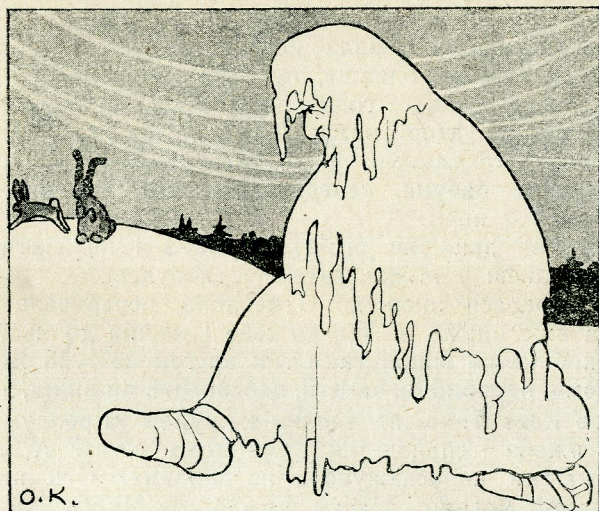
мороз за морозом. Але звірі не злякалися. В одних шерсть густа, кудлата й тепла, а другі в глибокі нори поховалися. Біличка в дуплі орішки гризе. Медвідь у барлозі лапу ссе. Зайчик гріється, поскакуючи. Коні, корови й овечки в теплій стайні зелене сінце смачно заїдають.

Зима ще дужше розсердилася.

— Пождіть — каже Зима — візьмуся я й до людей!

І шле мороз за морозом, один сильніший від другого. А люди палять у печах, печуть собі бараболі тай із Зими насміхаються. Доведеться кому за дровами в ліс поїхати, то одягне кожух, натягне теплі рукавиці і як стане сокирою махати та дерево рубати, то аж піт летіть.

По дорозі, немов Зимі на глум, люди переганяються санками,
з кожухів аж пара йде, погоничі тупають ногами, вимахують ру-
ками і ще хваляться, що мороз як раз добрий.
Зима засоромилася.

А найбільше не до ладу було їй те, що навіть малі хлопці
з неї кепкували. Возяться на саночках, бавляться весело і баби
зі снігу ставлять.

Видить зима, що ніхто її не боїться і аж заплакала зі зло-
сти. Зі стріх і дахів закапали студені сльози тай настала тепла
весна.

СЛОМН.

Давно тому, давно дуже,
В святім вечері
Дала мені два орішки
Матуся в дарі.

Орішки ся розкотили
Межи родину —
Мене лихі вітри змели
Аж у чужину.

А за мене на чужині
Доля не дбала:
Лиш лупини золочені
Мені давала.

Ішла би я сто миль пішки,
Й не спочивала
Та по тії два орішки,
Що мама дала.

М. Підгірянка.

Два сонця.

Було се підчас війни.

Малий Коля, пробуджуючися зимовим ранком зі сну, глядів нераз цікаво на завітчані сріблом шиби вікон і любувався їх красою. Тоді переважно брала його охота підійти до тих вікон і приглянутися квіткам близьше, та мати забороняла.

Лежи, синку, лежи, — говорила вона тоді до нього трівожно. — Дивися, яка там на дворі зима. Люта, прелюта. Замурувала нам вікна квітками і то такими, що й світа божого не видати.

А старенька бабуня, перериваючи свої ранішні «Отченаші», докидала й собі з печі:

— Підожди, доки не огріється хата і не відтають трохи вікна, бо змерзнеш у ніжки та скигліти будеш.

Відтак бралася знов до Отченашів, переривала їх у друге та говорила вже опісля на пів до себе і на пів до нього:

— Колиб не ся війна, так і тих квіток не було би в хаті. Був би тато в дома, поробив би загати, забезпечив би вікна, а так що? —

І лежав Коля тихо під теплим кожухом та роздумував важко.

— Не вже-ж і справді ся зима така люта? А чого-ж такі пречудові квітки понасаджувала на шибках? Ось на тій шибці від дверей самі молочії, тільки красні. На сій сусідній щось так, як шувар на ставку, а на тих горішніх знов цілий ліс срібних смерічок. І тутки і там на споді повно моху, тільки не зеленого, але білого... біленького.

Мимоволі нагадувалася бабусина казка про Мороза-королейка та його ледяні палати.

— Ах, як гарно мусить там бути! — шептав Коля серед тихої задуми і дальше придивлявся цікаво завітчаним шибкам.

В печі тимчасом чим раз голоснійше тріскав огонь. Із наставлених горшків збігала вода і сичіла та порскала на блясі. Якась животворна струя йшла від сього огню та розливалася по хаті. З кожною хвилию ставало в ній теплійше і веселійше. За часок можна вже було й рученята виняти зпід кожуха. Дуже однак любо ставало Колі тоді, коли мати принесла йому до ліжка горячого молока і він випив його до останньої каплі.

Тоді й справді не боронила мати встати з ліжка та на жаль не було вже до чого. Якась невидима рука закрадалася на шибки і стирала йому на очах ті хороші квітки. Зачинала переважно з гори, а деколи й з середини. Тоді майже завсіди показувалося на стертій місци ясне сонце і кидало свої золоті проміні на протилежну стіну та на русяву головку зажуреного хлопця. Кидало однак ці проміні крізь сльози заплаканих шибок, які густо спливали з їх лиця і разом із Колею тужили та побивалися за срібними квітками.

Одного разу не видержав і плачучи поліз до бабуні на піч.
— Бабусю! — спитав її тихо, тихенько. — Хто се стирає ті хороші квітки на шибках? —

— Два сонічка, — відповіла бабуня, усміхаючися. — Одно там у Бозі, а друге тутки в хаті. Одно золотими проміннями, а друге теплотою свого серця. Ще досвіта встало се друге сонічко, нанесли дров, запалило в печі та зварило молочка. Відтак устало також і се сонічко у Бозі. Не дивота тому, що відтаяли шибки на вікнах і в хаті стало веселіше.

— І хто се те друге сонічко? Хто, бабусю? — питає хлопець далі, не розуміючи добре бабусиних слів. — Не вже-ж се мама?

— Мама, мама, дитиночко моя золота! —

* * *

Минули літа. За сей час багато дечого змінилося в житті Колі. Татко з війни не вернув. Над Золотою Липою зложив свою буйну голову. За ним вкоротці пішла рівнож і бабуня, а другої зими мама. Колю взяла до себе тітка, а до їх хатини спровадився якийсь старий дідусь із сусідного села. Сей ходить за прошенням хлібом та не раз цілими днями не буває в дома і хата стоїть пустою.

Сюди зимою часто забігає тепер Коля і сумно глядить на завітчані вікна. Хоч і як гарно світить часом сонце, та все-ж таки нема в нього сил, щоби стопити всі квітки.

Мимоволі пригадує собі Коля давні часи. І тоді не жаль йому вже білих, срібних квіток, а жаль сього другого сонця, яке так тепло колись ogrівало їх хату.

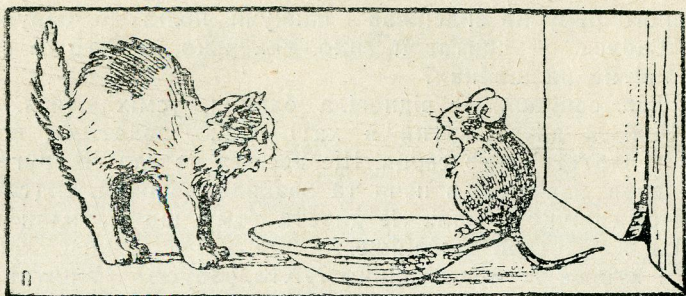
Нині сумно йому й тужно за мамою.

Володимир Хронович.

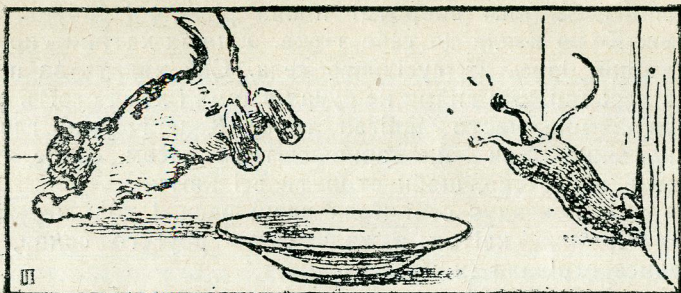
Малі приятелі.

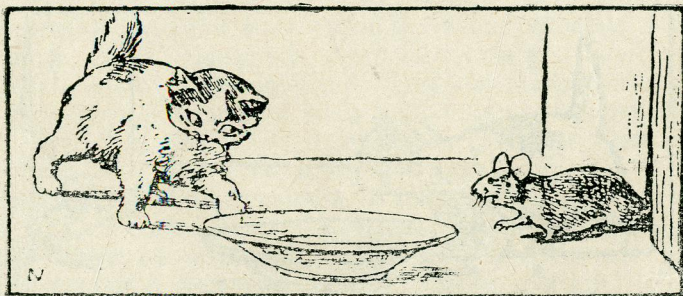
Молочко маленька киця
Хлепче-попиває,
А із дірки вусатенька
Мишка заглядає.

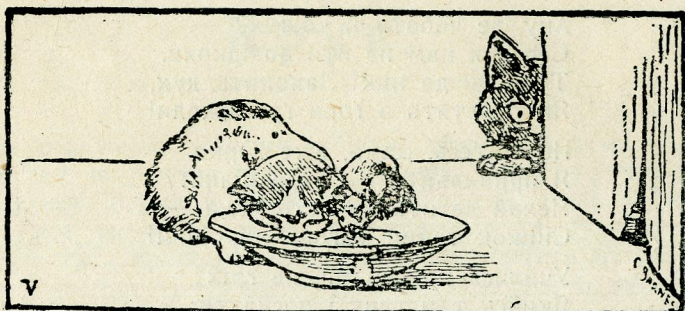
Мишка ближче підбігає,
На мисочку пнеться,
Малу кицю страх збирає,
В мишки серце бється.

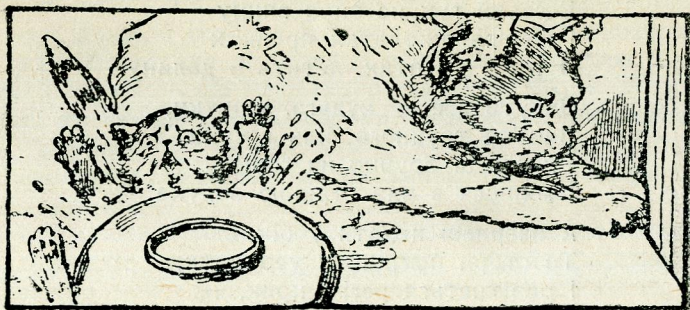
Познакомитись охоти
Обидві не мають,
Від мисочки сюди й туди
Що сил утікають.

Але гадка про молочко
Не дає їм спати —
Біжать вони, щоб з мисочки
Трошки похлептати.

Посідали вони в парі,
Страху вже не мають
І молочко солоденьке
Хлепчуть-попивають.

Та їх приятнь стара кітка
Нараз перервала,
Мишку хап, а котенятко
В молоці скупала.

З гори.

Не знаю, мамо, хто і як,
А ми з Юрком зимі зраділи!
Сніжок, як пух, сніжок — первак —
Такий смішний, чистенький, білий!

І вабить з хати нас на - двір,
На улицю в погожу пору,
Де гомінкий дитячий мир
Укрив, як галич, дальню гору...

Ану, де чоботи й кожух? —
Сьогодні нам не йти до школи.
Туди — до них! Захопить дух,
Як полетять з гори grindжолі!

Не бійтесь, мамо, вже Юрка
Я припильную — буде цілий:
Нехай летить хоч сторчака —
Сніжок такий мягонький, білий!

Училися красно ми, не гріх
Якийсь там день і погуляти:
Веселий день, веселий сніг
І діда витягне із хати!

* * *

Ми — на горі. Веселий сміх,
Веселий гук не знає впину
І на grindжолятах прудких
З гори, як птах, летить в долину.

Забуто все — нудьга, книжки,
Вчиття трудного біль і мука,
Як сядеш зручно на санки
І мчишся в низ стрілою з лука.

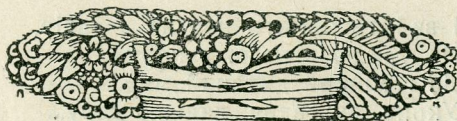
А звернеш нехотя у бік,
То сторч потрапиш у замети,
І розітнеться регіт, крик, —
І сам гукаєш: »Юрку, де ти?«...

Обтрусиш сніг і байдуже,
Хоч дражнять вигуки зухвалі,
Сідаєш знову і уже
Немов на крилах линеш далі.

Та не помітиш, як і ніч
Підкрадеться до нас на гору,
А там — вечеря, тепла піч,
І сон солодкий гонить змору.

На ранок встанеш бадьоріш —
Здоровий, свіжий, як ніколи.
Не йдеш поволі, а летиш
З веселим захватом до школи!...

С. Черкасенко.

Крук.

Правдиве оповідання з життя природи.

Наше невеличке село Залюбівка лежить далеко од міста; ніколи ми там не чуємо гудків із фабрик, гуркоту залізниці, ні міського галасу. Гарно й люблю там у повній тиші. Дивно мені що людей все тягне до міста, що хочеться їм будувати різні фабрики, варстати, проводити всюди залізниці, рубати ліси, виводити кріпости і т. и. Все тим людям мало, все хочеться їм використати багату природу на якусь торгову ціль. Правда, промисловість діло добре й потрібне нам, але то зле, що всі промисловці думають виключно про свої вигоди, вони ніколи не застановлюються над питанням: що залишить по собі їх труд, чи не пошкодила їх праця рівновазі природи. Чи думають промисловці над тим, що як знищать ліс, вигинуть усі лісові пташата, повтікає звірина, або пропаде риба з річки, до якої спускає фабрика брудну, занечищену всякими квасами воду? Певно, що ні. Тому з особливою любов'ю я одвідаю наш хутір. Тішуся — що не швидко являться сюди ті жорстокі промисловці та що не дам їм зіпсути ту красу й нарушити спокій в нашому улюбленому кутку. Чим далі, тим більше й сильніше люблю я наше просте село і як би змога, то на завжди покинув би найбагатше місто!

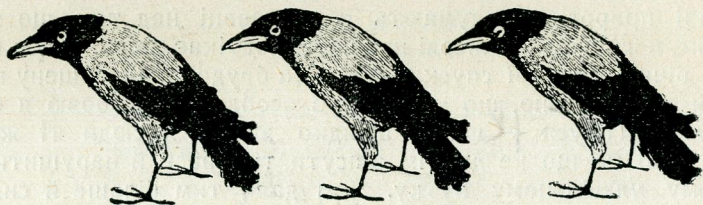
Ось із такими думками ходив я здовж березового ліска і дивився на безмежні жовті поля степової України. Давно не був я тут і уважно приглядався до всього; все мене цікавило. Так непомітно одійшов далеченько від дому. Сонце пекло, вже тяжко стало дихати і я приліг на холодненьку травичку, під широкою вербою, коло самого ставку, званого у нас »Рачне«. Оттак лежу собі і дивлюся на широкий з пологими берегами ставок, в якому багато було всякої риби, а особливо раків, яких розвів наш покійний дід. Великі раки виводилися в сьому ставку, певно й їм подобався сей затишний куток. Часто раки вилазили попід самий берег і грілися у верхній теплішій воді. Тихо кругом, чути тільки, як літають різні мухи та джмелі і звенять. Понад берегом спокійно ходять круки та визбирують усячину, все придатне їм на прокорм. Я приглядаюся до сих обережних птиць, які до кожного руху прислухаються і що хвилі підіймають голову до гори, щоб упевнитися в безпечности. Всім є досить роботи, ніхто нікому не перешкожує робити, що хочеш; дуже приємно спостерігати таку згоду між різними відвідувачами нашого ставка. Під лагідний теплий вітерець я став солодко дрімати, як раптом почув сполошений злет круків, що збилися до купи і високо піднявшись у гору. Крутилися на одному місці й голосно кричали. Я став приглядатися, Круки дійсно літали, але нічого особливого помітно не було, рівнож навкруги нікого не було. Лише трохи пізніше побачив я, як щось

падало на землю з тої зграї. Я підбіг до того місця, де упало і побачив дивне явище. Лежав мертвий крук, а коло нього розбитий на кашу рак, що кліщами тримав за шию крука. Два трупи швидко пояснили мені всю відіграну трагедію у воздуху.

Крук порпаючись на березі ставка, хотів пожитися рачком і був так необережний, що попав у його кліщі. Підлетівши в повітря, думав, що спасеться від свого ворога. Та дарма, рак не випускав горла зі своїх кліщів і задушив крука, а той падучи на землю, розбив рака на смерть.

Довго стояв я над двома трупами і сумні думки наповняли мій мозок. Невже і в сьому тихому кутку не могли поділитися й жити у згоді рак і крук, неville забракло їм місця, що мусіли в боротьбі оба загинути?

Леонід Бачинський.

ДИВУВАЛАСЯ СМЕРІЧКА.

Дивувалася смерічка,
Що ціла вона, як чічка:
Тут цукорочки, там свічка,
Тут прикраса, а там стрічка...
Дивувалася смерічка.

Коло неї кругом діти
Мов розцвіли пишні квіти
У святочний одяг вдіти
Розглядають її віти,
Хочуть гратися, радіти.

І смерічка їх спитала:
Що за свято в вас настало,
Що мене ви так прибрали,
Чічок, свічок начіпали?..
Скажіть мені, щоб я знала!

А їй діти відказали:
Нам нові часи настали,
Родивсь Бог в промінню слави,
Ось чому ми раді стали,
Ось чому ведем забави.

І зраділа деревинка,
Бо відчула, що Дитинка,
Що родилась в яслах нинька
Є сам Бог... І цілу днинку
З дітьми тішилась ялинка.

Роман Завадович.

ПІД СВЯТИЙ ВЕЧЕР.

Сипле сніг, білий сніг, тихо, рівно —
Чуд килим в свій терем тче зима.
Куди глянь, де не стань, всюди вільно,
Огорож, ані меж вже нема.

В тумані в далині зірка світить...
Чом не йти, не зайти в даль світляну?...
Чом мені в чужині серцем мліти
В отсю ніч, тиху ніч, в ніч різдвяну?..

Наряжу, запряжу коні сиві
До швидких, золотих мрій — санок...
Понесуть мене в путь буйногрові,
В спомин літ молодих, в світ казок.

Прибіжуть, заіржуть близь хатини:
Гей, вставай, світло дай, в хату клич!..

Ходить сон край вікон — спомин лине...
Коні мчуть, рівна путь, тиха ніч...

М. Підгірянка.

Турботи Данці.

Данця лялям прала льолі,
Щоби гарно їх прибрати,
Лялі ж як усе в сваволі
Стали в округ пустувати.

— Нуська! Нуська! Чи ти лишиш?
Впадеш зараз! — От і впала!
Боже милий, чи ти видиш?
Пів мильниці розілляла!

Стільки клопоту ніколи
Ще не мала жадна мама!
Із турботи аж об поли
Данця вдарила руками...

Нечипір Квітка.

ВОРОБЧИКИ.

Воробчики скачуть по сніжній дорозі
! хлопчики просять що дня:
— Ах, хлопчику милий, ми дуже голодні,
Дай нам окрушину хлібця!

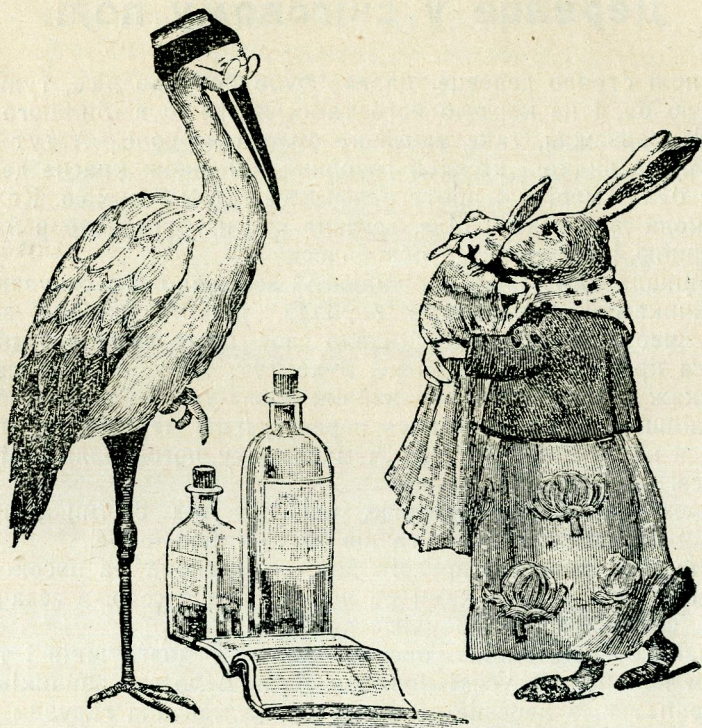
Воробчики скачуть по сніжній дорозі,
Їм зимно у босі ніжки:
Позволь нам, хлопчино, у сіни влетіти,
Загріти свої кісточки!

* * *

Воробчики скачуть на вишні цвітучій,
Їх щєбіт несєсь довкруги:
— Ах хлопчику милий, тепер ми для тебе
Співаєм про вечє весни.

В. Софр. Левицький

У доктора.

Ох порадьте, пане доктор,
Мій Заланьо захорів,
Щось головка горяченька
І животик заболів!

Все марудить: день і нічку!
Спати старшим не дає!
А схуд так, що аж боюся.
Пане доктор, що се є?

Він все чемний був, а — мудрий!..
Геніяльна голова!
Ну, скажи но, Заню-злото,
Тому панови »Па!.. Па!«

В. С. Л.

Деревце у сніговому полі.

В полі стояло деревце. Далеко було йому до ліса, туди й не забігло би, і не кортіло його там... В лісі був би його ніхто навіть не завважав, таке маленьке було воно собі... А тут у полі його здалека видко і кождий говорив: »Ей, якеж красне деревце!«

Се була смерічка, проте зеленілася літом і зимою. Коли було все довкола лиш біле й біле, деревце красно виглядало в засніженім чатинню і кождому се подобалося.

Прийшла заметіль. Сніг сипався і все довкола засипував. Засипав зайчикам і куропатвам борозди, пільні доріжки, воронам глибокі вивози. Та деревце схилюло своє густе галузе і під ним лишилося красне порожнє місце. Було тут, як у зеленій світлиці. Тепер скажу, чому. Прийшов зайчик довго-ушко і зайчик бистроніжка, зійшлися тут, сховалися перед густою метелицею, ogrілися, попаслися на зеленім, незавіянім муравнику, поговорили собі і передрімалися.

Деревце було ціле щасливе, що має під своїми галузками в зеленій світлиці зайчиків та що їм тут так добре.

Зайчики провідали другого дня, як довкола за високо снігу, пустилися бігом кривульками до ліса, з ліса в село, з села дальше на гори, відтак знову вернулися до деревця.

Знайшли там інших бистроніжок та довгоушків і так під деревцем починалися усякі розмови. Як не було там зайчиків, прийшли куропатви, а деревце радувалося, що має під галузем у зеленій світлиці ще й куропатви.

Сталося одначе, що раз приблизилися до деревця великі сліди: талап — талап. У слідах великий вусач, увесь забілений снігом, увесь нахмурений. На раменах бренькотіла йому пила, об її ostrі зуби різався — студений вітер. Деревце злякалося на смерть... Знало, що се значить — такий нахмурений вусач і його остра пила!

Та скоро спам'яталося і просило вітра: Вітрику, вітрику, захисти мене! Просило, просило, аж вітрика допросилося. Вітерець розігнався полем, — та се вже не був вітерець! Був се вітер! Долетів аж до гір і до високих хмар, пригнав гурму снігу, і ще багато більше снігу. Бив вусачеви в очи, а деревце обтулив густою сніговицею.

Не бачив уже вусач ніякого деревця і вітер не пустив його дальше. Пила примерзла вусачеви до рамени і він мусів вернутися. Вернувся, й деревце мало спокій. Лишилося в сірім полі і держало дальше з галузя зелену світличку для зайчиків довгоушків, для зайчиків бистроніжок і для куропатв-ціпціпоньків.

Переклав з чеського Богданко.

ЯК У ТЕБЕ СУМНО...

Як у тебе сумно, мій рідний краю!
Літо вже минуло, пташка не співає,
А я ходжу-броджу по сумному гаю,
Аби хто не видів, як серце ридає.

Летить чорний ворон. Та чому він краче?
Чому він дре горло страшним ревом смерти?
А може він краче, — бо й то небо плаче,
Що нас присуджено з межі вольних стерти...

Василь Гренджа.

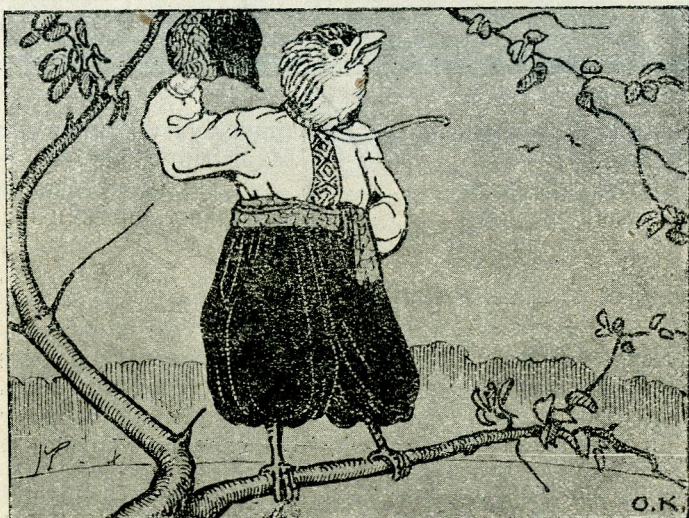
Козацька пригода.

(Оповідання горобця).

Вступ.

Шаблю, порох та пістолі
Можуть мати й дураки,
Але розум — сей дар долі —
Лиш правдиві козаки.

Можеш волю добувати,
Непотрібний порох твій,
Не потреба кровці лляти,
Лиш бери все розум в бій.

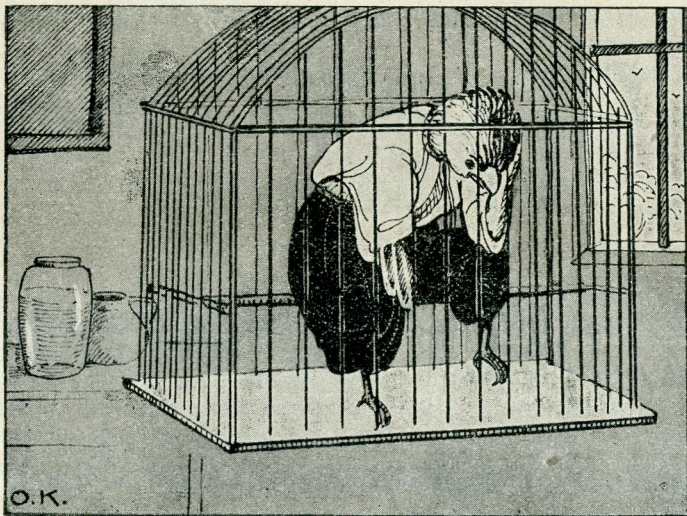

Ось і я, малий горобчик,
Скаже хто, що не козак,
Або що не мудрий хлопчик?
Слухай! скажи так, не так.

У неволі.

Не пішло отсе без болю,
Як припадком пречудним
Я попався у неволю —
Як і де — вже менше з тим.

В клітку в мить мене примкнули,
Ще й далеко від вікна —
Щастє лиш, що призабули,
Що у ній не має дна.

Ба! не має дна — що з сього,
Як залізо довкруги?
Крати з дроту сталевого,
Кріпші й грубші від ноги*).

Инший був би може плакав,
Плакав гірко, нарікав —
Я лиш думав, не балакав,
Розглядався, промишляв.

Пан Мурлика.

Раз я дивлюсь — між горшками
Пан Мурлика задрімав...
Гей! А може так часами
Він мені би раду дав?

Требаб легко розбудити,
Бо я ж чув, що любить спів —
Ну ж весело виводити
Всі пісні, які я вмів.

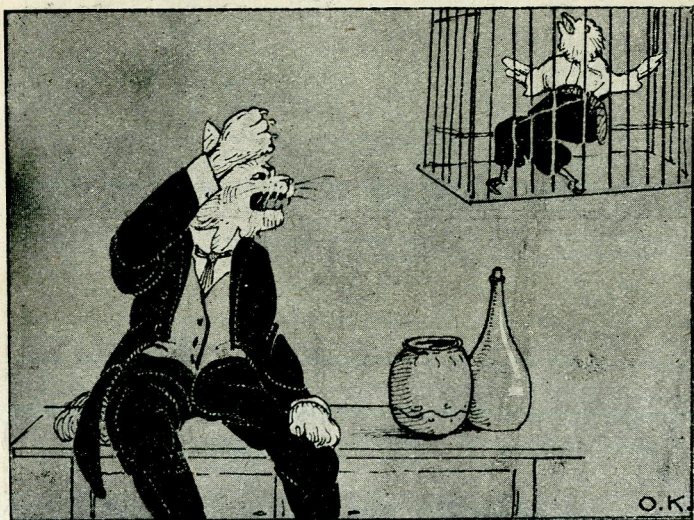
Як на мене кіт не всяде,
Як не крикне, не змявчить:
»Ти нужденний Зернокраде!«
Чи не бачиш, що пан спить?»

Як ти смієш, ти собако,
Так пищати?... Пожди лиш!
За простацтво, харцизяко,
Вжеж мені ти заплатиш!

*) Горобцеві ноги.

Гей, на тії теревеньки
Гнів мене теж розібрав:
»Пане Кіт!« Лиш поволеньки!
Все пусте, що ти мавчав!

Що себе так величати?
Чи затьмила сліпи злість?
Десять вас — отсії крати,
Щоб сказалися — не проїсть.

Кіт — дурак повинен знати,
Що залізо — се не миш...
Як охота воювати,
Так найперше крати злиж!»

Ворог у пригоді.

Кіт лиш злісно усміхнувся
І хвостом землю потер,
Розмахнувся та простягнувся
І на клітку тіло спер.

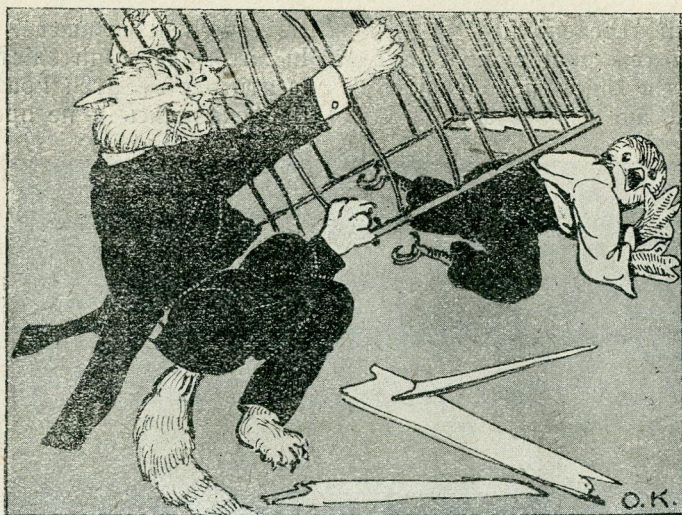
Спер, аж клітку колихає...
Глянь! — ось тихо лабу гне
Тай між крати запихає,
Щоб зловить, як миш, мене.

Козакови добре жити!
Нагло думка в мене — блись:
»Коб так дурня розізлити,
Хто йго зна!... Ану, берись!»

І в куточок! — Він за мною.
Я у другий — лаба там!
То до долу, то горою,
Скачу мигот тут і там.

Гей вже кіт мій аж палає!
В дротах лаби вже обі:
То розгорне, то стискає...
В тім — бабевх! Амінь тобі!

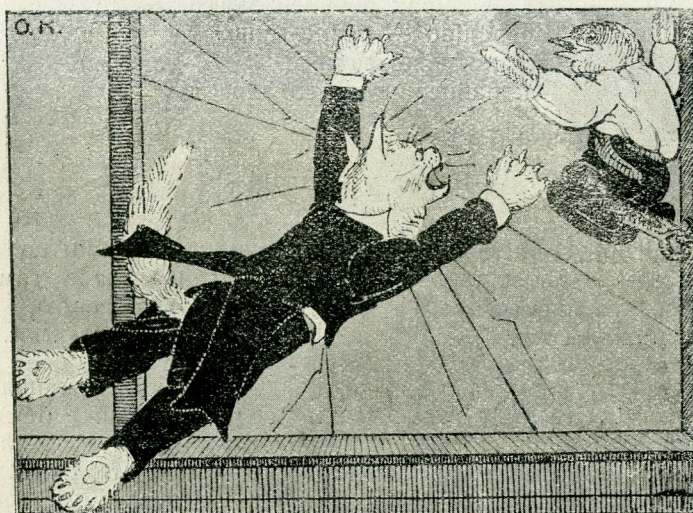
Клітка провалилась боком,
Дно отверте... я вільний!
І на шафу — фю! — високо...
Ну, Мурцуню! Ти ж смішний!

Дав би зерна золотого
Не один з моїх братів,

Щоб побачить Мурця мого,
Як зі стиду паленів.

Великий Іван, але дурний.

»Розум і розвага — сила!«
Говорив мій дід — прадід...

Я спочив, поправив крила
І розважив все, як слід:

На разі біда минула,
Але може бути й зле,
Як би друга так прибула,
А можливе в світі все!

Ну ж хлопчисько сей ледащо,
Що мене зловив, прийде, —
Все зійде тоді ні на що,

Все марненько пропаде.
Гей! Тому не спочивати!
Я не пан ще, не вільний!
Треба иншу штуку втяти...
Може й втну, бо кіт... дурний.

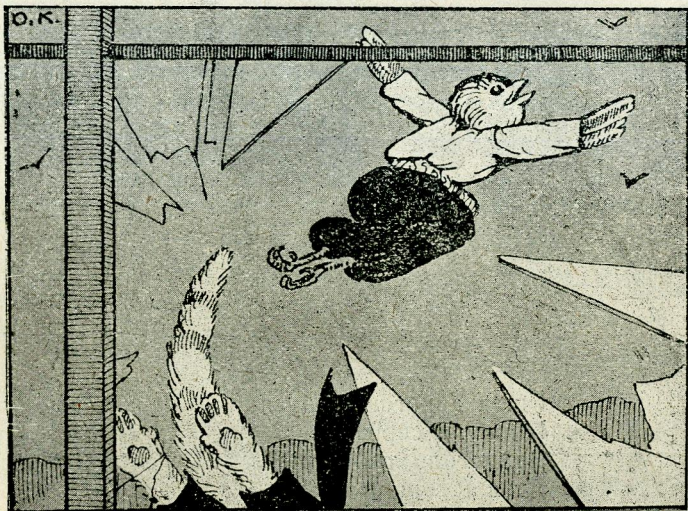
Фю! — легонько! Сtrib в віконце,
(Знав, що шибки не пробю)
Хоч і як манило сонце,
Я крильцями бю тай бю.

Кіт завважив. Розізлився,
Лють йому заперла дух,
Підійнявся, напружився

І на мене просто — бух!
Та поцілив поганенько...
Нім до шиби долетів,
Я на иншу спокійненько
Скочив митю і присів.

Всеж діло кота не впало:
Мурцьо дармо не скавав,
Затріщало, забрязчало
І — по шибці слід пропав.

На волі.

В Мурця, видно, добра сила!
Так не скочить кождий звір,
Бо і шибка полетіла
І він сам упав на двір.

Сів на дах, щоб відітхнути,
А цікаві горобці
Позлітались, щоб почути
Про пригодоньки отсі.

А за Мурцьом — »Слава Бogy!«
Заспівавши, так як знав —
Поспішив і я в дорогу
Й щасте — волю привитав.

Тай дрожали — то зітхали,
То сміялись раз у раз,
Далі — пісню заспівали
Му усі, посполу, враз:

»Кіт, хоч зброю — силу має,
Але був й буде дурак!
Горобцям не дорівнає,
Бо горобчик — раз козак!

Поки сонце — світ ясененький —
Кіт для всіх поганий звір,
А горобчик всім миленький,
Бо розумний! Цівв, ців, цірр!

З. Стенін.

СИРІТКА.

Вечір був, зірки сіяли,
На дворі мороз тріщав,
А селом ішов хлопчина,
Весь посинів і дрожав.

Боже! — шепче так хлопчина, —
Як я змерз і зголоднів?
Хто мене сирітку прийме,
Деб я рученьки загрів?

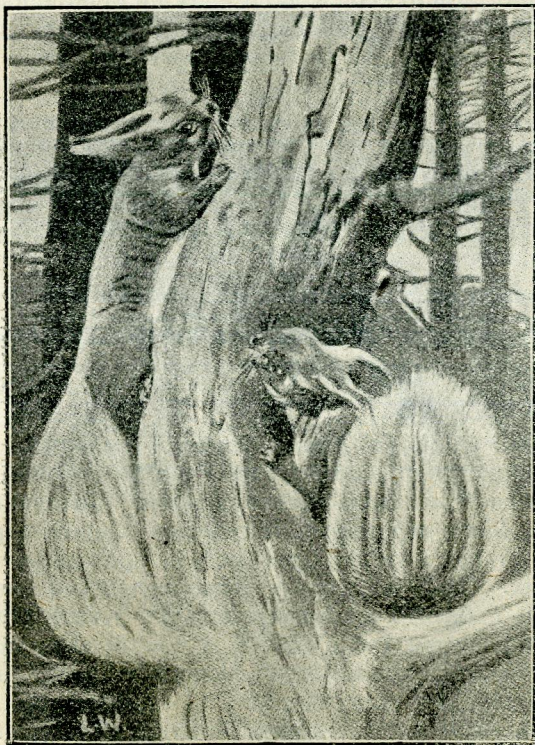
Ишла дорогою бабуся
І почула сироту,
Захистила тай оґріла,
Дала їстоньки йому.
І поклала в постіль спати —
— Тепло так! — він прошептав,
Сплющив очи, усміхнувся
Тай заснув — й спокійно спав.

Переклав з російської мови Антін Лотоцький.

Як звірята спасають себе від голоду, зимна, посухи і спеки.

1. Переселенне вивірок.

Трийцять літ тому назад у місті Нижньому Тагільську на Уралі притрафилася незвичайна пригода. З ліса вийшла величезна громада вивірок і пішла просто на місто. Вивірок було страшенно багато в сій громаді, так багато, що навіть сибірські старожили дивувалися, оглядаючи се море. А вони то бачили усякі чудасії. Вивірки йшли

Вивірка.

то по одній, то маленькими гуртами; йшли все просто й просто, бігли по улицях, плигали через плоти й парканни, залазили в хати, в двори; скакали по дахах, — одним словом: усе місто попало в полон вивірок. Вивірка звір — боязливий, а на сей раз не відомо, кудий страх її подівся; не боїться ні собак, ні людей; все біжить вперед і вперед. Мійські собаки накинулися на вивірок і гризли їх десятками. Люде теж не дрімали; вбивали їх, чим могли, аби здерти з них шкірку й продати. По Нижньому Тагільську пройшло справжнє побоєвище; кров вивірок лилася рікою, вони гинули тисячами.

Але вивірки й смерті не лякалися, а все йшли з ліса, одна за другою, черідка за черідкою від ранку до вечера.

Три дні тяглося се переселенне. Лише пізно у ночі воно припинялося, але на рано, як тільки починало дніти, починалося

знов і по тому ж самому шляху. Минувши місто, вивірки йшли далі, доходили нарешті до ріки Чусової. Ся ріка бистра та широка, але й вона не спиняла їх. Вони наче п'яні, кидалися в воду та закинувши свій хвіст на хребет, плили зо всієї сили до другого берега. Очевидець оповідає, що він лише дивувався, як маленькі вивірки справлялися з течією та філями. Вони плили громадами. „Я сів в човен“, — оповідає очевидець — „і поплив у саму середину стада. Бачу, що деякі вивірки зовсім вибилися з сили; визирне звіринка з води раз, другий, дасть нурка, знов визирне, а нарешті й понесла її течія ріки. Втопленням вивіркам протягав я весло. Лише протягну, зараз же вони по веслу повискакують до мене на човен, сядуть на дно човна й дріжжать. Багато налізло їх до мене в човен. А коли човен підплив до великої барки, вивірки повскакували на неї і сиділи там гуртками спокійно, довіряючись людям. Вони відпочивали. Але як тільки барка підійшла до берега, вивірки в одну мить повискакували на пісок і побігли далі. Багато їх загинуло, але й не мало перебралося на другий берег і пішло далі!!

Через Нижній Тагільськ пройшла страшенна сила вивірок. Та проте се не була головна їх армія. Остання йшла на дев'ять — десять кілометрів від сього міста. В сій армії-стаді були не сотні тисяч, але мільйони вивірок. Вони йшли далеко, сотні кілометрів уперед. Вони переносилися з одного краю в другий, з одних лісів у другі.

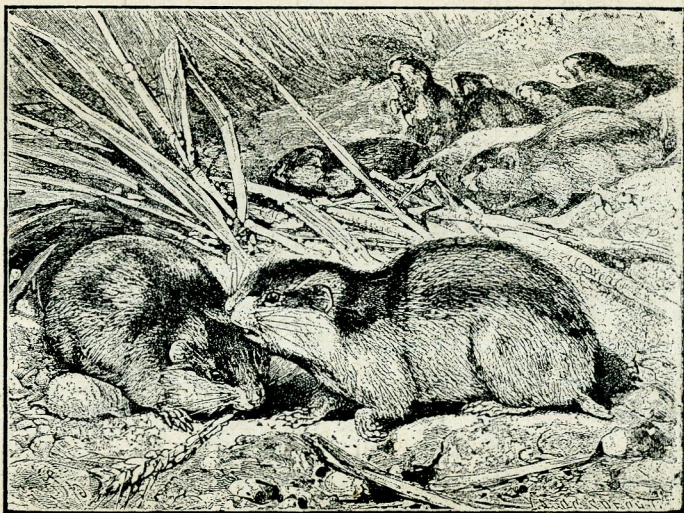
2. Чому звірі переселяються?

Людям давно вже відомо, що звірі від часу до часу переселяються з одного місця на друге.

Переселяються різні звірі. В Архангельській губернії, на далекій півночі, в так званій тундрі, живе маленьке звірятко лемінг. Його шкірка сороката, вся в плямках. Се звірятко не більше від суслика й не менше пажерливе від нього. Плодяться лемінги страшенно по кілька разів на рік і за кожним разом приводять по п'ятеро, шестеро молодих. Отже в тундрах Архангельщини виводиться їх безліч. Особливо багато виплоджується їх у такі роки, коли після сніжної зими настає тепла весна, а по ній таке саме літо. Отже лемінгів тоді сила силенна в тундрі. Поживи в них доволі, всі вони ситі, старі й молоді. Всі живуть, ростуть, кріпнуть. Але-ж підходить кінець літа; поживи стає менше, й стає зле. В деякі роки їм і зовсім буває біда. Смерть насовується зо всіх боків: нема що їсти тоді. Трава й кущі вигибли від морозів; усе, що було здатне на їжу, зіли. Настає серед них голод і то що дня сильніший. Бідні звірятка кидаються на всі боки по тундрі, шукаючи поживи. Та її ніде нема. Тоді нападає на них страх. Вони збираються в великі стада та пускаються у подорож, шукаючи красивих місць, ліпшої долі. Вони йдуть усе просто, куди очі

ведуть. До одних стад прилучаються другі; стада стають усе більші й більші, в кінці утворюються величезні їх армії. Сі армії, голодні й перемерзлі, біжать усе вперед і вперед, біжать рядами; ряди ж ті так густі, що — здається — голови задніх упираються в хвости передніх. Своїми лапками сі маленькі звірятка протоптують у моху глибокі дороги, які видно здалека.

Чим довше біжать, тим більше поспішають. З пажерливістю кидаються вони на дерева й кущі, подибувані на дорозі. Неодна місцевість за кілька годин обертається в пустиню; пожирають усе, що можна. Для задніх рядів уже не лишається поживи. Голод мучить їх усе більше й більше. Тому звірятка починають бігти ще швидше, як зачумілі, і нічого не бояться. Коли стрінуть людей,

Лемінг.

пробігають їм поміж ногами. З великими й сильними хижими птицями пускаються в бійку.

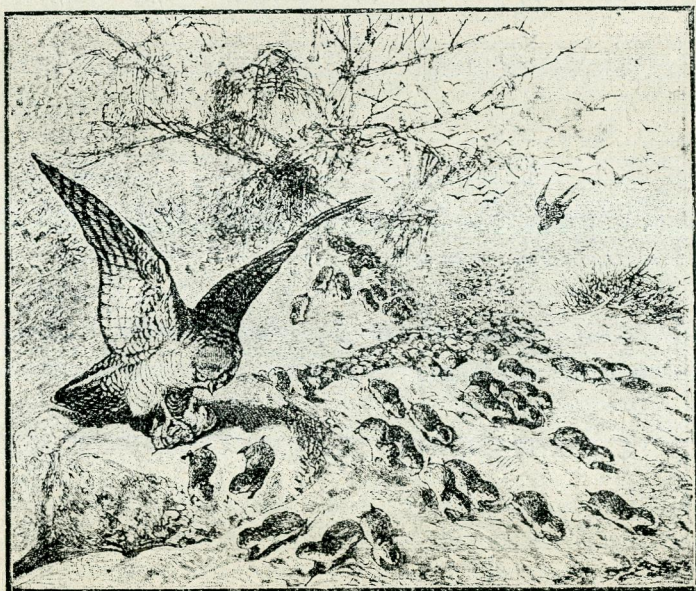
Вони перепливають не тільки ріки, але навіть озера, хоч і гинуть тисячами.

А за їх арміями ідуть армії їх ворогів. Вовки, лиси, собаки, орли, білі сови, гайворони і ворони пожирають їх безліч. Вони поїдають бідні звірятка, скільки лише можуть. Чайки й хижі риби хватають тих, яких унесли філі в часі переправи через воду. Ще більше гине їх від різних пошестий та голоду. Тисячі мертвих лишаються на шляху.

Довго тягнеться таке переселення, а чим воно кінчається, не відомо. Може деякі добиваються до місцевостей, де доволі для

них поживи й тепла, а може й усі гинуть по дорозі. Тубильці північних країв оповідають, що після таких переселень кілька літ зовсім не видно лемінгів, вони стають рідкістю. Але минають роки і вони знов розплоджуються. Від кількох пар, що спаслися від смерти донебудь у безпечному куточку тундри, знов народжуються їх цілі міліони. А коли настане знов особливо студений і голодний рік, починається наново переселення. І так іде із віку в вік.

Великі переселення звірят бувають не часто, — один раз на кілька літ, а часом і на кілька десятків літ. Бувають вони після таких років, коли звірятам стає вже дуже суцужно жити. Самособою зрозуміло, що в далекі сторони гонить звірят примус; вони

Мандрівка лемінгів.

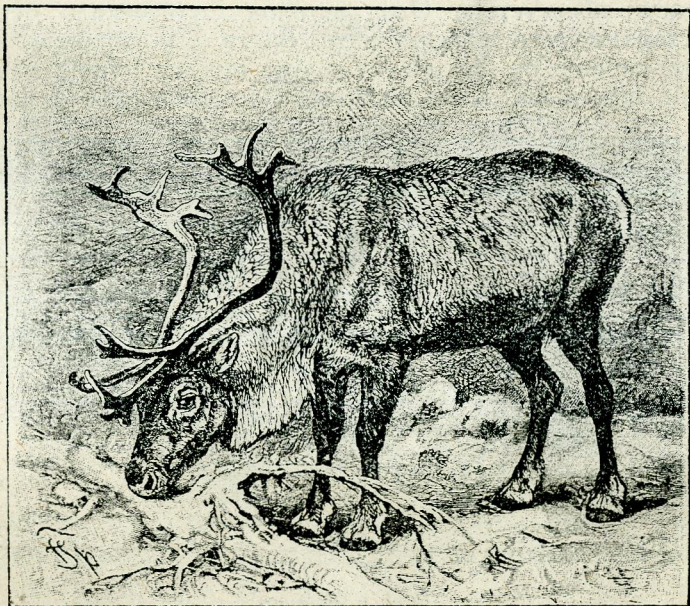
як і люде, не з добра — шукають иншого місця. У звірят, як і у людей, є постійні вороги, з якими не легко дати собі раду. Найголовніші вороги — то голод і зимно. Голод — се найстрашніший ворог усього живого; страшне й зимно, страшні й різні хижаки-вороги. Тому то й доводиться всім живим сотворінням рахуватися з тими ворогами.

І кожде звіря рахується з ними своїми способами.

Се не легка справа. Кожде сотворінне перш усього намагається, щоби вратувати своє житте. Усе звіринне царство завжди турбується й ворущиться, кожда звіринка, кожда комашина бореться з нуждою, з бідую.

3. Звірі мандрують що року.

Багато є звірів, що ізза голоду й зимна мандрують що року. Багато з них без таких щорічних мандрівок і жити не можуть. У різні пори року вони живуть у різних краях. Мандрують вони завжди по одному правилу а саме: з тих місцевостей, де стає, тяжко жити, переносяться, туди де жити легше. Так, напр., у тих же тундрах, де виводиться лемінг, пасуться великі череди диких оленів. Як тільки настає літо, з'являється в тундрах безліч комарів, оवादів, москітів. Від них ні людям, ні звірятам нема літом життя. Щоби виратуватися від тих настирливих ворогів, олені покидають на літо тундри. Вони тягнуть-

Рен.

ся в сторону міст, де москітів менше, збираючись у великі стада. Шлях не близький, але олені його знають; старі ведуть молодих. Табуни оленів протоптують у тундрах справжні дороги. Такі дороги тягнуться тоді на цілі сотні кілометрів. Дослідники оповідають, що їм доводилося бачити, як такими дорогами проходять одні стада оленів за другими. Лише пройде одно, а там на обрії чорніє вже друге. Оленів не лякають ні гори, ні ріки. Вони поспішають у такі місцевості, де нема москітів, бо зима, сувора північна зима, не така страшна. А за стадами оленів ідуть,

як і за лемінгами, їх вороги: тічні вовків. Останні також мандрують, і теж не з доброї волі: без оленів у тундрі всі вони погинуть із голоду. А коли настане весна, олені вертаються в тундру назад. Лише весно вони вже не поспішають. І знов поза ними крадуться вовки.

В широких степах Америки випасаються безчисленні стада буйволів. Се звір подібний до бика. Кожного року буйволи мандрують із півночі на південь і назад. При тому вони роблять не сотні, але навіть тисячі кілометрів, а по дорозі перепливають ріки широкі на кілька кілометрів.

Що року роблять далекі подорожі й кити в океанах. Ні один звір не осягне таких великих віддалень, як кит. Моряки оповідають, що кити пропливають під час своїх мандрівок десятки тисяч кілометрів. Один китолов стрів коло берегів горячої сторони того самого кита, якого він поранив в Антарктичному океані. Як би не та рана, що він йому завдав, то кита й не пізнав би. Кити мандрують по океанах так правильно,

Рени в запрягу.

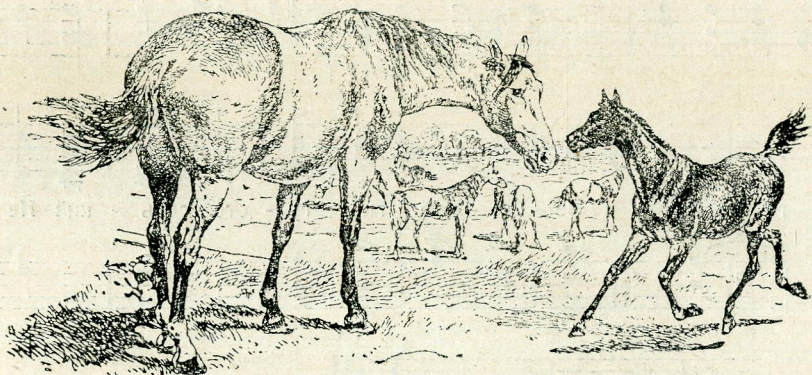
що китолови вже заздалегідь знають, де й коли на них треба чекати. В одних місцях кити з'являються літом, у других — зимою. Норвежці слідять за китами після Йордану; в інших місцевостях кити з'являються коло Михайла. В північній Англії появлявся один кит у морі близько невеликого рибацького села що року цілих двадцять років підряд. Кожного року полювали на нього. Дев'ятнадцять літ се полювання було невдале; на двадцятий рік кита вбили.

Моряки оповідають також, що кити знають дуже добре свій шлях по океані. Вони плывуть так правильно, неначе орієнтуються зірками. Іноді кити мандрують самотньо, иншим разом збираються в стада. Тоді самці плывуть у переді, а самиці з молодими по заді.

Чому ж кити мандрують по океанах, коли вони й зимна не бояться? Тому, що кожного року мандрують ті звірята, якими кит живиться. Літом буває більше поживи в одному місці — кити пливуть туди; зимою в другім, — кити переселяються в нове місце. У китів заведений для мандрівок окремий порядок, який держиться в них тисячі, а може — й десятки тисяч літ.

Кінь і лошатко.

»Радій, дитинонько, по полю,
Мов вітер радісно гуляй,
І свободою тішся в волю
І волі радощів зазнай.
Бо молодому лиш живеться
Немов тій птичці на весні,
А підростеш — усе минеться
І лоб твій схилиться в ярмі.»

Лошатко бігало, раділо,
Мов вітер серед спілих нив,
Про розривки лише і мріло —
А час безстримно плив і плив.
Зросло у коника лошатко
І призабуло пестрий луг,
Бо за три роки тягло гладко
Воза, чи борону, чи плуг.

Р. З.

Стоїть гора високая.

Перерібка Олени Пчілки.

1. Стоїть го - ра ви - со - ка - я, По - під го - ро - ю

га - й, Зе - ле - ний гай, гу - сте - сень - кий Не -

на - че справ - ді рай.

2. В гаю співають пташечки
Веселі пісеньки,
Дуби ясні нашіптують
Хороші казочки.

3. Під гаєм веться річенька,
Як скло вона блищить,
Долиною широкою
Кудись вона біжить.

4. Несе вона відгомін той
Од співів і казок —
Для милої громадоньки
Українських діток.

Коник.

Карого коника знали на цілій шахті. Хто його стрів, погладив по приятельськи; хто міг, приніс йому сіна або вівса. При тім знав він усіх своїх товаришів із копальні. Вже здалека поздоровляв їх веселим іржаннем.

Карий — се був копальняний коник. Спустили його колись у шахту, спутаного залізними кліщами. Його зір був тоді невимовно сумний. Здається, бідний коник прочував, що вже ніколи не побачить зеленої трави і не почує соняшного тепла.

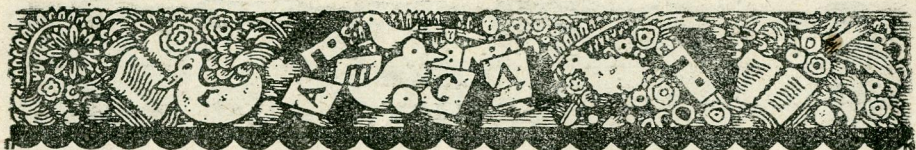
Життя копальняних коней подобає на засуд проступників, покараних досмертною вязницею. Глибоко під поверхнею землі вони помагають у праці. В підземеллю добувають гірняки руду і накладають її у залізні возики. Возиками копальняні коні довозять руду з бічних хідників до головного виходу. Під землею мають коні і свою стайню. Та на денне світло із них не виходять. Аж смерть поверне на землю скостеніле тіло бідного невільника копальні.

Раз підчас пополуднішного перестанку стріввся я в стайні із візником карого коника. Змучення й тепло так нас перемагали, що по обіді ми твердо заснули. Не мали ми й думки про те, яке нещастя чигало на нас і на наших товаришів. На шахті вибух пожеар. Горіли колоди й поліна, що ними підперті стіни і стеля шахти, щоби не заснулися. Полум'я і дим розлізалися вже підземними хідниками і душили все, що було живе і на час не втікло.

Карий почув небезпеку і заіржав, щоб нас остерегти. У своїм сні ми одначе не завважали його перестороги. Тоді коник легко діткнувся могого рамени. Аж се мене пробудило. Острий запах диму, що вже доходив до стайні, налякав мене так, що нараз я опам'ятався. Прочував я небезпеку. Скоро я розбудив товариша, відв'язав коня і вже всі три гнали шахтою. Вона вже була повна диму і втікаючих гірняків.

Вже не знаю, як я тоді дістався до виходу й до вінди (клітки), а звідси на свіжий воздух. Лиш памятаю, що аж при їзді на верх нагадав я собі про нашого хоронителя карого. Та вже було за пізно, щоби подумати і про його ратунок. З коником, своїм освободителем, я вже не зіткнувся ніколи. Триста гірняків тоді згоріло, або удушилося в підземних хідниках. До смерті буду жалувати, що в замішанню ми тоді не охоронили і того доброго звіряти. — Сивий гірняк договорив і обер собі велику сльозу, що пробігла йому по зморщеним лицю.

З чеського переклав Богданко.

З А Б А В И

1. Лилик.

Всі сідають на крісла, або лавки, одні під одною стіною, другі під другою. Проводир стоїть на середині. Хустиною звязаною, у вузлик, названою «лиликом», кидають одні до других, а той що стоїть в середині, має зловити лилика. Кидати треба так зручно, щоби проводир не міг зловити вузлика. А як зловить, тоді сей, що кинув «лилика», іде на місце проводиря і забава продовжується.

2. Циган спить.

Діти беруться за руки, tworячи колесо. Той хлопець, що є в середині, сідає на траву або на стільці як «циган». Діти обертаються то в оден бік, то в другий і при тім говорять: «Перша година циган спить», «друга година, циган спить», «третья» і т. д. Той, що сидить на середині, удає, що спить. Так надходить дванайцята година. Діти кажуть: «Дванайцята година, циган встав» і по сих словах розбігаються на всі сторони, а циган їх ловить. Той, кого циган зловить, стає на місце цигана.

3. Червоний лев.

Оден із грачів, т. зв. «червоний лев», зачеркує собі мале колесо і стає в середині. Се його клітка. Решта грачів підходить до нього рядом і вони кличуть: «Червоний льве, червоний льве! Вибігай із хати! Кого зловиш, кого зловиш, того будеш мати!» Лев вибігає з колеса і старається зловити одного з грачів. Кого зловить, сей пристає до льва і помагає ловити других. Останний зловлений грач займає опісля місце червоного льва без вибору, і гра починається на ново.

4. Лис і господар.

Діти творять колесо. Одно з дітей відграє роль лиса, а друге господаря. Лис стає в середині колеса, а господар поза колесом. Господар, побачивши лиса, каже: «Що ти робиш у моім городі?» Лис відповідає: «Виноград краду». — Тоді господар каже: «Я пішлю свого пса за тобою», а лис відповідає: «Посилай, не дуже я боюся його!». Відтак лис біжить поміж діти, що творять колесо, раз до середини, то знова із середини, а господар за ним тою самою дорогою. Як господар зловить лиса, то стає лисом, а лис господарем. Як господар не зловить лиса, то лис є-дальше лисом, а грачі вибирають нового господаря.

(Подав Д-р Евген Грицак).

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТИИ

ВИХОДИТЬ

РАЗ У МІСЯЦЬ КОЖДОГО 15-го

В ОБЕМІ 2-х АРКУШІВ ДРУКУ

ПІД РЕДАКЦІЄЮ

МИХАЙЛА ТАРАНЬКА.

СПІВРОБІТНИЦТВО ДЛЯ „СВІТА ДИТИНИ“ ПРИОБИЦЯЛИ
ОТСІ УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ Й МИСТЦІ:

Бачинський Леонід, Білоусенко Олександр, Блажевич Іванна, Вовк Юрій, Гнатюк Володимир, Завадович Роман, Заклинський Богдан, Королів-Старий Василь, Кокольський Микола, Ковжун Павло, Котович Анатоль, Куликівна Софія, Кульчицька Олена, Лакуста Святослав, Лотоцький Антін, Лотоцький Михайло, Манастирський Антін, Мандюкова Ярослава, Д-р Маковей Осип, Магир Микита, Олесь Олександр, Підгірянка Марійка, Подушко Зиновій, Радзикович Володимир, Софронів Василь, Цегельська Олена, Хронович Володимир, Черкасенко Спірідїон і Яремова Слава.

Цілорічна передплата „Світа Дитини“ вносить:

для Краю 6 золотих
для Чехословаччини . . . 45 кор. чеських
для Америки й Канади . . 1 $\frac{1}{2}$ доларя.

Поодинокє число коштує 50 грошів.

Адреса Редакції й Адміністрації:

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

СВЕТ ДИТЯМ ПОСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДЕТЕЙ

ЛАДНО

КОБЖУН

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ.

РІЧНИК VI.

ЛЮТИЙ 1925.

ЧИСЛО 2.

ЗМІСТ:

1. <i>М. Підгірянка</i> : Вечером в зимі	33
2. <i>Р. Завадович</i> : Місьо в клітці	34
3. <i>Марія Вериго</i> : Нерозважна вивірка	35
4. <i>Павло Богуцький</i> : Моя любов	36
5. <i>Р. Завадович</i> : Маленька господиня	37
6. Лев цар звірів	38
7. <i>Р. Завадович</i> : Лев на мандрівці	39
8. Подорож маленької русалки	42
9. <i>Р. Завадович</i> : Для Гані	44
10. <i>М. Рубакін</i> : Як звірята спасають себе від голоду, зима, посухи і спеки	45
11. <i>Нечипір Квітка</i> : Лекція танку	54
12. <i>П. Лютенко</i> : Два вовчі обіди	55
13. <i>М. Кокольський</i> : Сніг і підсніжник	56
14. Лебідь, шука та рак	57
15. <i>Мубал</i> : Рогатинська «Рідна Школа»	60
16. <i>Р. Завадович</i> : При цебричку	61
17. <i>Нечипір Квітка</i> : Голля, коню	62
18. <i>Нуся</i> : До молодих робітників	63
19. Дитячі забави	64

Окладинка і графічні прикраси роботи Павла Ковжуна.

Виготовлена в друкарні ОО. Василян у Жовкві.

СВІТ ДИТИНИ

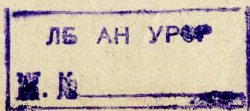
Вечером у зимі.

Як вечер тіни стеле,
В печі огонь горить,
Товариство веселе
В закутині сидить:
Дві дівчинки русьві,
Дві ляльки кучеряві,
І котик, той Муркотик
Із своїм: мур-мур-мур.

Маруся й Даруся
Ляльки свої хвалять:
Як кучерики вються,
Як очка їм блищать.
Маруся свою чеше,
Дарусечка колише,
А котик, той Муркотик,
Співає: мур-мур-мур.

А як вже лампа світить
Ляльки тихонько сплять,
Солодкі чемні діти
При столику сидять:
Маруся вишиває,
Дарусечка читає
Лиш котик, той Муркотик,
Шепоче: мур-мур-мур.

М. Підгірянка.

Місьо в клітці.

В клітку, де держать медведів,
Діти Міся посадили;
Хоч був з вовни і трачиння,
Зі страху сидів без сили.

Де не взялось медведятко,
Стало гостя обзирати:
»Ов, тут« каже »щось непевне!..«
Та і ногам дало знати.

Вилетіла медведиця:
Хто ти?« каже »озовися!
А як ні, то геть звідсіля,
Бо донька тебе боїться».

Місьо в сміха, вся дітвора
Згомоніла: »Славно, браво!
Витягнула його з клітки
І побігла на забаву.

Аж тоді-то медведиця
Свою помилку пізнала:
«Є в страху великі очі!
Тям се, доню, щоб й ти знала!»

Р. З.

Нерозважна вивірка.

— Досить з вас того бігання, мої діти, досить жартів — зима надходить, а поживи не маємо. Так говорив батько до своїх дітей.

— Ваша мама вже кілька днів збирає і зносить оріхи до гнізда, а вам, дармоїди, тільки жарти в голові. Мусите їй допомогти.

— Деж ті оріхи, батеньку? — закликали молоді вивірки — де дупло?

Батько поважно показав дітям дупло старого спорохнявілого дерева.

— Добре, батеньку, добре, в одну мить наповнимо комору!... І розбіглися вивірки по лісі, тільки галузки захиталися під ними.

Та не так легко було знайти ліщину. Довго шукали небожата, поки в кінці найшли добрий оріх.

Високо вже підійшло сонце, коли стрінулися дві вивірки, що несли в мордочці по оріхови.

— Щож то ви так довго барилися? — питає молодша вивірка Рудочка — де ви так довго бігали?

— А деж би? Ліщини шукали — тай ти мабуть тільки що прийшла.

— Мої любі, від коли тут сиджу, вже три оріхи принесла, два сама з'їла і вже на сон мені зібралося, так довго на вас чекаю.

— То й твоє щастє, що близько оріхи найшла. Скажи де, то й ми туди підемо.

— Найшла, та не для вас, а де, то вже моя річ.

Мик-смик! Закрутила хвостиком і побігла знов лісом.

Довго дві вивірки раду радили, довго гуторили, але не могли догадатися, де так близько росте ліщина.

Другого дня теж саме — коли дві вивірки приносили по одному оріхови, трета мала аж п'ять. Тимчасом робота в лісі кипіла. Від ранку до вечера вивірки готовили поживу. Вже три дупла були повні, а батько все велить збирати і збирати оріхи.

Ціла родина була страх утомлена, тільки одна вивірочка сміялася, що інші не знають, де лежать скарби.

Розгнівалися малі сестрички і порішили підглянути їй та незабаром про все дізналися.

На краю ліса була хата гаєвого, а побіч неї малий огородець. У тім огородці під вікном діти насипали оріхів, щоби заманити вивірок. Оріхів було багато, з них то Рудочка вибирала, котрі найліпші.

Дивувалися сестрички, що мають таку відважну сестричку і притьмом побігли розказати про все матері.

Мати похитала головою і сказала:

— Не раджу вам, мої діти, заходитися з людьми, ой, не раджу, бо до лиха недалеко.

І неначе його віщувала.

Одної ночі не вернула молода вивірка до дому. Ціла родина журилася, мати ночами оплакувала дитину, бо догадувалася, що то люди вчинили.

По осінніх дощових днях прийшла сніжна, морозиста, але погідна зима. Вивірки вибігли на дерева на хвильку поскакати і забігли до хати гаєвого.

І що тут нараз побачили!

В малій, тісній клітці сидить їх сестричка Рудочка. Розглядається довкруги і вкладає мордочку межи прuti клітки. Коло неї стоїть хлопець і частує її шишкою.

Сльози закрутилися їм із жалю в очах на згадку, що їх сестричка в неволі і не знати, на як довго.

Той хлопець дійде колись до розуму, може озоветься в ньому серце, а тоді він відчинить клітку і випустить нашу бідну вивірочку.

І нетерпеливо чекають на сестричку, чи не верне коли до них.

Марія Веріго.

МОЯ ЛЮБОВ.

Люблю в погідний ранок сонце
І місяць срібний в ясну ніч,
Люблю садки, квітки в віконци
І гарних казочок безліч.

Люблю сопілки звучні тони
І тиху пісеньку женців,
Люблю, як в церкві дзвонять дзвони,
Як лється річка з гір, верхів.

Люблю красу, весну і силу!
Танок і гру в свободний час,
Люблю з душі геройські діла
За волю, поступ і гаразд.

Над все однак — над ясну днину,
Над сонце, молодість, весну:
Люблю наш люд, люблю Вкраїну!
Над все люблю лиш Вітчину!

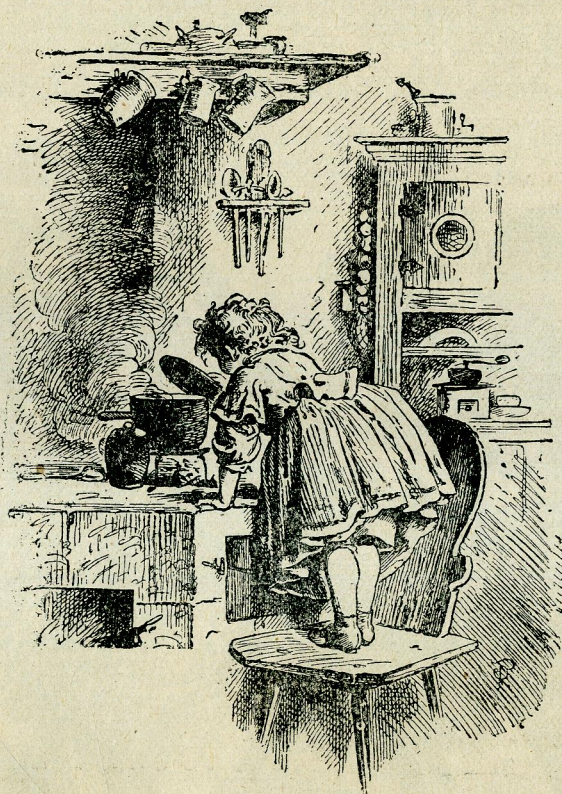
Павло Богущкий.

Маленька господиня.

Пара бухає із кухні,
У горшках кітлує;
То маленька господиня
Так обід готує.

На личеньку шастя усміх,
А в очах охота:
Ой, щось добре там вариться —
Аж йде слина з рота.

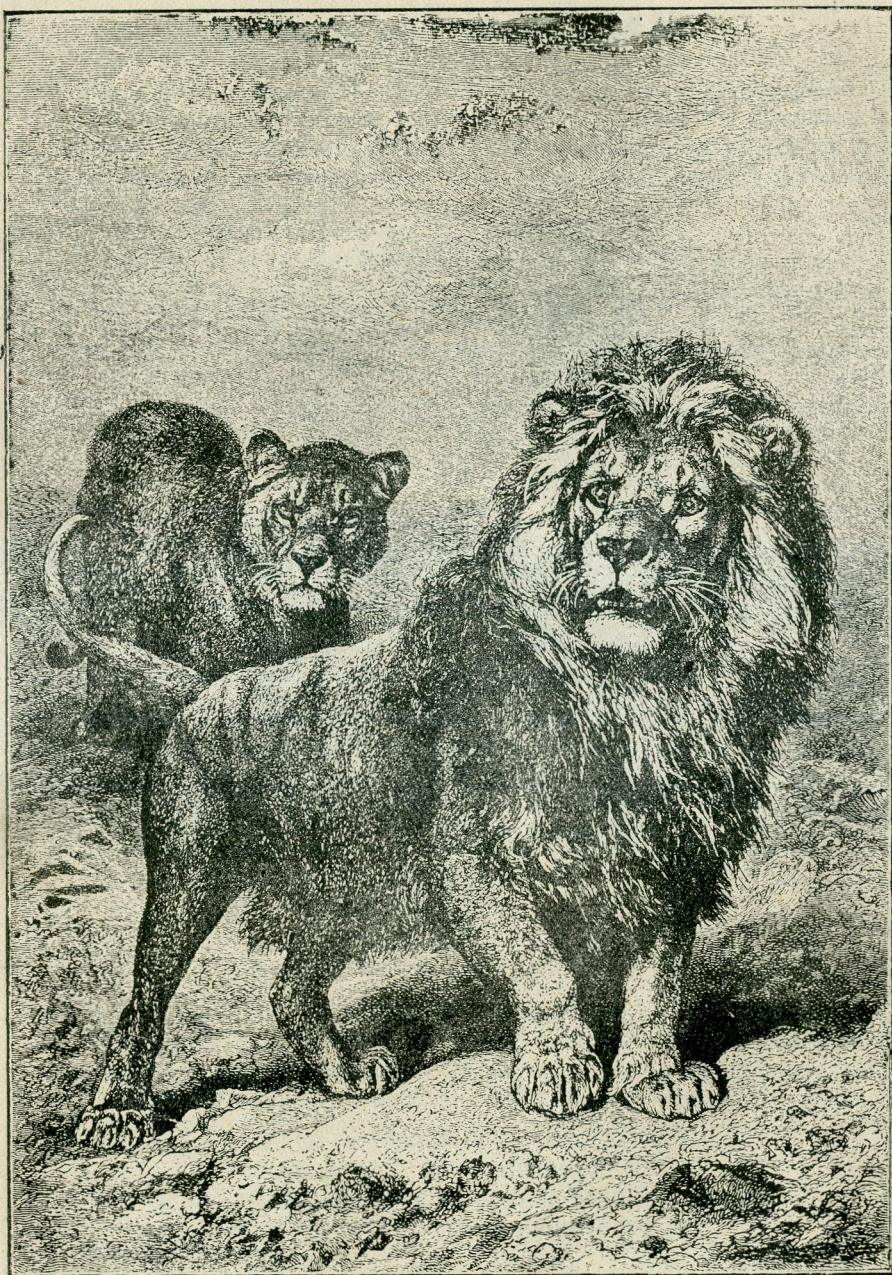
Ось і скатерть в мить розстелить,
Тарелі позносить
І всіх гостей до обіду
Чемненько запросить.

Прийде з лиликом Гавдентій,
Любий Влодко Вуйко,
Славний Юрчик Кучерявий
Тай і Богдан Псуйко.

А і Тарас Пиріжок теж
Не буде баритись,
Прийде з бурси, щоб досита
Хоч «напирожитись».

Роман Завадович.

Лев, цар звірів.

WUNDERLICH. JENNA. —————. L. JENNA. 1877.

(До образка на стр. 38).

Не вірте тим, що повторяють,
Немов би Лев є цар звірів,
Бо всі звірі вже добре знають,
Яка біда від всіх царів...

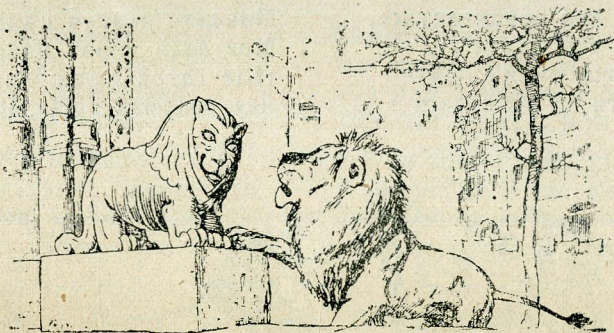
А для теперішнього мента
На цілм світі вже й вовки,
Гадюки, малпи й пацюки,
Хочуть лиш тільки... президента.

Лев на мандрівці.

Надокучило раз львови
Проживати на пустині,
От тоді він відізався
До своєї господині:

»Годі мені серед пісків
Вік нікчемний коротати,
Піду я у світ широкий
Знання-розуму набрати.«

Розпрощався з діточками,
Сказав жінці: »Будь здорова«
І мандруючи по світі
Він приїхав аж до Львова.

Господи, яке то місто! —
Лев аж плющить очи з дива
І бігає улицями,
Аж розвіялася грива.

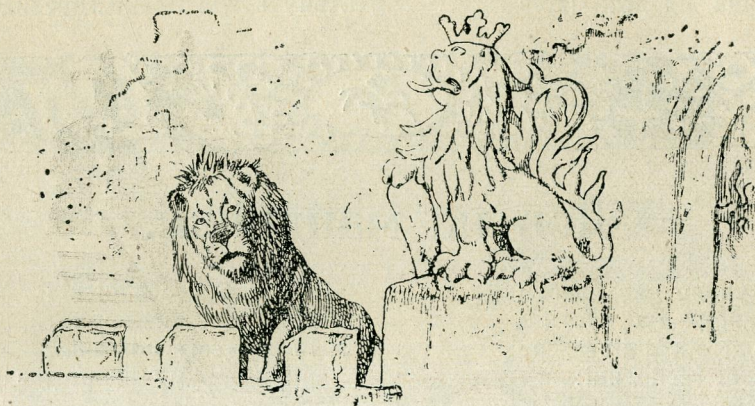
Дивиться — під магістратом
Пара львів стоїть при брамі,
Лев аж заревв з утіхи:
»Таж се земляки кохані!«

І прискочив до одного
Та нараз присів із дива:
Бачить — рот якийсь чудацький
І вся постать відразлива.

Мовчить статуя камінна,
Мов води у рот набрала —
Налякався лев немало
Тай від земляка дав драла.

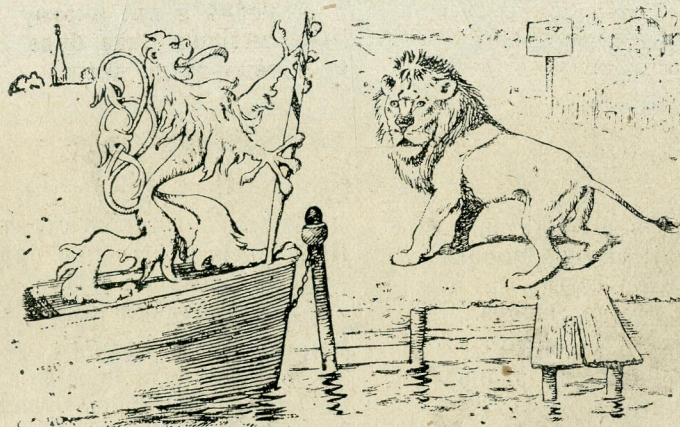
І швиденько кілька мога
На залізницю подався
І ще швидше у край чеський
В місто Прагу він помчався.

Бігає наш лев по місті,
Аж оглух від стуку-крику
І знов бачить льва при брамі
З висолопленим язиком.

Став йому лев придивляться,
Далі стиха відізвався:
»Як ся маєш, милий брате!
Як давно ти тут дістався?«

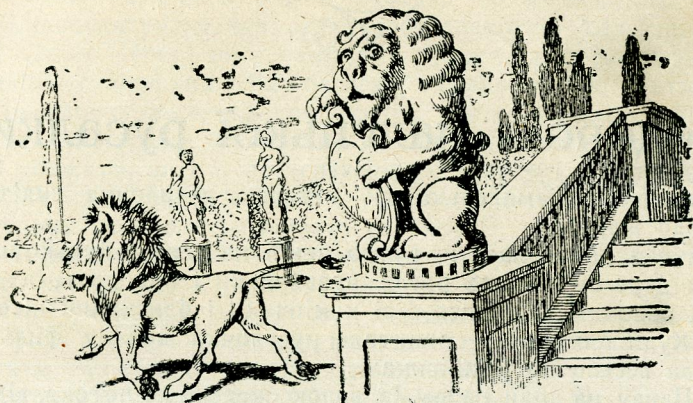
Мовчить статуя камінна,
Мов води у рот набрала.
»Ще готов і розізнитись!«
Лев подумав і дав драла.

А що чув він пребогато
Про столицю Альбіону,
То із Чехії швиденько
Він поїхав до Лондону

Став він місто оглядати,
Сюди-туди повернувся
І знову ж собі на лихо
На німого льва наткнувся.

Тай страшний він був немало —
Лев наш глипнув тільки оком,
Підобрав хвоста під себе
І винісся скоком-боком.

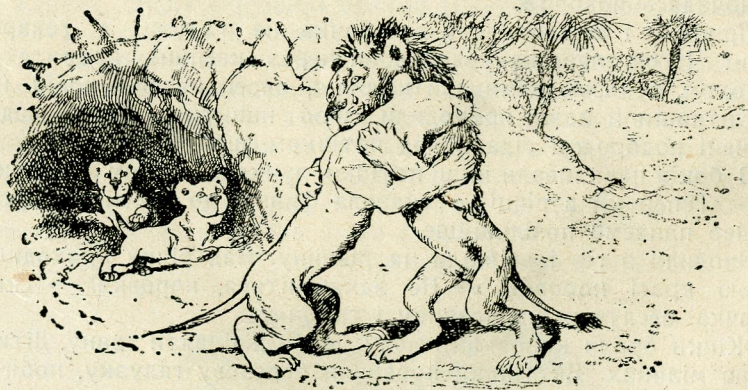

А що вдачі мандрівницькій
Не міг ніяк найти стриму,
То і вибрався швиденько
У Італію — до Риму.

Та чи міг він угадати,
Що лякатись знов прийдеться,
Бо немов лев, немов чудо
Знов на очи навинеться?!

Глянув лев з кутка на нього,
І з жалю трохи не плавав:
»Се цар звірів мав би бути?
Таж він справді мов собака.

Всі ви мені не до пари,
Я не любий з вас нікому,
Тож найліпша рада буде,
Як я вернуся до дому.

І вернувся на пустиню,
Обнімає жінку, діти

І говорить: »За всі скарби
Не хотів би я там жити.

Правда — львів і там стрічав я,
Та між ними там не мило —
Ви й подумати не годні,
Як їх місто відмінило».

Р. З.

Подорож маленької русалки.

Чепурненька і маленька як метелик русалочка сиділа собі в лісі коло жерела.

Водичка добувалася із нутра землі на верх і булькотіла.

Над берегом жерела росли незабудьки і папороть, а на дні прозорої водички виднілися білі камінчики і блискучий пісок.

— Куди пливеш? — запитала русалочка водяну фильку, що хлюпотіла весело по камінчиках.

— Пливу на доли разом із водою жерела до потоку, відтак до річки, потім до ріки, а в кінці до великого моря. Ходи й ти зі мною! Хочеш?

— Чомуж-би ні? Та бачиш, я не маю човенця, щоб на нім поплисти.

— А глянь онтам! — сказала филька і показала березову галузку, що плила в воді. — Сядь собі тільки на неї, а вона понесе тебе і попливемо разом.

Легенько і зручно скочила русалочка на галузку. Відтак зняла з себе воальку і розпростерла її гарно на зелених листках галузки як корабельне вітрило.

Почалась подорож.

Приємно і весело плила русалочка на галузці в товаристві фильки! Часом перескакували вони через камінне, покрите зеленим мохом, а часом обминали камінне, перепливаючи побіч нього. Лісові пташки й кози приходили, щоб напитися чистої водички, а умучені подорожні сідали над потічком, щоб відпочити.

З боків надпливали інші потічки, лучилися разом і плили далі.

— Тепер ми в річці — сказала филька до маленької русалки. — Тепер пливемо повільніше.

Виплили з гір і ввійшли на рівнину. Над річку приходили до водопою красі коровки. — Не захлисніться, коровки! — сказала русалочка, веселючи на човнику і сміючись.

Жінки брали коновками воду, щоби піділляти ярину. Діти бродили на мілинах. Як тільки побачили березову галузку, побігли за нею, щоб її зловити. Та вітрець повіяв на легкі вітрила з воальки і русалочка проїхала перед самим носом збиточників та спаслася з їх рук.

— Тепер держися добре! — закричала філька, — тепер треба нам увести в рух млинське колесо.

Ох, як зашуміла вода, злітаючи по млинським колесі! Та русалочка минула щасливо й сю небезпечну перепону.

— Тепер ми вже в ріці — сказала по якімсь часі філька. Цікава маленька русалочка оглянулася довкруги. Що за широка ріка! З одного берега ріки на другий простягалися мости на масивних залізних бальках. На берегах стояли великі хати, міста. Попри русалочку веслували рибаки на своїх човнах; видно було навіть великі кораблі. Русалочка мусіла оглядатися на всі сторони і добре уважати, щоб її не перевернули в воду і не втопили.

— Тепер входимо в море! — звістила філька.

Ох, яке просторе і величаве се море!

З острахом оглядається русалочка на всі сторони, щоб бодай побачити якийсь беріг, якийсь захист. Та всюди тільки небо й вода. Филя жене філю, від часу до часу підносяться то тут, то там поодинокі філи з ревом і шумом так, що русалочка вже не могла розпізнати тої фільки, що її сюди принесла.

Її огорнув страх і вона зачала плакати.

Її плач зачула хмарка, що тільки що підносилася з моря.

— Чого плачеш, маленька? — запитала її

— Я так дуже боюсь! — сказала русалочка. — Я так хотіла би вернути в гори і в ліси.

— Як раз маєш добру нагоду, — сказала хмарка. — Я як раз туди йду. Нумо, сідай на мене, а я понесу тебе туди.

Русалочка сіла на хмару і піднеслася на ній високо, дуже високо, понад моря і землі, аж доки хмарка не занесла її в кінці в гори, ліси.

Тоді хмарка спустила її в долину. Русалочка опинилася знов побіч жерела, звідки вирушила враз із фількою в дорогу. Незабудьки і папороть окружали її знов.

Хотіла подякувати хмарці. Та її вже не було. Хмарка прилягла на травичку, напоюючи тисячі спраглих ростин і животин.

Русалочка лягла під листок папороти, щоб відпочити по такій тяжкій подорожі. Заледви замкнула повіки, як уже й заснула.

Цілий день і цілу нічку спала як убита. А ти, дитинко, не дивуйся сьому. По такій довгій подорожі, що то її перебула наша русалочка, була вона дійсно дуже струджена!

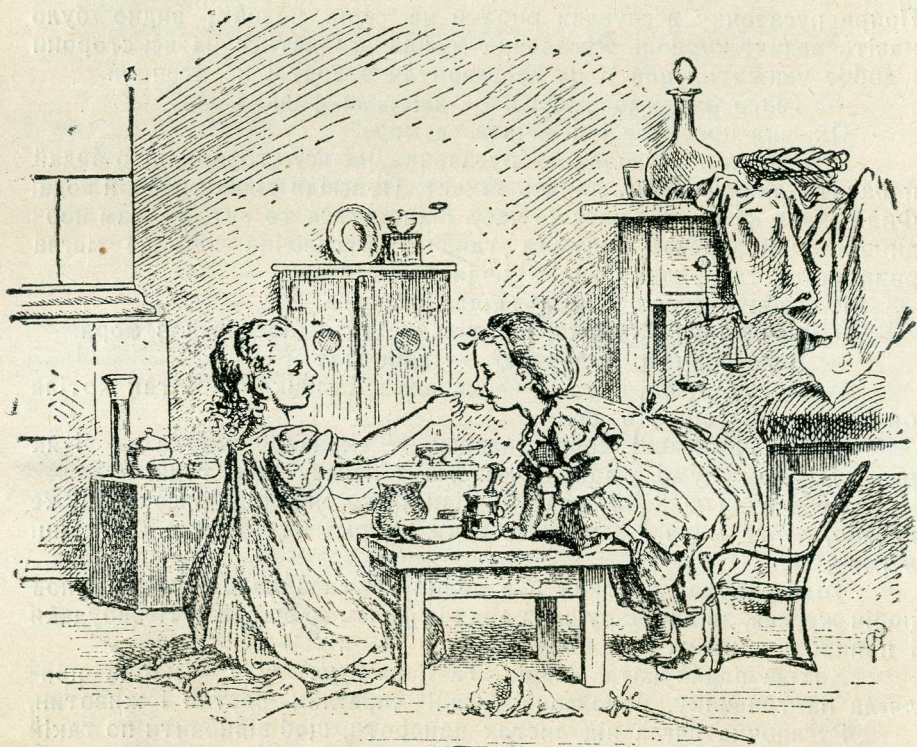
З румунської мови переказав С. Л.

Для Гані.

Леся вміє все, а все,
Мов би справжня пані;
Наварила, напекла,
Для кого? — Для Гані.

Але Гані ще нема,
(Пішла білле прати),
А тут Славця зняла плач:
»Дай хоч скоштувати!«

Леся ложку подає:
»Покоштуй, сестричко,
Тільки добре уважай,
Не помажай личко!

Не голодна ти і так,
А Гануся бідна —
От ми її й вчастимо
Як сестричку рідну«.

Р. З.

М. Рубакін.

Як звірята спасають себе від голоду, зима, посухи і спеки.

(Продовження).

4. Як мандрують птиці.

У птиць є також цікаві порядки. По дуже давньому звичаю перелітають вони кожного року далеко із одної країни у другу. Небогато таких птиць, які жили би цілий рік на тім самім місці.

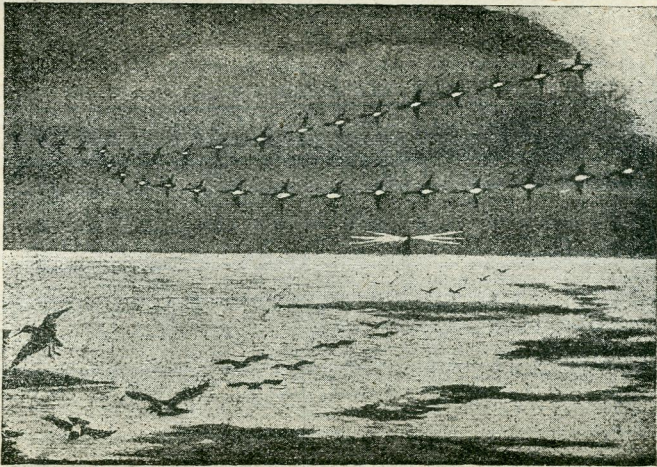

Ластівки перед відлетом.

Із наших українських птиць відлітає на зиму в теплі краї більше як половина. Птиці се мандрівники. Кожного року роблять вони по землі туди й назад багато тисяч кілометрів. Вони знають такі

місця, в яких можна якийсь час добре прожити. Нераз приходиться їм перелітати великі простори. Так приміром наші ластівки проводять літо у нас, а на зиму відлітають до Єгипту. Чоловікови треба кілька неділь, щоби дістатися до Єгипту; а птиця летить туди кілька днів. Для неї дорога отворена, ніщо не стоїть їй на перешкоді. До Єгипту відлітають чубатенькі жайворонки, чорняві ластівки, берегульки, очеретянки і різні інші птиці. Чаплі летять даліше на південь. А ще даліше залігають зазулі, іволги, соловії, перепілки, журавлі і бузьки. Коли наближається осінь, коли сонце гріє що день менше й менше, тоді чують птиці, що прийшов їм уже час летіти в теплі краї. Тож збираються стадами і вирушають в дорогу.

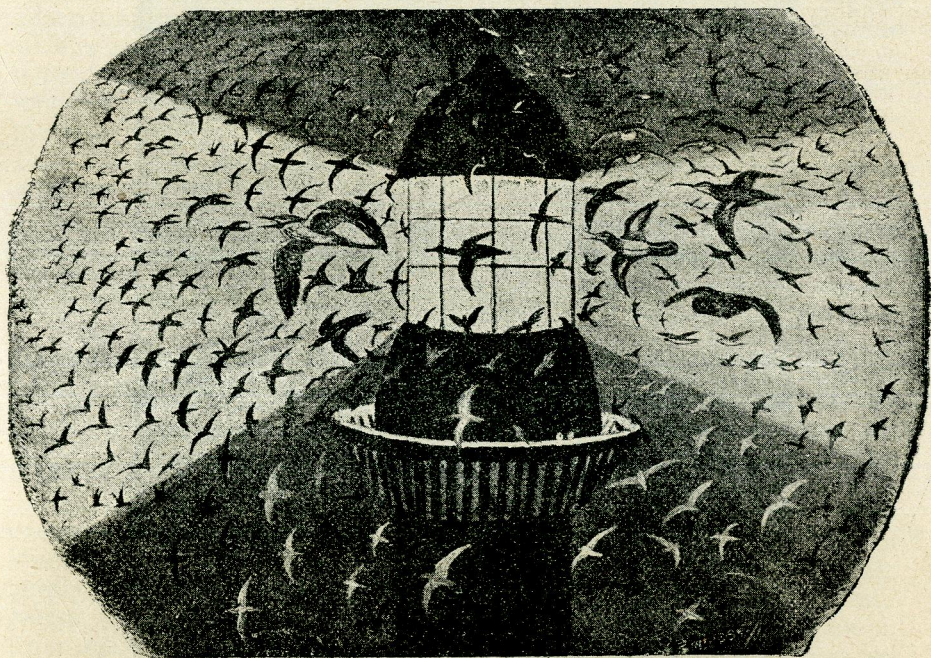
Про подорожі птиць розказують багато цікавого. Кожда птиця мандрує на свій спосіб; у кожного роду є свої звичаї і при-

Лет диких гусий через море.

вички, свої улюблені дороги і місця побуту. Одні птиці летять малими гуртками, другі великими громадами. Диких гусий і журавлів усе можна пізнати тому, що вони летять високо-високо над землею ключем, се є, двома рядами, уложеними в клин. Є птиці, які збираються в такі великі громади, що тяжко їх собі навіть уявити. Особливо великі є стада американських перелетних голубів. Один Англієць оповідає, що йому доводилося бачити, як летять отсі голуби. Летіли вони так високо, що не сягнула би туди куля з доброї рушниці. Стадо голубів було дуже густе; летіли вони кількома верстами, одна понад другою. Видно було їх на небі усюди, близько і далеко, на право і на ліво; цілий небозвід був засіяний ними. Було се коло полудня. Англієць сів і приглядався тій громаді. А громада все росла і росла і летіла що раз скорше

і скорше. По якій годині сів Англієць на коня і поїхав голубам на зустріч. Їхав чотири години, а голубиний хмарі, здавалося, й кінця не було. Вона тягнулася йому понад головою така густа, як і перше. Ледви коло п'ятої години пополудни прорвалася отся голубина хмара. Та за нею летіли ще окремі гурти голубів, що відстали. І ті гурти були ще досить численні. Аж о 10 годині вечером побачив Англієць кінець стада. В довжину розтягалося воно понад 400 кілометрів, а широкє було більше як на 10 кілометрів. Колиб голуби летіли в тім стаді не кількома верствами, лишень одною, так і тоді було би там не менше, як три міліярди штук. — Міліярд

Спочинок птиць біля морської ліхтарні.

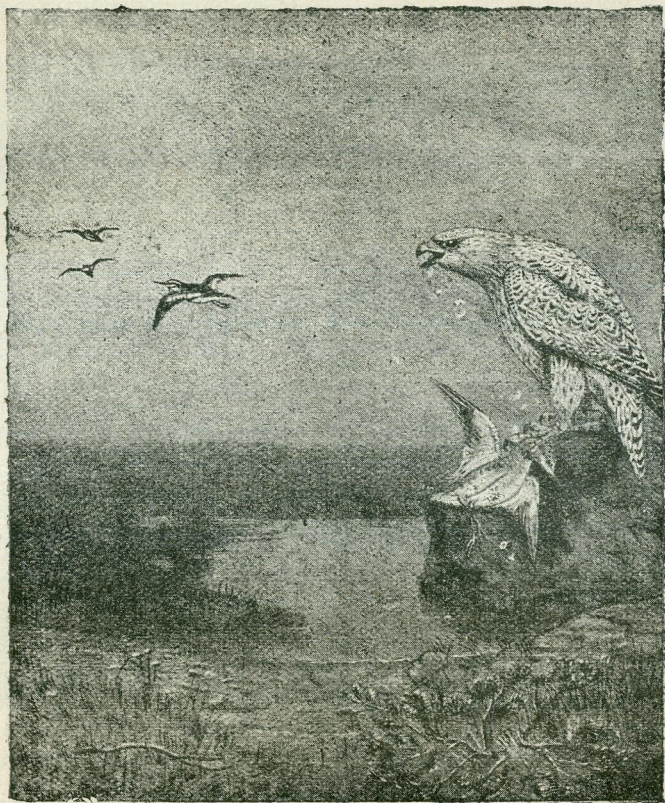
— се тисяча мільонів. А три міліярди, або три тисячі мільонів, значить ось що: Хтось хоче почислити три міліярди голубів одного за другим. Числить їх на годину по три тисячі і числить день і ніч без перерви; так мусів би сидіти і числити яких стоп'ятнайцять літ.

— Оттакими то величезними стадами літають американські перелетні голуби. А буває, що такі стада летять одно за другим.

Деякі птиці мають особливі рухи і по них здалека можна пізнати, яка се порода птиць летить. Ось приміром, як летять гайворони і галки. Вони держаться високо в горі, летять і все підносяться висше і висше. Нараз яка небудь птиця складає в'леті

крила і неначе підстрілена паде в низ. Паде, та до самої землі не долітає; яких трийцять метрів від землі вона розпускає свої крила, останавлиється і знов летить у перед. Таку штуку виконують усі птиці одна за другою. Відтак знов летять, як перше. Знов підіймаються поступенно високо в гору і знов починається та сама штука.

Є птиці, які летять дуже бисто. Деяких летунів не дожене і найбистрійший поїзд. Кажуть, що ластівка може перелетіти сотрийцять кілометрів на годину. А гребілка летить два рази би-

Сокіл на відпочинку.

стрійше, як ластівка. Сокіл, перелетний голуб, та різні качки в північній Америці перелітають по шістьдесять кілометрів на годину, а се буде до півтора тисячі кілометрів на добу. Є такі птиці, що летять день і ніч без відпочинку. Ось приміром журавлі. Як виберуться в дорогу, то звичайно не останавлиються доти, доки не прилетять на місце. Птиці, які літають не так жваво, уладжують свої мандрівки інакше. Одні летять більше ночею, як днем. Темнота

ночі закриває їх перед бистролетними ворогами. Інші птиці, що зле літають, мандрують то пішки, то вплав, то летять, як уміють. Живе у нас птиця деркач. Се та птиця, що кричить, неначе деркотить: дер-дер-дер. Її чути все літніми вечерами по наших левадах і полях. Деркач літає зле, але дуже добре бігає. Отже в часі своєї мандрівки іде він більше пішки, а летить лишень у крайній потребі. Загалом деркач більше біжить, ніж летить. Так само перепілки: цілі сотні кілометрів переходять вони пішки. Стрічали їх у часі перелету і в Єгипті і в Іспанії і в Греції і в Німеччині. Люди користуються сим, що перепілки зле літають і убивають їх тисячами. На німецьким морі є острів Гельголянд. Із давних давен перелітали перепілки що року через сей острів. Польованне на них давало мешканцям Гельголянду великі доходи. Вони стрічали перепілок із великою радістю. Навіть німецькі священники, коли бачили з церкви перелетну громаду перепілок, проголошували: „Аміль, побожні християни! Перепілки прилетіли“.

Водяні птиці намагаються в часі перелету мандрувати вплав по воді. Перкуни, пронури і корморани вибирають собі дорогу здовж течви більших рік. Вони мало летять, а більше пливуть. Там, де не можна плисти, ідуть пішки. Сі птиці добрі плавуні; тож їх водяна мандрівка не багато забирає їм часу. Більше всього перешкоджує мандрівці птиць зла вітряна погода. В таку погоду переривають вони на якийсь час свою подорож. І не диво. Сильний вітер загрожує їх життю. Особливо небезпечно летіти серед вітру попри морські береги. Нерідко буває, що вітер заносить птиці далеко в море. Таких заблуканих птиць стрічали на морі нераз за сотні кілометрів від берега. Моряки оповідають, що птиці, які не вміють добре літати, сідають на кораблі та довго відпочивають.

Оттак мандрус багато птиць із року на рік. Літом вони в одній стороні, а зимою в другій. Правда, чимало труду коштує їх ся мандрівка, та за се птиці спасають сим способом своє житте від зимна й голоду. Оттак ведеться в царстві птиць тисячі літ. Птиці давно вже привикли до сих щорічних мандрівок і зжилися з ними. Коли наближається час відлету, птиця навіть сидіти спокійно не може. Її неначе тягне в інші краї. Деякі птиці вспіють побути десятки разів у теплих краях. Вони й иншим показують туди дорогу. Тому то птиці збираються в громади і тут учаться одна від другої: куди і як летіти. Старші і більше досвідчені показують також і поворотну дорогу. Птиці пізнають дуже добре старі місця і находять свої минулорічні гнізда. Бузьки, ластівки та ріжні інші птиці живуть довгі літа в своїх старих гніздах.

5. Як декотрі звірята ратуються від зимна й голоду.

Птиці ратуються від голоду й зимна так, що відлітають у теплі краї. Там для них їжі доволі. Багато звірят ратують своє житте інакше. Не переселяються, але зістають на зиму там, де жили

літом. Ховаються в який небудь затишний куток і там деревеніють. Вони неначе засипляють і сплять до часу, аж придуть знову теплі й ситі дні.

Як лише настануть осінні приморозки: бабаки, їжаки, лилики ховаються в свої нори і завмирають. Тоді їх тіло задубіє, серце бється тихо, вони майже не віддыхають. Звиваються в клубочок і лежать непорушно, неначе мертві. На високих альпейських горах, де сніг не топиться й літом, живуть такі бабаки, що сплять иноді вісім місяців у році. Для зимового сну вони викопують собі дуже майстерно окремі нори. Сі нори тягнуться часом у землі коло п'ять сяжнів. Вхід до зимової нори роблять вузький, а на зиму забивають сіном і травою. В кінці хідника бабак викопе собі леговище. Ще далеко до осені він вистелює леговище сіном. Навіть сіно бабак робить собі сам: зубами підгризає траву, дає їй висохнути на сонці,

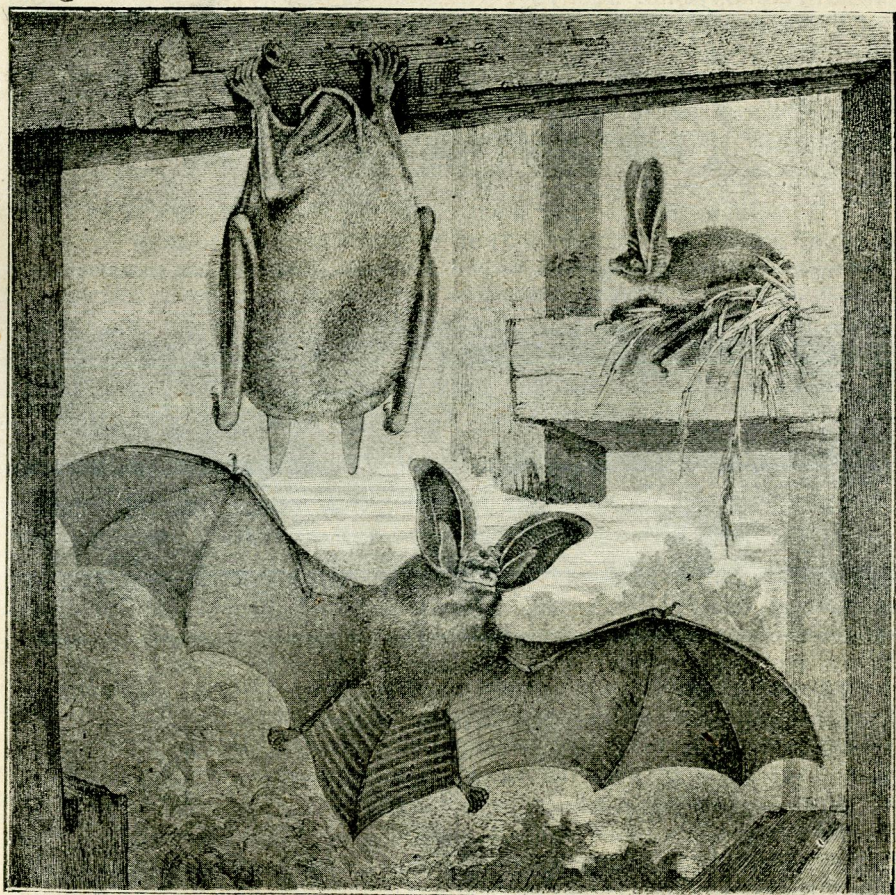
Альпейський бабак

а потім заносить її в нору. З кінцем літа бабак їсть багато і товстіє. А як лише потиснуть перші морози, він забирається до нори. В одній норі звичайно укладається на зимовий сон ціла родина бабаків. Перед спаннем

бабак забиває щільно вихід із нори на цілий сяжень. До того він бере і глину, і сіно і камінчики. Коли вже се готове, бабаки туляться один до одного, головами до хвоста, й засипляють. Сплять більше як пів року. Колиж весняне сонячко розтопить сніг і огріє землю, пробуджуються від тепла й бабаки. Насамперед пробуджуються ті звірятка, котрі молодші й дужші. Довше сплять слабші і старі.

Лилики не будують собі нор на зиму. Скриваються дeneбудь на вишці (стриху), у пивниці, в щілинах скель і висять там сторч головою, поки держать морози. Сплять зимою й вужі, жаби, ящірки. Вони ховаються на зиму дeneбудь у дупло, під камені, в мох — і там завмирають. Сплять окремо, або багато разом. Бувало таке, що при копанні ровів відкривали під корінням дерев цілі купи вужів. Звірята сі лежали, неначе мертві, звинувшись у клубок.

Про живучість жаб достовірні очевидці оповідають цікаві річи. Бувало таке, що жабу, яка спала в мосі, ранню весною вкривала вода. Колиж замерзала вода, — замерзала й жаба. Кілька днів вона була в леді. Але як лід топився, тоді жаба знову оживала. Таке саме оповідають і про інші звірята. Риби також можуть замерзати та відживати. Знають се всі рибаки, що зимою ловлять

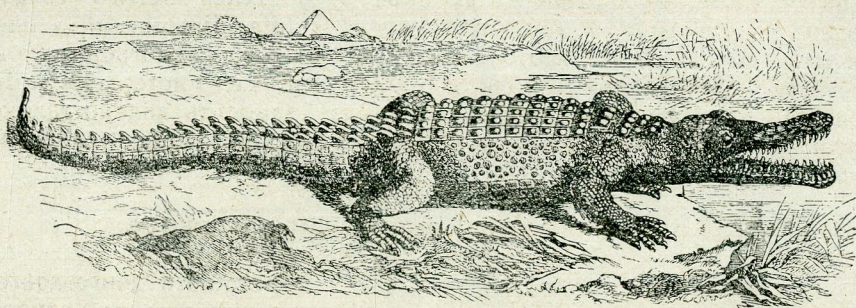
Лилики.

рибу. Западають на зиму в сон і п'явки, і слимаки, і хробаки, і жуки, і мухи, і багато-багато різних інших малесеньких звірят. Як настануть морози, вони ховаються, де котре може і куди вдасться йому, — в щілини, в землю, під мох. Там вони ждуть цілі місяці, поки вернуться теплі дні.

В зимних краях, приміром у північному Сибірі, є озера й ріки, літом заселені всякими звірятами, а зимою замерзають аж до дна. Рибам, жабам і багато ріжним звірятам зимою нікуди й вийти з сих рік і озер. Але і холод і мороз не вбиває всього їх населення. Що правда, багато їх гине. Але хто з них сильніший, той перетерпить, — вилежиться; звірята замерзають, але не гинуть. Вони так і перебудуть закостенілі по кілька місяців. Коли сніг стопиться — знову й дуже скоро заселяється озеро або ріка. Один подорожник по Сибірі оповідає, що в деяких озерах карасі по кілька місяців лежали замерзлі, а як прийшла весна, знову оживали, як би й ніщо не було.

6. Сон звірят у часі посухи і спеки.

В горячих краях спасають себе звірята перед посухою і спекою. Є на землі такі горячі краї, де літом висихають ріки й потоки. Без води загивають дерева, кущі і трава. Важко тоді приходитьсь

Крокодиль.

животинам. Одні з них розбігаються, утікають у ті сторони, де знайдеться щось зїсти і випити. А інші загивають. Але є й такі звірята, що від спеки ціпеніють та завмирають. Вони лежать донебудь у затишнім куточку, заки дощі їх не оживлять. На острові Мадагаскарі, коло східного берега Африки, живе невеличкий їжак, подібний до нашого. Той їжак ніяк не може перенести спеки. Тому ховається він у нору і завмирає, подібно як наш їжак завмирає від зими.

В горячих краях Африки й Америки живуть страшні, великанські ящірки: довгі на три або й на чотири метри. Називаються сі ящірки крокодили і каймани. На літо зариваються вони в річний намул і там завмирають. Люди ходять по них і навіть у думці не мають, які то чудовища заховані під їх ногами. Буває нераз, що крокодили несподівано будяться і висувають із намулу свою грізну пащу зі страшними зубами коло самих ніг здивованого й переляканого чоловіка. Сплять вони по два, по три місяці. Та буває

нераз, що будяться скорше, коли ще нігде не можуть найти собі поживи. Оповідують, що американські крокодили (каймани) тоді переселяються. А переселення се відбувається особливим способом. Вони лежать на воді непорушні, як дерево, а вода несе їх у діл течви.

В Африці й Америці живуть цікаві риби в тих ріках, що літом висихають. Довгі сі риби на яких два метри, а віддихають не лиш зявами, але й особливо уладженим плавним міхуром. Отсі великі риби проводять кілька місяців без води на сухій землі. В часі посухи зариваються глибоко в намул і лежать там, та дожидають дощів. Ріка зовсім висихає, а риби живі. Вони лишень завмерли і сплять. І серце у них бється тихенько і віддихають своїм міхуром. Буває нераз, що приходитьсь тим риbam жити і пів року без води, на сухім місци.

Маленькі звірята, як приміром мушки, хрущики, жуки, слимаки, хробаки тай інші, так уладжені, що довго можуть жити без води й пиття. В багнах і ставках, як знаємо, водиться багато усяких маленьких звіраток. У горячих краях є їх іще більше, як у нас. Як лиш тільки починає болото сохнути, всі звірята корчаться і також засихають. Вони стають цілком сухі, як зісохле листе дерев. Та все таки вони не гинуть. Їх забирає вітер і заносить далеко-далеко разом із пилом. Заносить їх і в воду, а тут вони знов оживають, якби нічого й не було.

7. Слимак у гробі єгипетського фараона.

Є звірята, що можуть засохнути і перетривати довго-довго, не місяці, але сотні, ба й тисячі літ. Ось що говорять про одного слимака. Найшли його в камінній могилі одного єгипетського фараона. Сей фараон помер близько три тисячі літ тому назад. Похоронили його, по тодішнім звичаям, особливим способом. Єгиптян уміли захоронити своїх небіжчиків перед розкладом. Вони виймали у них серце та інші внутренности, а тіло наповняли запашним зіллем та живицями. Отсими живицями покривали тіло також із верха. Відтак повивали його довжезною стяжкою, що також була намазана живицею. Завдяки сьому єгипетські покійники не розкладалися, але висихали і заховалися аж до наших часів. Єгипетських фараонів гребали в камінних домовинах. Отсі домовини по похороні закривали щільно так, що не оставалося ні щілинки, куди міг би пролізти слимак, або муха. І ось недавно найшли в нутрі такої домовини цілком засохлого слимака. Було очевидне, що слимак попав туди ще в ті часи, коли Єгиптяни ховали фараона, отже три тисячі літ тому назад. Такий то час переležав слимак у могилі разом із тілом єгипетського фараона! За три тисячі літ розпалося єгипетське царство, забулося імя фараона, а слимак був усе живий, хоча цілком засох. У кінці Англіїці

попали випадково на домовину фараона і перевезли її в Англію разом із тілом. Там помітив один учений слимака, що глибоко заховався був у царські пелени. Він положив його у теплу воду. Слимак у воді відмок, ожив і став повзати, як би нічого не було.

Найшлися люди, що не повірили в сей випадок. Та і вони мусіли повірити, бо не раз, а багато разів знаходили слимаків у камінних домовинах, а в воді отсі слимаки оживали.

Оттак дізналися люди, що у деяких звірят життє може спинитися на цілі тисячі літ, а відтак знов може йти своєю чергою. А така припинка життя спасає багато звірят від смерти.

Лекція танку.

Оттак, лялі, оттак треба:
Ручка в гору, ніжка в бік,
Потім стукнути обцасом,
Підскочити з вихилисом,
Рухи легкі, чарівні,
Отсе танці новітні!

Так Галісся своїм лялям
Лекцію танку вела;
Усі лялі дивувались,
Нуся аж вкусилась в палець,
А медведик аж тремтів,
Танцювати так хотів.

Нечипір Квітка.

Два вовчі обіди.

Вовчиця з ловів повернула
І хоч кровавила у слід,
То всеж погоню обминула
Й принесла дітям на обід
Баранчика у теплій крові:

»Ну, як смакує, діти, вам?«

Проснувшись, вовчик підвів брови:

»Дай, мамо, спокій баранам!

»Час би покушать вже й корови!

»Як раз телятко нині снилось...

»А твого, мамо, барана

»За жабу я би проміняв...«

У мами серденько забилось,
Голодна, струджена — вона.
Невдячний син ще й рот розняв..
Та мама, бач, не в тімя бита —
Ось як придумала несити:
Вернула з ловів раз тихцем,
А вовчинята довго ждали
Й голодні спати полягали.
З трудом притаскала живцем
Мама баранчика худого:

»Гей, діти, що там, годі спати.

»Ідіть телятко здоганяти,

»Мясяця стрібуете живого!«

Тічнею кодло дало духа
Й стрілою дерло, що лиш сил..
А баранець прищулив уха
Й наче в страху позичив крил —
Звивав корчами, гей та муха.
З вовків котивсь десятий піт,
Заки »телятко« здогонили..
В один миг ока — був обід.

»Смачне ж телятко?« — подразнила

Розумна мати вовчинят.

»А вжеж не те, що баранина!

»Та за маленький був се шмат!«

Мама рекла тоді до сина:

»Не винен тому баранець..
»Се ви бездільно вижидали,
»Аж із лінивства на кінець
»Свій вовчий смак ви пострадали. —

»Нині, бач, — був смачний обід:
»Купались в поті ви у брід!
»А по ловецькому танку
»Й худий баран був до смаку!«
»Худий баран?« озвались діти.

І споважніла мати враз:

»А вжеж! Нікуди правди діти.
»Телятко ж більше в десять раз!
»А вам нехай буде наука
»Для дальшої життя дороги,
»Що смак дає — надлюдська мука.
»Вовків годують власні ноги!«

П. Люпенко.

Сніг і підсніжник.

Коли сотворив Бог траву, деякі зілля, і цвіти, то дарував їм різні-преріжні краски. І пишалися вони, як пишається райдуга семибарвна. В кінці сотворив сніг і сказав до нього:

— А краску підшукай собі сам. Ти все на землі можеш зісти, тож зумієш найти собі якийсь одяг.

І пішов сніг шукати собі краски. Приходить до трави і просить:

— Травичко-зеленичко! Дай мені свою зелену краску!

Засміялася-зашелестіла трава тай каже:

— Не до лица тобі зелена одежа. І я зелена і листе дерев зелене, ніхто тебе й не пізнає. Красше попроси у фіялки.

Іде сніг до фіялки і просить:

— Фіялочко моя запашна! Дай мені своєї краски.

А скромна фіялка засоромилася, склонила головку тай каже:

— На щож тобі такої скромної одежі?! На тебе ніхто й не подивиться. Іди красше до червоної рожі!

Пішов сніг до рожі і просить її:

— Рожечко моя пишна! Дай мені своєї краски.

Але рожа була горда на свою красу і не хотіла дати снігови своєї краски. Тоді пішов сніг дальше шукати. Ходив і ходив. Просив і просив. І ні одна квітка не захотіла поділитися з ним своєю краскою, не захотіла прикрасити його тіло. В кінці прийшов до білої підсніжки і просить зі сльезами:

— Маленька моя квіточко! Мій білий дзвіночку! Дай мені своєї краски! Бо буде лихо мені, як остану без одежі. Буде зі мною так, як з тим вітром, що такий недобрый, бо ніхто його не бачить.

змилюсь добрий-ласкавий підсніжник тай скромно каже:
— Та моя одежа простенька дуже. Але як тобі подобається,
бери собі.

Забрав сніг краску у підсніжника і від того часу став такий
білий. Але від тоді й не любить він ні одної квітки. А підсніжника
пестить і голубить як рідну дитину.

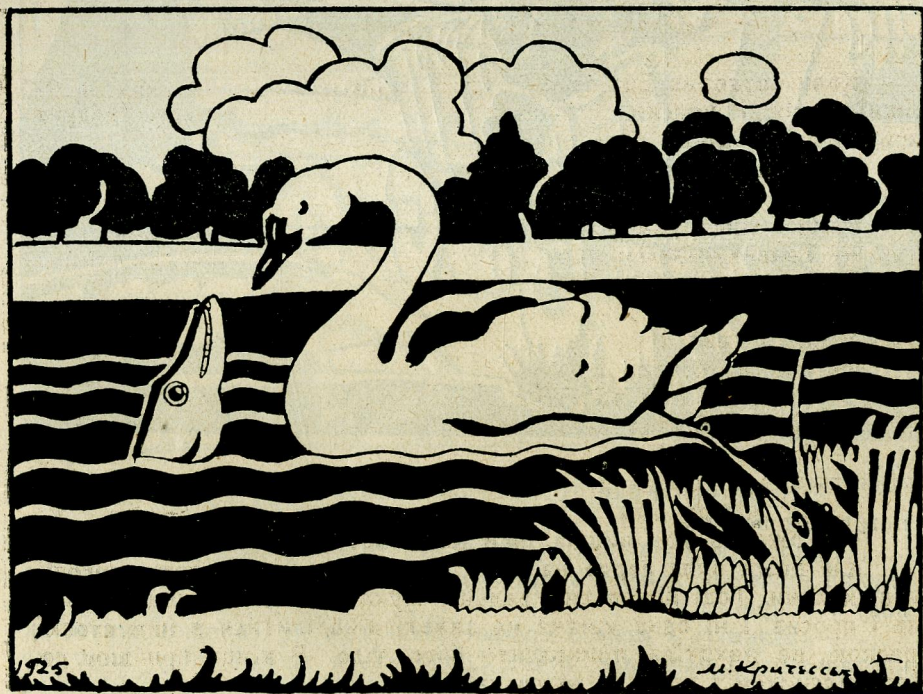
М. Кокольський.

Лебідь, щука та рак.

(Закарпатсько-українська байка).

Образки Миколи Кричевського.

Білий лебідь плив якось літом річкою коло берега, і плывучи,
схилив голову долі та дивився у воду, що там робиться. У воді
під ним довкола плывала щука, розглядаючись, чи нема десь якоїсь

рибки, щоб пополюднувати. Вона підвела голову у гору, побачила
над собою лебідя та й почала говорити до нього:

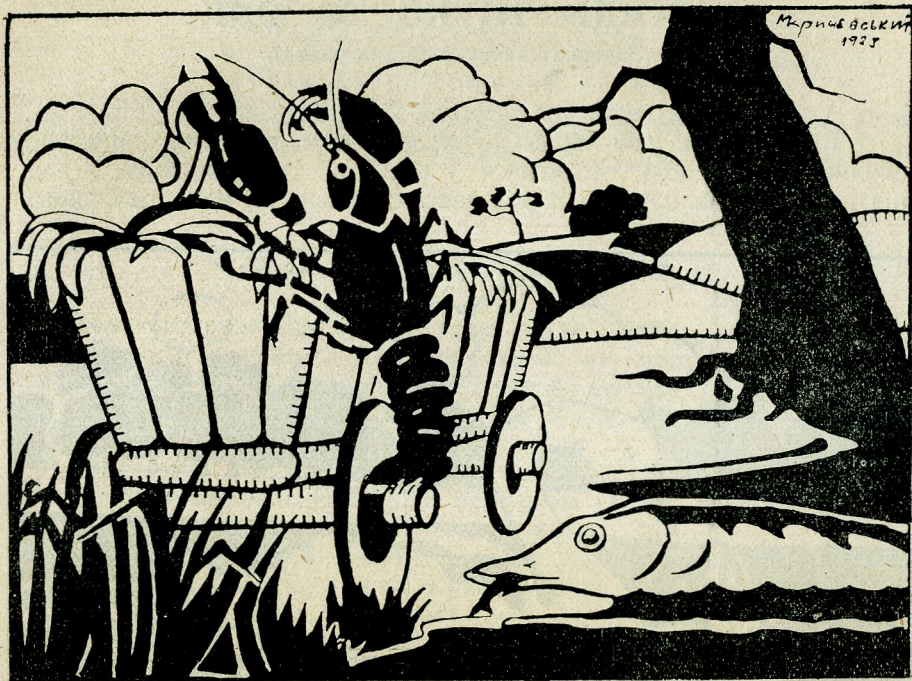
— Ой лебедю, лебедоньку! — каже щука. — Скажи мені, коли твоя ласка, що ти робиш, де живеш зимою, як річка замерзне?

— А на що се тобі знати, щуко?

— Бачиш, я теж хотіла-б куди-будь, геть далеко від сеї річки. Бо як вона замерзає, то у воді дуже мало чистого повітря і я зимою не вижу, а можна сказати, просто гину. Ледве дихаю, — розповіла щука лебедю.

— Я відлітаю на зиму до теплого краю, де морозів нема, де річки не замерзають. Там я перебуваю аж до весни, — сказав лебідь.

— Візьми мене з собою, лебедоньку! — стала проситися щука.

— Чому ні? Коли тобі се до вподоби, вирушимо разом, — погодився лебідь.

Коло берега під водою у траві непомітно сидів рак. Він уважно слухав розмови лебедя зі щукою, а потім висунувся з трави на воду і попросився:

— Візьміть і мене з собою! Мені теж не солодко жити, як настає зима і замерзає річка. Доводиться майже цілу зиму не жити, але нидіти. Не то спиш, не то не спиш. Нудота одна!

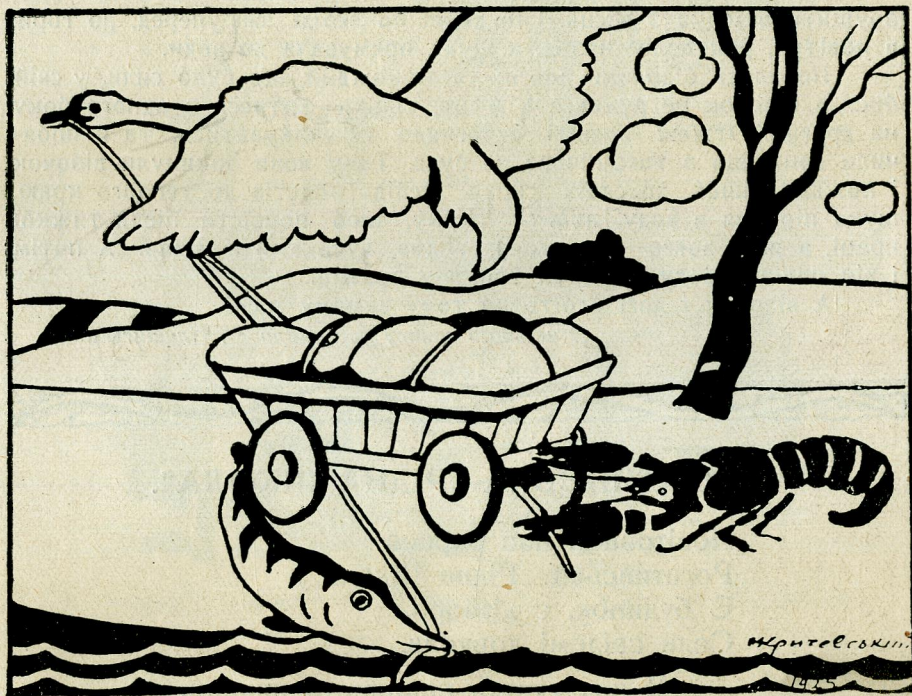
— Добре, — сказав йому лебідь, — рушай з нами. В трох буде веселійше. Як почнеться осінь і треба буде вирушати у подорож, я вас покличу.

На тому розмова їх скінчилася і вони розійшлися, кождий до своїх справ. Не бачилися вони аж до самої осені. Коли-ж літо минуло і пішли холодні дні, лебідь приплив до щуки та й сказав:

— Ну, ось настала пора лаштуватися в дорогу до теплового краю. Маєте час до завтра. А завтра, після обіду, вирушимо.

Щука зараз же поплила до рака і переказала йому. Рак підвів у гору вуси, подумав собі та відповів:

— Ой, сестричко, чим же ми будемо живі в дорозі, що їстимемо? Мусимо взяти з собою якоїсь поживи, аби нам вистало аж до теплового краю.

— Як же ми се влаштуємо? — здивувалася щука.

Рак повів вусами, подумав і сказав:

— Візьмемо з собою візочок, спакуємо все до нього, запряжemoсь та й поїдемо. Попросимо лебедя, щоб і він допоміг нам везти. Так і вирушимо в трох.

Рак та щука взялися до праці. Якось розстарали візочок, напакували до нього все, що треба, насукали з трави посторонків і чекали на лебедя.

Другого дня прилетів лебідь і каже:

— Ну, то як же? Ви готові? Бо я вирушаю.

— Готові, готові! — відповіли разом шука і рак. — От тільки, будь ласкав, поможи нам тягти візочок. Запряжемося усі три та й рушимо!

— Добре, — згодився лебідь. — Давай посторонки!

Всі три впряглися до візочка. Лебідь узяв посторонок до клюва, рак прив'язав до кліщів, а шука вхопила зубами.

Тягнуть усі три, що було сили, а візочок стоїть на місці, хоч і був зовсім не тяжкий. Бо що ж у тому візочку? Трохи трави, кілька малих рибок, та й все. Але як вони не тягли, візочок не рухався, тільки хитався, то в той бік, то в другий.

Довго вони всі три намагалися — та дарма! не могли ніяк зрушити візочка з місця. І не диво: бо лебідь тяг уперед, до гори, в повітрі, рак волік назад, а шука прямувала до води.

Порались бідолахи довго; тягли кождий, що було сили, у свій бік... а візочок не рухався з місця, тільки хитався з одного боку на другий. Отжеж врешті остогидло їм силкуватися, та й побачили вони, що з того нічого не буде. Тому вони покинули візочок і кождий пішов до своїх справ. Лебідь полетів до теплого краю, шука пірнула в воду ловити рибку, щоб попоїсти після тяжкої праці, а рак довго ще стояв, водив вусиками і думав. А потім і він поліз у воду, спочити трохи у травиці.

А візочок і досі стоїть на тому самому місці.

З чеського запису переклала М. Славінська.

РОГАТИНСЬКА „РІДНА ШКОЛА“.

Повітова в нас окраса
Рогатинська „Рідна Школа“,
Є будинок, є дітвора,
Села свідомі довкола...

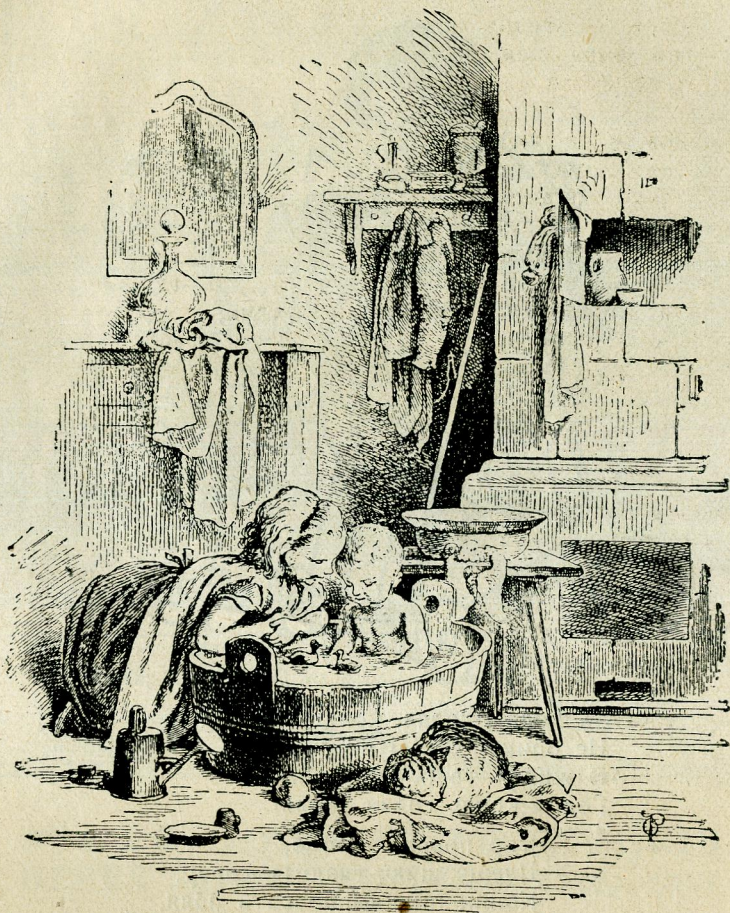
В них гуртки працюють пильно,
Розуміють рідну справу,
Що лиш треба „Рідній Школі“
Радо роблять їй на славу...

Зміркували вже причину
Наших злиднів і недолі,
Всі погоджуються в цьому:
Наш рятунок в „Рідній Школі“.

Мубал.

При цебричку.

Яка втіха, який рай,
Цебер повний аж по край,
В нім вода тепла-тепленька,
В воді дитинка маленька
Простягає рученята
По маленькігусенята.

При них Дунечка сидить
Та на братчика глядить:
Ось тепер такий маленький
Наче квіточка ніжненький,
А не мине літ й пів копи,
А він буде хлоп над хлоп.

Голля, коню!

— Голля, голля, коню милий,
Не брикай так і не рвися,
В жилах твоїх жар-сваволя?
Голля коню, голля, голля!

Ігор поводи стягає,
Плеще шию, гладить гриву,
Коник ніжкам просить поля,
— Голля коню, голля, голля!

Коник скоком-боком ходить,
Ігор в кузню заїзджає,
Там коваль преславний: Коля!
— Голля коню, голля, голля!

* * *
Гей літа, літа дитячі,
Який безмір в вас фантаз'ї,
Ви уяви злото-воля!
— Голля сльози мої, голля!

Нечипір Квітка.

»Діточий Гурток« у Заліщиках.
(По середині д-р Осип Мак'овей, протектор гуртка).

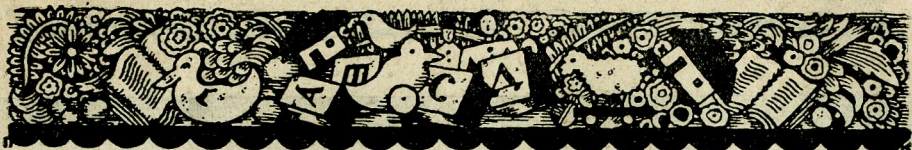
ДО МОЛОДИХ РОБІТНИКІВ ПЕРЕД ТАРАСОВИМ СВЯТОМ.

Діточки любі, час вам згадати,
Що вже надходить марець до нас,
Що тут пора вже дещо придбати,
Концерт, чи песу зладить на час.

Нумож до праці, молоді друзі,
Бадьоро, жваво діло ладіть,
Гуртуйтесь, радьте, що й як ділати,
Щоб вшанувати Батька як слід.

Нуся.

ЗАБАВИ

1. Гусяком.

Всі стають собі разом, а на самім переді стає такий, що найліпше бігає. Що він робить, те мусять робити всі за ним: бігти в право, скакати, сидати, стояти на одній нозі і т. д.

2. Цісар.

У цісаря бавляться так: Хлопці вибирають споміж себе двох цісарів і уставляються в двох рядах напроти себе зі своїми цісарями на чолі і тримаються сильно за руки. Відтак крайній, хлопець вибігає з розмахом із свого ряду і біжить на супротивну сторону, щоби перервати ряд противника. Як перерве хлопець ряд, то забирає перервану меншу частину ряду зі собою. Коли не перерве ряду, то лишається у ворожій раді і тепер із того ряду ударяє хлопець на супротивну сторону. І так відбивають одні других, поки не лишисться сам цісар на котрійсь стороні. Тоді кажуть, що сей цісар програв.

3. Переміна чисел.]

Діти творять колесо. Кожда дитина одержує якесь число. Одно з дітей стає в середині і викликує два числа. Ті діти, яких числа були викликані, мусять замінити свої місця, а рівночасно дитина, що стоїть у середині, пробує зайняти одно із опорожнених місць. Дитина, що остане без місця, стає на середину колеса і викликує знов два числа дітей. Ся забава учить рухливости.

4. Хто скорше.

Діти стають і творять колесо, побравшись за руки. Одно з дітей бігає навкруги колеса, а біжучи ударяє одну дитину, що стоїть. Ударена дитина біжить у супротивну сторону від першої.

Коли зустрінуться в половині дороги, подають собі руки і біжуть дальше, кожде в свою сторону. Котре з них добіжить скорше до місця, звідки вибігла ударена дитина, та сторона виграє. Та дитина, що остала без місця, біжить і знов ударяє якусь дитину.

5. Заяць.

Хлопець-проводир призначає кількох хлопців на заяців, а решту на стрільців. Випускає перше заяців, а коли вони вже в бігу, тоді за ними пускає стрільців. Заяці мають перебігти означений простір і вернути незловлені до свого проводиря. Зловлений дістає кару, на яку всі хлопці умовляються вперед.

Подав Д-р Е. Грицак.

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТИИ

ВИХОДИТЬ

РАЗ У МІСЯЦЬ КОЖДОГО 15-го

В ОБЕМІ 2-х АРКУШІВ ДРУКУ

ПІД РЕДАКЦІЄЮ

МИХАЙЛА ТАРАНЬКА.

СПІВРОБІТНИЦТВО ДЛЯ „СВІТА ДИТИНИ“ ПРИОБИЦЯЛИ
ОТСІ УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ Й МИСТЦІ:

Бачинський Леонід, Білоусенко Олександр, Блажкевич Іванна, Вовк
Юрій, Гнатюк Володимир, Завадович Роман, Заклинський Богдан, Коро-
лів-Старий Василь, Кокольський Микола, Ковжун Павло, Котович Ана-
толь, Куликівна Софія, Кульчицька Олена, Лакуста Святослав, Лотоцький
Антін, Лотоцький Михайло, Манастирський Антін, Мандюкова Ярослава,
Д р Маковей Осип, Магир Микита, Олесь Олександр, Підгірянкa Ма-
рійка, Подушко Зиновій, Радзикевиc Володимир, Софронів Василь,
Цегельська Олена, Хронович Володимир, Черкасенко Спірідіон і Яре-
мова Слава.

Цілорічна передплата „Світа Дитини“ виносить:

для Краю 6 · золотих

для Чехословаччини . . . 45 кор. чеських

для Америки й Канади . . 1½ доляра.

Поодинокe число коштує 50 грошів.

Адреса Редакції й Адміністрації:

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

НАКОЛДНЯ

МЕХАНИКА
ТАРАНЬКА

СВЕТ ДЕТЯМ

ОСТРОВНИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДЕТЕЙ

ЛАДНО

КОДЖУН

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ.

РІЧНИК VI.

МАРЕЦЬ 1925.

ЧИСЛО 3.

ЗМІСТ:

1. *Леся Українка*: На роковини Шевченка 65
2. *Богдан Заклинський*: Хто се Тарас Шевченко 66
3. *С. Черкасенко*: Перші квіти 72
4. *В. О'Коннор-Вілінська*: Сирітка 73
5. *Дід Модест*: Три бажання 77
6. *Антін Лотоцький*: Перша кривда 83
7. *М. Підгірянка*: Невдала штука 86
8. *О. Білоусенко*: Дорога могила 87
9. *М. Рубакін*: Як звірята працюють та добувають собі їжу . 90
10. *Д-р Е. Грицак*: Дитячі забави 96

Окладина і графічні прикраси роботи Павла Ковжуна.

Виготовлена в друкарні ОО. Василян у Жовкві.

„НОВИЙ ЧАС“

ілюстрований
політично-господарський часопис

Є НАЙКРАСШОЮ І НАЙВІЛЬШЕ
ПОЧИТНОЮ ГАЗЕТОЮ У НАС
ПІД ТЕПЕРІШНЮ ХВИЛЮ.

Виходить 2 рази в тиждень.

Ні в одній українській хаті не повинно
бракувати сего часопису.

Умови передплати:

місячно 2 зол. — гр.
квартально 5 » 50 »

Для заграниці 5 доларів на рік.

Оказові числа даром.

Передплату слати на адресу:

» Новий Час «

Львів, ул. Руська, ч. 18.

Чековеkonto в Л. К. О. ч. 152 604.

В кожній українській
хаті повинен бути:

„ЗИЗ“

Одинокий у нас журнал полі-
тичної сатири та гумору.

Виходить два рази в місяць.

Умови передплати:

на цілий рік . . . 14 зл. — гр.
на пів року . . . 7 „ — „
на квартал . . . 3 „ 50 „

Поодиноке число 50 сотиків.

Для заграниці 3 дол. на рік.

Редакція й Адміністрація:

Львів, ул. Руська, 18.

Чековеkonto в Л. К. О. ч. 401.910.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК

місячник літератури, науки й суспільного життя

виходить у 1925 р. книжками в об'ємі 6 аркушів друку.

Умови передплати: місячно 2 зол., піврічно 10 зол.,

— — річно 20 зол. — За границею 4 долари. — —

Видає: Українська Видавнича Спілка.

Редакція й Адміністрація у Львові

міститься: **при ул. Чарнецького, ч. 24.**

Всякі письма, рукописи, книжки й передплату вислати

— — тудиж на адресу Володимира Гнатюка. — —

Всякі грошові претенсії журналу до передплатників платні й заскаржу-
вані у Львові. Хто не повідомить адміністрації окремим листом, що пе-
рестав передплачувати журнал, відповідає за всі вислані йому книжки.

Редагує комітет. За Редакцію відповідає: **Волод. Гнатюк.**

„УКРАЇНСЬКА РАДА“

політично-суспільний журнал

виходить у Львові

раз у тиждень під неділю

під редакцією

Михайла Струтинського.

ПЕРЕДПЛАТА ВІНОСИТЬ:

Місячно 80 сот.

Квартально . . . 2 Зол. 40 сот.

Передплату слати на адресу:

Львів, Ринок ч. 10/П.

Адреса Редакції:

Львів, ул. Боніфратрів ч. 14.

„УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО“

незалежний орган українського
міщанства

виходить що неділі.

Журнал сей містить на своїх сторінках справи, що торкаються суспільно-економічних та політичних питань і є зв'язані з життям широких міщанських сфер по наших містах і місточках.

Передплата на квартал виносить

2 Зол. 50 сот.

Адреса Редакції й Адміністрації:

Львів, ул. Руська ч. 3/І.

„УКРАЇНСЬКЕ ПАСІЧНИЦТВО“

єдиний український пасічний часопис
рік видання IX.

Виходить раз у місяці.

Завдання часопису: Правдиво і вичерпуюче відбивати на своїх сторінках пасічницьке життя і бути органом українського пасічника.

В 1925 р. річні передплатники одержуть безплатні додатки:

6 портретів видатніших українських пасічників, що будуть прикрасою хати пасічника.

6 пакетиків зі зразками насіння медодаїних рослин, що дасть змогу пасічникам розвести видатніші медодаї і 1 табель-календар на 1925 р.

ПЕРЕДПЛАТА З ПЕРЕСИЛКОЮ ВІНОСИТЬ:

На рік 8 Зол.

„ пів року 4 „

3 місяці 2 „

До Америки 2 долари

Чехії 50 кор. чes.

Румунії 150 лейв

Гроші вислати з закордону рек листами.

Адреса Редакції: Львів, Бляхарська, ч. 9.

Чекове conto П. К. О. ч. 80.487.

Цінник висилається даром.

„МОЛОДЕ ЖИТТЯ“

часопис

УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

виходить раз у місяць в обемі
одного аркуша друку.

Журнал сей містить у собі всі справи, що в'яжуться з життям і організацією Пласту серед української молоді середніх шкіл.

Річна передплата 3 Зол.

Для Америки й Канади 1 долар.

Для Чехословаччини 25 К. ч.

Оказові примірники висилається даром.

Адреса Адміністрації:

Львів, ул. Руська ч. 3/ІІІ.

СВІТ ДИТИНИ

НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА.

Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.

Та минав Ти, наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Орав свою вбогу ниву,
Рідні перелоги.

Гомоніла Твоя кобза
Гучною струною,
В кождім серці одбивалась
Чистою луною.

Спочиваєш Ти, наш Батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила Твоя пісня
Думки на Україні.

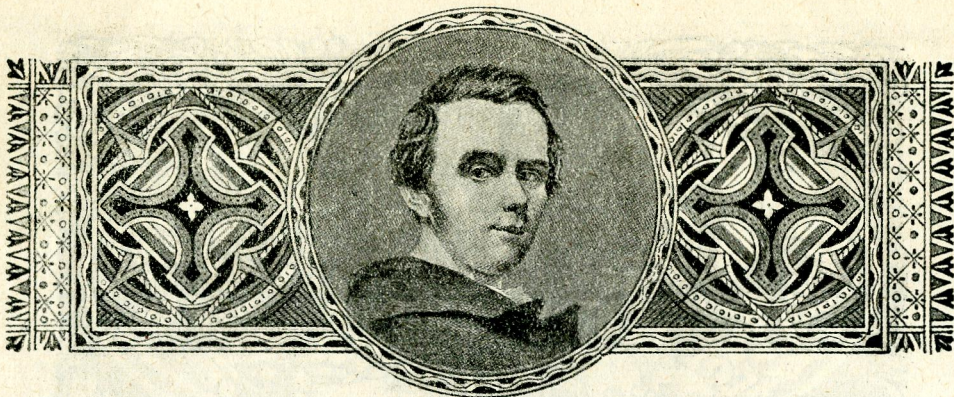
Хай же промінь Твоїх думок
Поміж нами сяє, —
„Огню іскра великого“
По вік не згасає!

Щоб між нами не вгасало
Проміння величне:
Ти „поставив на сторожі“
Слово Твоє вічне.

Ми, як Ти, минати будем
Чужії пороги,
Орать будем свої ниви,
Рідні перелоги.

Леся Українка.

Хто се Тарас Шевченко?

I.

По смерті гетьмана Хмельницького почали Москалі чим раз більше гнобити Україну. По черзі пропадали одні за другими всі козацькі вольности. Панщина, якої тоді Україна позбулася, почала вертати за московською піддержкою. Українські землі з селами та людьми Москва віддавала московським дідичам та воякам. А були й з поміж Українців такі пани, що з лакомства нещасного годили Москві, щоби дослужитися земельки. Вільні селяне стали панськими кріпаками. Ні одружитися без дозволу пана, ні перейти на інше місце не було можна. Роби на панському лані без перестанку, а собі хіба в ночі, як місяць світить.

Довершила всього московська цариця Катерина «Вторая», що привернула на Україні ще тяжше кріпацтво. Селяне, а також багато з поміж козаків, стали вже таки невільниками дідичів.

Добре стерегли дідичі, щоби ніхто з тих темних кріпаків не вчився у школах. Боялися, щоби не прозріли люде та не найшли ради, як поправити своє нужденне життя. А непосьменний не годен собі помогти, то де вже йому іншим помагати!

Та поміч українському народови прийшла не з високого престола, як вони надіялися, а просто з під сільської стріхи.

В бідній хатчині на селі в родині кріпаків, у родився хлопчик, що для України став новим пророком волі. В селі Моринцях у кріпака-селянина Гриця Шевченка, вродився 1814 року син Тарас. На приказ дідича батько Тараса перебрався жити в село Кирилівку. Оба ті села лежать у Звенигородському повіті на Київщині.

Невеселі були молоді літа Тараса. У кріпацькій родині, що відбувала люту панщину, тяжко було про гаразди. Крім отсього загального лиха, ще хлопчина перетерпів може й гірше своє власне лихо. Коли Тарасови було 9 ліг, умерла йому мати. Батько вже-нівся в друге з удовою. В мачухи були свої діти. І через діти стала

в хаті сварка та бійка. Тараса доглядала сестра Катерина та вона скоро віддалася на друге село.

Бачив Тарас, як то панські та жидівські діти вчать, або як у церкві дяк читає — і він дуже хотів навчитися читати й писати. Бути письменним — сеж найбільше людське щастє! — думав малий Тарас. А мав він великий талант до науки та до малярства. Не знав одначе, що кріпакам доступ у школу зачинений!

— Мужикови не треба науки! Вчений мужик не захоче робити панщини — говорили дідичі та не допускали Українців — селянських дітей — до шкіл.

Тарас думав, що великого щастя допався, як пішов на науку до дяка. Тоді умер його батько. Одинацятилітний хлопчина остався круглим сиротою. З батьківської хати мусів забиратися. На короткий час пішов жити до свого діда.

Наука в дяка не те, що тепер у школах. Дяк учив просто читати з псалтиря, а все був паний. Більше бив, як учив. Хоч як гірко, але таки вивчився Тарас читати. Помагав дякови й за те даром жив на дяківці. Часом дістав і шматок хліба від добрих людей. Та з дяком паницею не міг видержати. Втік на друге село до церковних малярів, бо мав охоту й до малярства. Та вони не вчили хлопця малювати, а тільки казали носити воду. Тоді покинув їх Тарас. Найнявся у громадського пастуха помічником — завертати худобу. »Мені тринадцятий минав, я пас ягнята за селом« — розказує він. Та думки про науку так його обхопили, що часом сидів задумавшися, а ягнята блукали полем. Тож прогнали Тараса скоро із сеї служби. Знову пішов на мандрівку, стрінув уже ліпшого маляря. Той боявся держати в себе кріпака без дозволу пана.

II.

Тоді пішов Тарас у село Вільшану до дідича по дозвіл на науку. Пан не дав посвідки, тільки задержав Тараса в себе на безплатну та безконечну службу. Куди їхав дідич Енгельгарт, туди з ним, і його служба. Отже й 16-літний Тарас мусів покинути Україну бо дідич товкся по чужих краях, пропиваючи гроші, запрацьовані його кріпаками.

Ще з України виніс Тарас деякий досвід: кріпацтво навчило його любити волю. А через побої п'яного дяка став оборонцем покривджених. Та нема злого, що не вийшло би на добре. Виїзд з України показав Тарасови широкий світ та навчив любити свій рідний край, свою Україну. Памятав усе життє, що батько дав його в науку, щоби не пішов у світ безграмотним.

З паном їздив у Вільно, Варшаву та Петербург.

Там усе тужив за рідною Україною, за рідною мовою.

Мав більше вільного часу, тож почав рисувати, хоч нераз за се висікли його різками. Та побачив пан його малюнки й поду-

мав, що йому буде з кріпака більший прибуток, як навчить його малювати. Так опинився Тарас у доброго маляря в Петербурзі. Вже тепер міг робити Тарас те, до чого мав велику охоту: рисувати й малювати. Почав рисувати все, що бачив і що памятав з України. Тепер міг часом у вільній хвилі вийти на місто. Заходив у міський сад і там малював усякі пам'ятники та дерева. При малюванні зазнайомився з земляками-Українцями. Се були студенти, що вчилися по висших школах у Петербурзі.

І ось сим землякам, як Сошенкови та іншим, завдячує Тарас дуже багато. Се були вільні люди, вчені, та бачили, який лад на світі. Вониж зараз помітили, що Тарас — се талановита людина та знали, що Україні буде із Шевченка чималий пожиток. Так щож — тепер він кріпак, залежний у всім від свого пана. Сьогодні пан держить Тараса при собі, а завтра, як щось йому не вподобається, готов його чи продати, чи відіслати знову на село.

Щож тут робити? Тарасови треба поступати у найвисшу школу, в академію, — а кріпаків туди не приймають! Зібралися земляки на раду. Скликали ще й інших знайомих Українців і постановили таке: Треба безумовно викупити Тараса з неволі. Тільки як се зробити? Гроший в них нема. Спитали пана. Пан зараз подумався, в чім діло і за кріпака зажадав багато грошей. Рада в раду — й діло так уладнали: Один добрий маляр вималював портрет славного російського поета Жуковського. Сей образ продали, пускаючи його в льотерію. Таким робом зібрали 2500 карбованців. На той час були се такі великі гроші як сьогодні 1000 доларів. Ось тепер пан сховавши гроші, підписав посвідчення, що вже немає ніякого права до Шевченка.

III.

Тарас міг уже спокійно вчитися, бо став свободним чоловіком, от таким, як ми тепер.

Воля, воля! — Я вільний, мов птах! — кричав із радости Тарас, влітаючи в кімнату своїх знайомих. — От спасибіг вам, земляки, що помогли визволитися із кріпацької неволі!

— Брате, — кажуть земляки, — ми тобі помогли, а тепер ти разом із нами роби так, щоби допомогти всім Українцям вирватися з кріпацтва! А щоби ти бачив, як помагати треба, то вчися і читай як найбільше. Опісля всі гуртом поклопочемося, щоби позитовити нашому народови краще житте.

Шевченко мав 24 роки, як визволився з кріпацтва. Тепер побачив він, що значить свобода, як то живуть люди на волі, не чуючи за плечима економіської нагайки. Та разом із тим відчув він усю кривду та тяжку неволю закріпощених селян. Найгірше те, що селяне чули тягар а не знали, хто наложив його на їх плечі.

так як його збутися. А дідичі говорили, що панщина буде до кінця світа...

Селяне гнули спину та мовчали. А в світі так водиться, що хто мовчить, то знак, що йому добре живеться. І щож тут робити? Почав Тарас шукати правди в книжках. В одній давній книжці, яка звалася: »Історія України«, найшов вістку, що не все була панщина. Як Хмельницький визволив із козацтвом Україну, пропала й панщина. Аж під московською владою завели пани нову панщину.

Із сеї книжки навчився Тарас дуже багато та все її держав коло себе. Як читав про вільне життя інших народів, думав собі: І мій український народ міг би жити на волі, свobodно, як би не та люта панщина... Треба з нею поборотися!

І тут побачив вперше Тарас, що в світі йде боротьба не тільки кулаком, чи шаблею, а більше пером та чорнилом. Учені люде, що звуться письменниками, пишуть такі твори, вірші, чи повістки, а всі люде читають та навчаються з того. А почув Тарас у собі силу — писати вірші. Отсими віршами про будив він український народ зі сну. І посторонні люде, читаючи його вірші, бачили, як страдає український народ у панщизняній неволі.

»У тій хатині, у раю, я бачив пекло... Там неволя,
Робота тяжкая, — ніколи й помолитись не дають.
Там матір добрую мою ще молодую у могилу
Нужда та праця положила. Там батько, плачучи, з дітьми
(А ми малі були і голі), не витерпів лихої долі.
Умер на панщині... а ми розлізлися межі людьми,
Мов мишенята. Я до школи, носити воду школярам,
Брати на панщину ходили, поки лоби їм погодили».

Ті його вірші, зібрані у книжечці, що зветься »Кобзар«, йшли з рук до рук, із села до села; там падали вони, наче дощ у посуху, у змучені, зажурені серця людей. Хто тільки був письменний з поміж Українців, кождий читав їх та очі йому отворялися. Там, у тій невеличкій книжечці, списана вся кривда українського народа. Та питає дехто: — І щож з того писання? Чи воно помогло?

— Скажемо ще раз: Так, помогло, бо всім отворило очі на панщину, а селян будило зі сну! Одному тільки Шевченкови пошкодило. Бо між його віршами було кілька »революційних«, як ось: »Сон« та »Кавказ«.

В них розказав Шевченко, як то московські царі нищили Україну, та закріпостили її. Крім того увійшов він у таємне товариство, що звалося »Кирило-Методіївське братство«. Там його члени вважали, що треба чим скорше скинути панщину та завести на Україні новий лад. При тім перевідали, що й цар хоче, щоби була панщина. Тож треба самим Українцям боротися з панщиною, не ждати помочі ні від кого. Коби хоч Україну визволити з неволі — отсе булоб гарно! Бо інші народи російської держави вже самі собою

журяться; одні тільки Українці досі спали. Україна нехай буде собі окрема республіка — сказали товариші. А тоді наше селянство дістане свободу...

Сі щирі слова підслухав один Москаль. Він післав донос на поліцію, що мовляв, студенти ходилиб збунтувати Україну та визволити її з царської неволі. Зараз царські поспіаки поарештували всіх членів товариства, між ними й Шевченка. Як ще знайшли вірші Тараса, сказав цар: »Шевченко — се дуже небезпечний чоловік! Його треба в Сибір загнати!« І Шевченка засудили на вічне заслання. Читати й писати Шевченкові строго заборонили, так дуже боялися Москалі тих його українських віршів.

І чому ж цар, що має стільки війська та поліції, так боявся одного Українця?

Се цар боявся, що Україна, читаючи Шевченкові писання, захоче відділитися від Московщини, знаючи що »в своїй хаті своя правда і сила і воля«. Московщина без України не малаб великої сили. І кого тоді Москва буде ссати, з кого тягнути всі соки? Звідки цар дістане грошей, як не з богатої України? Отже бачимо, як Шевченко терпів не за себе, бо він нікого не вбив, щоб за те йти на віки на заслання, а терпів за Україну.

Як Шевченка судили, то він не відрікся своїх віршів, не відкликав ні слова і не просив у царя ласки для себе. Казав сміливо, що на Україні бачив страшну, люту кривду, бачив знущання над мужиками. І за те, що хотів добра для України, його не помилювали.

Так з одної неволі попав Шевченко в другу, ще страшнішу. На далекій чужині, в дикій пустині, де не було ні травиці, ні дерева, тужив Шевченко за Україною. Він писав:

»І на гору високою виходжу, дивлюся,
І згадаю Україну, і згадать боюся!
Так день — і тиждень так минає,
І може, друже мій, оттак
Минуть найкрасшій літа...
Як перед Богом сповідаюсь:
За правду на світі караю сь.
Та не клену долі, тільки Господа благаю:
Не дай Боже в чужім краю згинуть у неволі!...«

Там тратив Тарас марно свої молоді літа, своє здоров'я й силу. До того ще часто його карали. А все на те, щоби в нього пропала охота писати вірші проти панщини.

Та знав Шевченко, що він терпить за свій народ, за його рідну землю. Бо вже найбільше доглядали Москалі, щоби він нічого не писав. І справді, за 7 років Шевченко не написав ні одного вірша, так уважно його стерегли. Знав і те Шевченко, що за його тяжкі муки колись прийдуть красші дні для України.

IV.

Товариші Шевченка думали над тим, якби його визволити, із неволі. Та цар і чути про се не хотів. Він бажав, щоби Шевченко вмер на чужині, щоби Україна забула зовсім, що був колись якийсь Тарас Шевченко. І хто знає, якби було сталося. Та на щасте для України вмер цар Миколай I.

Є такий звичай, що новий цар, вступаючи на престіл, зменшає або дарує засудженим наложену давніше кару. А ще до того по кримській програній війні стало в Росії наче трохи легше жити, хоч не всім. Знову почали знайомі клопотатися за визволенням Шевченка. Та цариця-мати пригадала його вірші і не згодилася. Аж на другий спис освободжених попався якимось чудом і Шевченко. По десятилітній тяжкій неволі 1858 р. почув він себе вільним. На Сибір пішов здоровий, кремезний, молодий, а в неволі постарівся. Повернувся із неволі сивим, пригнобленим дідом.

Хоч утратив здоров'я, та не стратив завзяття! Вертаючи з неволі, думав: «Ось тепер знову розпочнемо боротьбу за волю! Панщина мусить пропасти!»

І знову писав вірші такі гарячі до Українців, як і давніше, та знову лаяв царів за Україну.

»Не жди сподіваної волі.
Вона заснула. Цар Микола
Її приспав, а щоб збудить
Хиренну волю, треба миром,
Громадою обух сталить
Та добре вигострить сокиру,
Тай заходиться вже будить!»

Жив тепер у Петербурзі і то під поліцейним доглядом, бо на Україну не дозволено йому вернутися. Малював, читав і писав, а при тім журився долею рідного краю. Щоби легше українські діти вивчити грамоти, зложив для них маленький буквар.

В кінці діждався дозволу виїхати на Україну, за котрою так тужив. Відвідав рідні сторони та побачився з ріднею. Поїздка отся не розвеселила його, бо не бачив добра на Україні. Та вдалося Тарасови хоч свою рідню викупити з кріпацтва. Знав, що стільки селян ще гірко бідує на панщині, а допомогти він їм не годен. І се боліло його. До того ще й захорів. Бачив, що прийдеться вмирати, бо вже нема чим жити. Царська неволя зломила всю його силу. Та Україна ще воскресне! І панщина вже скоро мусить пропасти...

»Треба лаштувати вози в далеку дорогу на той світ...«

Ранком 10 марта 1861 року вмер Тарас на чужині. А тиждень по його смерті скасовано панщину... Разом прийшли на Україну дві вісти — одна радісна — про знесення кріпацтва, друга сумна — про смерть Шевченка.

Шевченкове життя — се безупинна боротьба. За 47 літ життя був він 24 роки кріпаком, 10 літ у неволі, 3 роки під поліційним доглядом, а мав тільки 9 років свободного життя!

У своєму »Заповіті« — пише Шевченко, щоби поховати його над Дніпром. Так і сталося. На горі біля Канева стоїть Шевченкова могила. Туди що року приходить багато Українців, щоби споминути »не злим, тихим словом« батька Тараса.

А прочитавши отсе все, що тут написано, загляньте ще й до його »Кобзаря«. А тоді скажіть:

Чи є за що пошанувати Тараса Шевченка?

Нехайже не буде у нас ні одної хати без Шевченкового »Кобзаря«!

Хоч Тарас давно вмер, а його слова й пісні скрізь по Україні читаються і співають їх.

Бо писав він не тільки для тодішних Українців, але й для нас усіх, для »живих і ненароджених земляків своїх...«

Богдан Заклинський.

ПЕРШІ КВІТИ.

Біленьки проліски — як сон,
Що сниться иноді дитині, —
Як усміх в сні — ясний, щасливий...

Мов бризки з неба, всюди он
Розквітли вже й фіялки сині, —
Я пю їх пах — тонкий, дражливий...

Хто в зелень ніжну весняну
Розкидав ген шматочки злота?..
Чи то горлицвіт сонцем сяє?..

Краса!.. І радість неземну
Знов чує кожда істота
І гимни сонцеві співає...

С. Черкасенко.

Сирітка.

(З вірша Шевченкового).

ДІЄВІ ОСОБИ:

Петро.

Степан.

Оленка.

Параска.

Івга.

Орися-сирітка.

На Великдень. Маленький вигончик при селі. Ліворуч од глядача розкидана солома. З села чути великодний дзвін і деколи голоси і сміх. Діти сидять на соломі і граються крашанками.

Петро (до Степана): Ну-мо з тобою на вбитки (бе). Твоя луснула.
Степан (з жалем дивиться на розбиту крашанку, нерішуче оглядається на дітий).

Івга: Він уже і у мене двоє розбив.

Оленка: І у мене одно.

Параска: І у мене.

Усі: Ми не хочемо з ним гратися.

Петро: Хто ж вам винен, що ваші крашанки слабші за мою?

Параска: Бо ти щось поробив своїй.

Петро: Хіба я ворожій? Ось стій, я матері пожаліюся, що ти на неї нарікаєш, бо то вона красила.

Параска: Відчепись! Тобі нічого й сказати не можна.

Оленка: Нумо красше у щось іншого гратися.

Степан: У горидуба.

Івга: У полови.

Параска: У гусий.

Петро: А ну, ну! Бережись, як кого піймаю! (Тимчасом усі підвелися, стоять).

Параска: Та тут ніде й розбігтися. Ходімо на великий вигін, а хоч у берег.

Степан: І правда!

Оленка й Івга: Не хочемо іти відсіля. Тут видно, як гуляють парубки і дівчата.

Оленка: Тут веселійше.

Петро: Тобі аби на других дивитися. Дурна!

Івга: Сьогодні гріх лаятися.

Петро: Хіба я лаюся?

Параска: Ну, то заведімо танок.

Петро: Се дівоче діло танки.

Параска: А вам хіба заборонено?

Петро: Ну то вже ставайте.

(Всі беруться за руки, йдуть колом і співають:

Ой на горі мак,
Під горою так,
Мак, мак, маківочки,

Золотії головочки
Станьте ви так,
Як зелений мак.

ТАНОЧКИ.

До етюдy «Сирітка» В. О'Коннор-Вілінської.

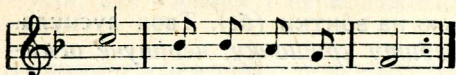
Музика М. Лисенка

Ой на го - рі мак, під го - ро - ю так! Мак, мак,

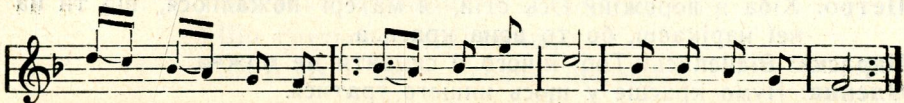
ма - кі - воч - ки, зо - ло - ті - ї го - лі - воч - ки стань - те ви

так, як зе - ле - ний мак.

Ой вий - те - ся о - - - гі - - - роч - ки, в зе - ле - ні - - - ї

пу - - пя - - ноч ки! Грай! жу - че, грай! По - ки вий - де край!

Дівчата: Ой вийтеся огірочки
В зеленії пупляночки!

Дівчата: Ой вийтеся кавунці,
В зеленії пуплянці.

Хлопці: Грай, жуче, грай,
Поки вийде край.

Хлопці: Грай, жуче, грай,
Поки вийде край.

Орися (що вийшла, коли почали співати: „Ой вийтеся огірочки“, соромливо, але з бажанням і собі стати до гуртку, простягає руку до Івги).

Івга: А ти відкіля взялася? Чого ти берешся за мене? (Сіпає за край платка на голові): Що се на тобі накушкано?

Петро: А черевики на ній які! (Сміється).

Параска: Іди собі геть!

Орися (тихо відходить і сідає осторонь на соломі).

Оленка (жалісливо): І вона хоче гратися.

Степан: Сьогодні гріх проганяти.

Івга (нерішуче): Ну нехай іде...

Параска: Іди вже.

Орися (сидить, згорнувши руки в рукави і не рухається).

Івга: Ну, як не хочеш, то й не треба!

Параска: Обійдемося і без неї.

Оленка: Іди до нас, Орисю!

Орися (спускає голову і так само сидить).

Петро: Та покиньте! Ну, беріться!

(Беруться за руки і співають, але вже не так весело):

Ой вийтеся гарбузочки
В зелені пупляночки.

Оленка: (виходить з гурту): Я вже не хочу!

Степан (теж відходить): Нумо краще в крем'яшки.

Івга: А так, так, краще в крем'яшки!

Петро: То я вас усіх переможу.

Параска: Сідаймо отут. (Сідає на землю, біля неї півколом діти).

Петро: А у кого же кременці?

Івга (відгортає фартушину і дивиться у кишеньку, що прив'язана на спідниці біля стану): Я сьогодні не взяла.

Степан (руку в кишеньку): О, і я забув! Вони у мене в старих штанах.

Петро: Отакої! Се він умисно, що б подивились на його нові штани.

Степан (відсовується): Відчепися!

(Дівчатка сміються).

Петро: У мене і штани нові, і чоботи нові та я не питаюся. Мені батько справив. (Висовує ногу) Шкапові чобітки! (замилюється).

Степан: Мені нову свитку пошили, тільки я її не надів, бо душно. А се на ярмарку купили смушеву шапку (знімає з голови і крутить на руці).

Івга: А мені отсю стяжку (показує червону стяжку, що біля нами-ста): Ще довша була, та тітка надрізали дядькови до сорочки.

Параска: Мені теж мати купили бач яку стрічку (нахиляє голову і показує): Одарка нарікала, що красшу, як їй; хотіла помінятися, та я не дала.

Оленка: А мені хрещена мати пошили отсю сорочку з листвою (розправляє рукав і показує у полах): Се я її уперше сьогодні до церкви наділа.

Орися (що жадобливо слухала і весь час намагалася щось сказати): А я нині у попа обідала.

(Всі озираються на неї).

Петро (зареготався): Велике щастє!

Оленка (спиняє його): Пострівай, нехай розкаже.

Орися (тихесенько підводиться і говорить все з більшим натхненням): У панотця так гарно, як у церкві горять лампадки і білим, і рожевим світлом, образи сяють у срібних шатах. А в покоях чисто, аж весело. Лави покриті килимами і долі заслано довгими килимами, та по них так ідуть, як по доріжці. Пані-матка дозволили мені з дверей подивитися.

Петрусь (*заздрісно*): Ади, чого вона там набачилась!

Оленка: А що ж ти там робила?

Орися: Сиділа на лаві і на усе дивилася.

Івга: А хто ще був у панотця?

Орися: Був сліпий дід Івмен, той що на кобзі грає, та бабуся з Сажаївки, що ходить, просить. Нас посадили за стіл і дали нам розговорітися паски і по крашанці, і ще чогось такого доброго, але не знаю, як зветься.

Параска: Мабуть ягнати.

Степан: Або ковбаса.

Петро: Що там ковбаса! Я знаю: холодцю.

Оленка: Та постійте, не перебивайте!

Орися: Самі пані-матка приносили. Я сиділа біля бабусі, а вона погладила мене по голові і каже: »Як підростеш, візьму тебе з собою на прощу до Києва.

Степан: Дивись!

Івга: А ти й підеш?

Орися: А вже ж піду.

Параска: Ну, кажи далі, що було у панотця.

Орися: А потім панотець увійшов до хати, похристосувалися і з дідом, і бабусею, мене поцілували в губи, а я їх в руку, а далі кажуть: »Христос любить таких бідних сиріток, як ти. Молися Богу і Цариці Небесній, то не будеш покинутою.

Оленка (*бере її за руку*): Ходи похристосуємось. Христос Воскрес!

Орися: Во істину воскрес! (*Тричі цілуються*).

Івга (*встає підходить*): Христос воскрес!

Орися: Во істину воскрес! (*Цілуються*).

Параска: Ходи, і я з тобою похристосуюся.

Орися (*Тихо підходить*): Христос воскрес!

Параска (*сидячи*): Во істину воскрес! (*Цілуються*).

Степан (*витягає з кишені надбиту крашанку*): На!

Орися (*соромливо бере*).

Петро (*теж витягає з кишені*): У нього розбита, ось ціла. На!

Орися (*не наважується взяти і, дивить на нього*).

Петро: Бери, я тобі даю.

Орися (*бере і кладе за пазуху*).

Параска (*хутко підводиться*): Ну тепер заведемо танок!.

Івга (*до Ориси*): І ти з нами (*бере її за руку*).

(*Стають і співають, як попереду*):

Ой вийтеся огірочки
В зеленіі пуляночки.

Завіса.

Примітка: Коли б набралось більше дітей, то можна додати їх, поділивши слова одного на двоє.

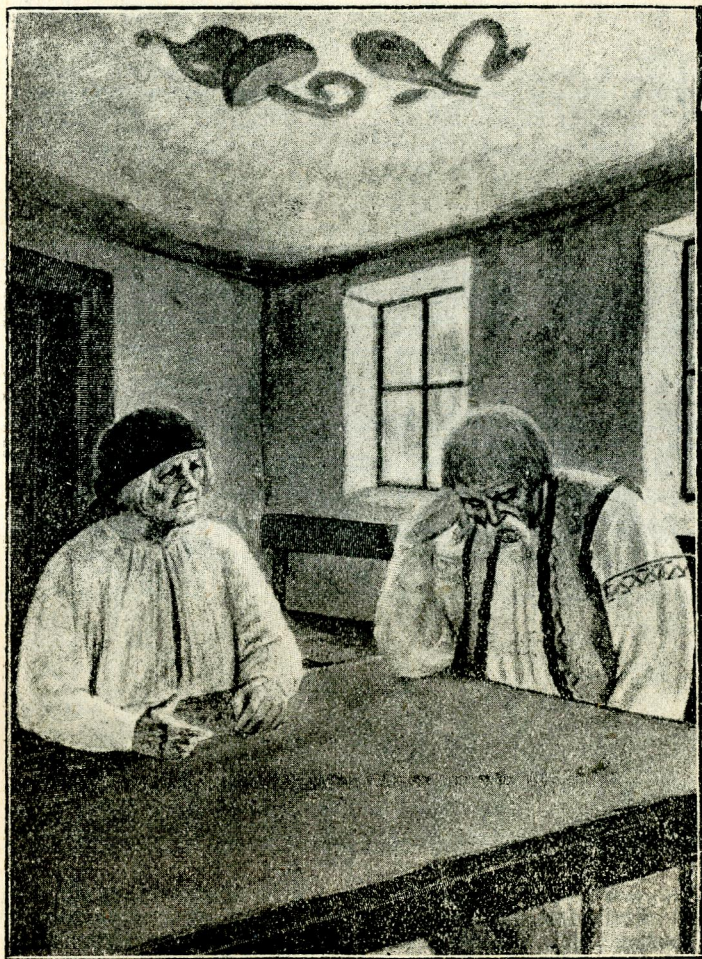
Три бажання.

(Казка).

Образки Юрія Вовка.

Жили собі колись, десь
Баба Хима і дід Хвесь.
Жили вони мирно згідно,
Але дуже, дуже бідно.

Сіли в хаті раз вони
Під Пилипа, в осени
Тай почали тим журитись,
Що нема чим пожитись.

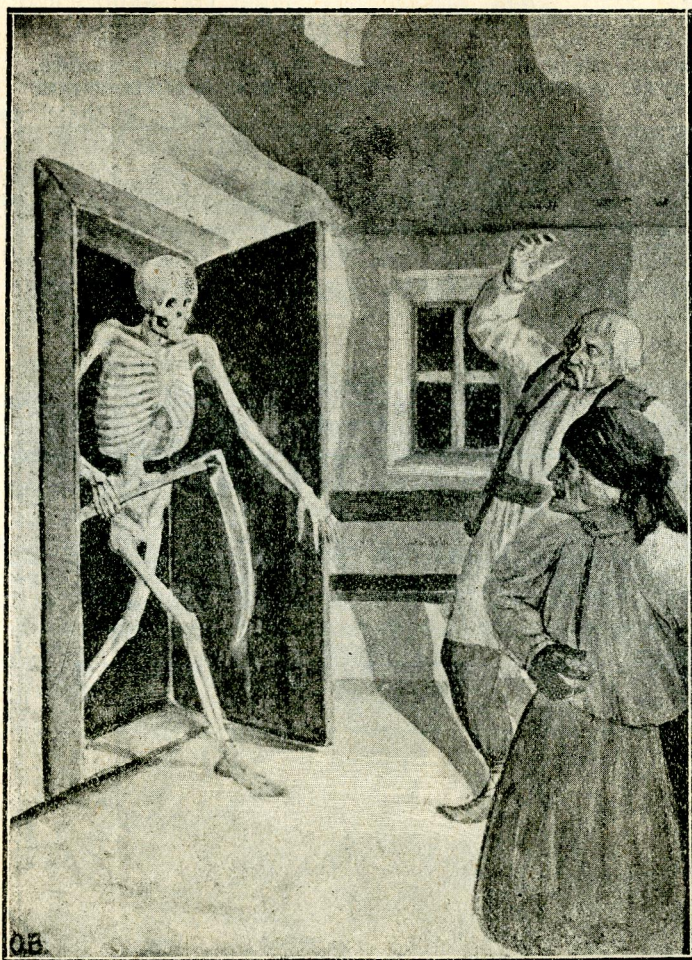

„У людей, — журився дід,
Є свинина на обід
І скоромная вечере,
І ковбаска, і тетерея.

А у нас коли се було?
Так життя все проминуло
В злиднях, в голоді, в біді,
В повсякчасній все нужді!“

— „Правда!“ — Хима озвалася
І сльозами залилася.
Напились гіркої в щерть!
Хоч би швидше тая смерть!“

— „Хоч би швидше“ — дід озвався
І голодний спать збирався.
Коли чують — якийсь гук,
Хтось у двері: стук, стук, стук!

— „Хто там“ — з дивом дід питає
Тай на двері поглядає
— „То я, Смерть!“ з синім озвалось,
Дід і баба ізлякались.

Входить Смерть, кістяк з косою
І киває головою:

— „Ось і я! Мене ви звали,
Щоб прийшла я, побажали.

„Ну, збирайтесь у дорогу
І ти, діду, й ти, небого.
Буде те, чого хотіли!“
Дід і баба аж присіли..

— „Пожалій нас, пані-матко!“
То-ж так — собі була гадка!
З роду віку — ми не знали,
Щоб те сталося, що бажали!

„Ми весь вік не знали щастя,
Тільки злидні, голод, трясця...
То невже-ж лиш се останнє
Нам здійснилося бажання?“

— „Правда ваша!“ — Смерть сказала
... головою похитала.
„Ну, то можете в останнє
Загадати три бажання:

„Все, що схочете, вам буде.
Ну, кажіть-же, добрі люде
Три бажання, лиш не гайтесь
І на той світ ізбирайтесь!“

Дід неначе і зрадів:

„Я-б ковбаски попоїв!“
Ледви встиг він се сказати —
Часничком запахло в хаті:

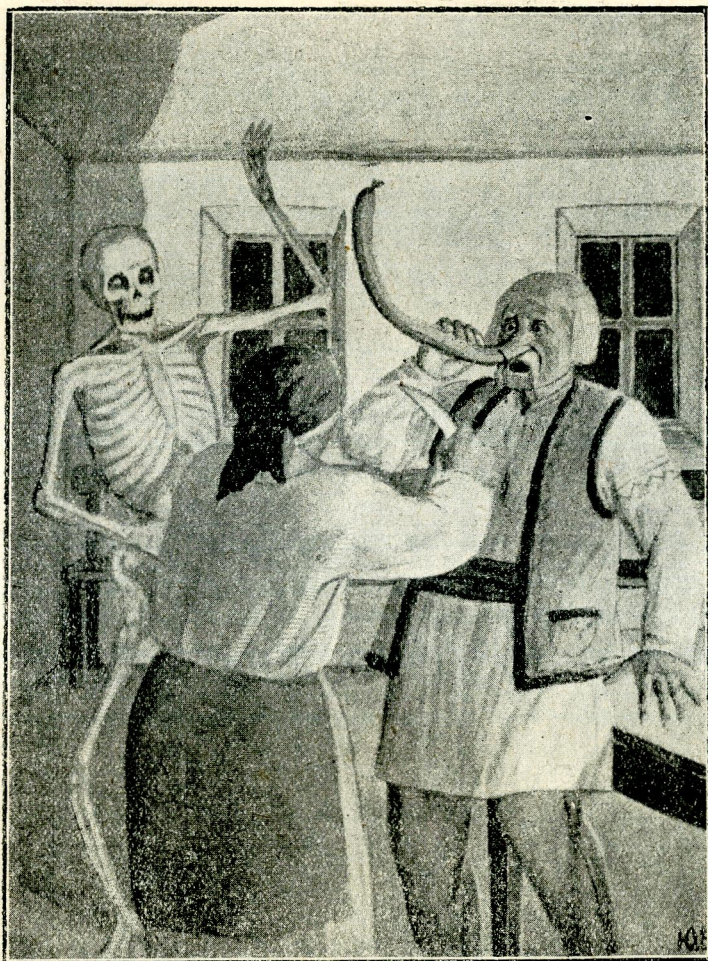
На столі у туюж мить
Ковбаса смачна стоїть.

— „Матінко моя родима!“
Обізвалась з серцем Хима:

„Ото дурень, недотепа
І безглуздний, і гергепа!
Ненажеру так і знати:
Не міг кращшого бажати!“

„Бодай тобі ковбаса
Тай до носа приросла!“
Ледве стигла се сказати, —
Нове диво сталося в хаті:

Ковбаса сама знялася
І до діда потяглася:
Не до рота, але в ніс
Ввесь шматок йому приріс!

І став ніс аж на три чверти.
Тут почувся голос Смерти:
— Дуже, люде, поспішилися:
Два бажання вже здійснилися.

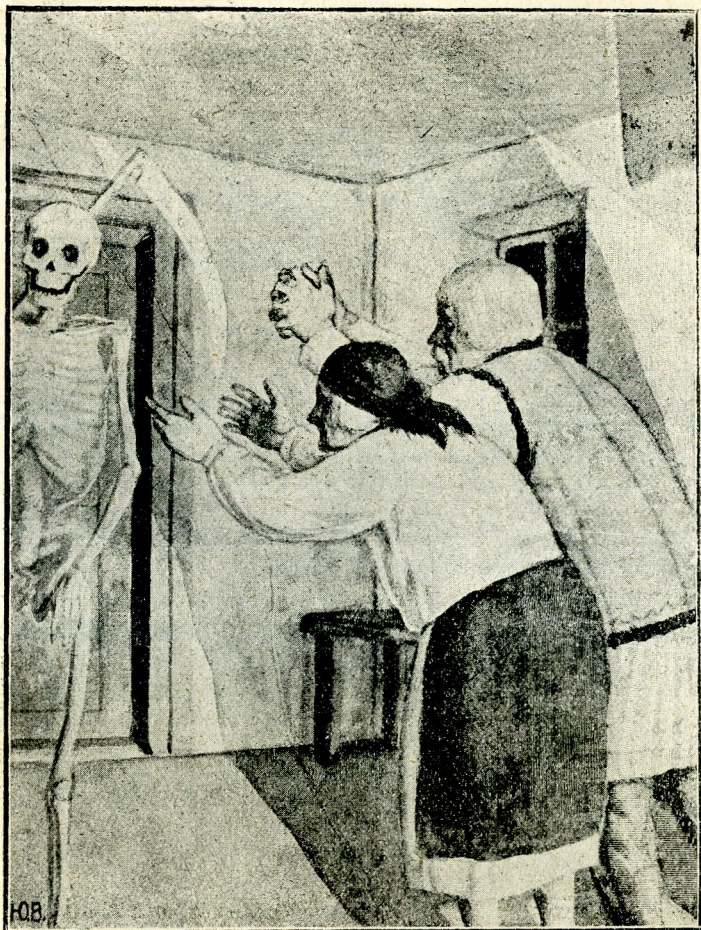
„Вже хоч з третим не спішіть,
Обміркуйте і скажіть!..
— „Бійся Бога! — каже дід: —
Сором буде на ввесь рід.

„З прадіда ми всі кирпаті,
А тепер став я носатий!“
Баба Хима підвелася
Тай до діда озвалася:

— „Ось ножа я принесу
Тай відріжу ковбасу!“
Тільки стала відтинати,
Дід почав репетувати:

— „Трястя батькови твому!
Таж ти ріжеш по живому!
Швидше хустку принеси:
Кров тече із ковбаси!“

Тут озвалась Смерть з баса:
„Бабо! То не ковбаса:
Се тепер вже дідів ніс,
Ввесь шматок йому прирісі!

Стали тут вони тужити:
Щож теперечки робити?
То ж бо сором на ввесь рід,
Що такий носатий дід!

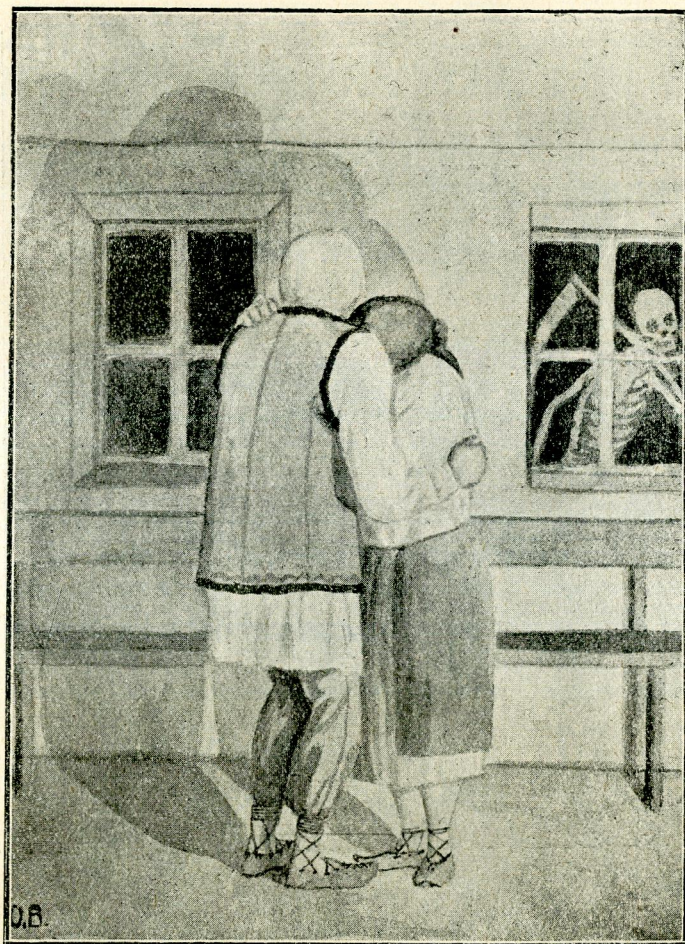
Тай почали Смерть просити,
Діда щоб освободити
Від такецької краси,
Того носа-ковбаси.

„До ре! — Смерть на се сказала
Ковбаса в ту-ж мить відпала)
Отсе-ж третє вже бажання,
Більш не буде: се останнє.

„Ну, то як-же, добрі люде:
Що-ж тепер із вами буде?
„Маю брати вас обох,
Чи піде одно із двох?“

Діда й бабу взяв одчай.
„Ні, вже нас не розлучай!“
В купі злидні ми терпіли
Мерзли, бідкались, не їли, —

Дай пожить, як твоя сила,
Скільки доля нам судила.
Хай найперше те бажання
Пропаде, як три останні!

Видко вже така нам доля,
Така, мабуть, божа воля!
Вже не хочемо вмирати,
Вперед долі забігати!“

Відповів на се кістяк:
— „Ну, нехайже буде й так!
І мені вже так судилось:
Дурно я до вас трудилась.

На життя не нарікайте,
Собі смерти не бажайте.
Хоч і тяжко вам живеться! —
Иншим гірше ще ведеться.

Те, що маєш, споживай,
На чуже не зазіхай.
Хоч і гірко бідувати,
Та ще гірше помирати!

По тім слові повернулась, —
Дід і баба і не чулись,
Як вона вже счезла з хати.
Ось що треба ще додати.

З того часу і по днесь
Баба Хима і дід Хвесь,
Хоч добра й не зяживають,
Так уже не нарікають.

І живуть собі хоч бідно,
Але дуже, дуже згідно,
Баба Хима і дід Хвесь.
Се було колись і десь...

Дід Модест.

Перша кривда.

(Оповідання з дитячих літ Кобзаря).

— А йдеш ти, неробо, мені з очий! Поглянулоб воно, чи гуси не зайшли в город! Боженьку мій, як сама не доглянеш, то сьому непотрібови се й не в голові.

А за хвилю:

— Тарасе, а води вніс! Гей ти, патлачу немитий, коли ти сам здогадаєшся, все треба тобі пригадувати.

І знов за хвилю:

— Тарасе, на, Тарасе! Зажени безроги до кучі тай гони зараз вівці пасти...

Ось так коверзувала мачуха малим Тарасом, що остався сиротою без няньки.

Гей, добре було йому поки жила ненечка. Бігав свobodно та весело в саду, в струмочку купався та думи дитячі снував. І сьогодні тямить хвилину, як то він пустився був шукати залізних стовпів, що підпирають небо... Заблудив був, аж чумаки привезли його були назад у село. Як то тоді привитала його сестричка Ірина, а за нею й батько та неєвка. А сьогодні нема гаразду ні йому, ні Іриниці. Ненечка померла, прийшла мачуха зі своїми дітьми. А її діти такі вже недобрі, а вже найгірший отсей Степанко. Сей докучає йому, де і як тільки може. А мачуха все за Степанком. Батькови ж ніколи, він кріпак.

Оттакі невеселі думи снувалися по голові малого Тараса.

Ізза недоброї мачухи та її дітей не любив він у хаті сидіти, тікав під свою любу калину. Та тепер хотів побути трохи в хаті. До них дали на постій салдата. Такий смішний. Українець, родом із Поділя, а такою смішною мовою говорить — ні то українська, ні то московська. Хоч як невесело було Тарасови, а на сміх йому збиралося. Покрутив собі бідняга »москаль« зовсім язик — а чванькуватий який став — чуда оповідає про себе та про військо...

Рад був Тарас слухати москаля, так мачуха не дає.

Пішов Тарас, поглянув за гусьми, води приніс, загнав безрого в кучу тай овець пігнав на пасовиско...

Там на пасовиску він трохи свобіднійше відітхнув. Добув книжечку й став прикрашувати її своїми рисунками. Тепер він салдатів малює. Ось один із них вийшов зівсінісінько такий як сей, що в них на постою...

Стало сонце на спочинок готовитися. Захід неба ввесь зачервонився...

— Час вівці до дому гнати! — подумав Тарас. Сховав книжечку, узяв пугу тай пігнав овець до дому.

Заганяє хлопчина вівці на обісте й не прочуває, яке лихо його там жде. Тільки загнав овець, а мачуха зараз:

— А ось є він, є злодюга! Беріть його! — каже до москаля.

А москаль уже й кличе Тараса.

— Гей, хлопче, ходи сюди!

Тарас нічого лихого не прочуває й іде.

— А москаль хап його за руку.

— Ти вкрав у мене рубля?

— Рубля? Вкрав? Ні, то не я!

— Він, він! — каже мачуха. — А хтож би інший, як не він.

Москаль дальше допитує його.

А Тарас: ні тай ні!

— Ви візьміть доброго кия — каже мачуха, то він зараз виспіває вам правду.

Москаль, ухопив кия, стиснув Тараса ногами й нуж бити його, що сил стало.

Тарас ізразу пробував вирватися, та не сила була, москаль був силач неабиякий! Тоді Тарас уже тільки кричав не людськими голосами за кожним ударом.

А москаль бє й бє та все допитує:

— А скажеш, де ти подів рубля?

Тарас ізразу не говорив нічого, а там почав проситися:

— Пустіть, не бийте, я скажу!

— Скажи, де подів? — кричав москаль.

— Я... я... зако..пав... — лепетав Тарас крізь сльози.

— Де закопав? — питав знов москаль і бив дальше...

— У са...са...ду...

Москаль узяв Тараса за ухо й повів у сад..

— Покажи де?..

— Під яблоню.

— Добудь його.

Тарас схилювся й почав порпати в землі...

— Нема — сказав...

— А деж подів ти? — лютувався москаль і знов хотів його бити...

— То під великою грушею — сказав наляканий Тарас. — Я забувся. Москаль повів його туди, але й там не було...

І знов катував москаль бідного хлопчину.

Аж на се надійшла Ірина...

— За ві що бете, хлопця! — спитала?

— Рубель пропав мені, а мати каже, що се він узяв.

— Се мачуха зі злости на нього скидає, а карбованця я бачила в її Степанка. Я й дивувалася, відкіля він у нього. А Степанко й хвалився: «Мені москаль подарував».

— А так?! — зрадів москаль. — Ну вибачай, хлопче, не я тут винен, а твоя мачуха. Рубель, бачиш, гроші в мене.

І пустив Тараса...

І москаль подався в хату, а там Степанко саме іншим дітям лискучим карбованцем хвалиться...

— А, хазяйко, каже москаль — харащо делаєте, невінно ребйонка оклеветалі і я його нізащо скатував, а ето ваш Стъопа взяв рубля...

Мачуха вся почервонілася й кинулася до Степанка, буцім то бити його...

Степанко в крик тай вибіг із хати...

— Я була певна, що се той лобуряка Тарас — виправдувалася вона перед москалем..

— І через вашу певність я невінно малютку побіл...

Нічого йому не станеться, господин служивий, виїде йому на здоровле каже мачуха.

— А мне жалко ево...

А збитий Тарас побіг під свою калину й там плакав, плакав рясними сльозами. Надійшла Ірина й успокоювала його..

— Не те мені жаль, що бив мене, що боліло, а те, що посудили мене за злодійство неправдиво. Ся кривда болить мене, болить більше, як битте москаля — жалівся Тарас сестрі, повірниці своїй.

* * *

Літа плили скоро. Неодного лиха неодної кривди довелося бідному Тарасови зазнати в своєму молодому життю, а пізніше... бив його п'яний дяк, били його й у Енгельгардта за те, що сам за-світив собі свічку, щоби відрисовувати образи... та всі ці удари, вся та кривда — не боліла його так, як та перша кривда з дитячих літ. І тому, коли тільки Тарас побачив було мале хлопятко, босе, в сорочині, під тином у селі, що само собі сидить та сумує, мов від гилі відірвалося — жаль йому ставало хлопчини. Йому здавалося, що се він сам, що се ся молодість його невесела, нещасна... І все приходила йому на думку та перша кривда... хоч і старався вибити її з пам'яті — вона все відновлялася мов рана, що ніколи не гоїться...

Та жалю не було вже в нього ні до мачухи, ні до москаля... він їм давно простив...

— А можеб — говорив він — можеб я не відчував так болюче людської кривди, кривди нещасних кріпаків, колиб сам не зазнав був сеї першої кривди, що так мене вразила, так боліла.

Антін Лотоцький.

Невдала штука.

Лисичка-сестричка снігами бродить,
Тяжко за поживу, голодна ходить:
Ой Боже мій, Боже, пішли що зісти,
Бо я вже не годна домів долізи!

Аж бачить — там зайчик скаче по снігу.
Його не постигне лисичка в бігу...
Думає, думає, аж очі жмурить —
Чей того малого зайчика здурить.

Приклякла на землю, гребе лапками
І кричить, аж гомін іде лісами:
Гей, що тут найшла я, відки ся взяло?
Головка капусти, мясо і сало!

Капусту тут лишу; то річ не ласа.
Досить з мене буде сала і мяса.
Пригребу капусту ще більше снігом,
А з салом і мясом до дому бігом!

І щось одгрібає, щось загрібає
І ніби до дому з чимсь утікає.
А сама спішиться в корчах засісти,
Чей зайчик прийде капусту їсти.

А заячик справді не забарився,
Як вчув за капусту, то поскорився.
Ось-ось добігає, ось-ось вже близько —
Аж тут десь взявся сірий вовчисько.

І він також вийшов на лови в ранці,
Вчув хвальбу лисички, повірив байці.
Шерсть зїжив на собі: То ще не стало,
Щоб сама лисичка поїла сало!

І пустився також в той бік стрілою.
Кричить: Де ти, кумо? Ділись зі мною!
Найшов, причепився: Десь сало діла?!
— Гарчать, аж під ними земля задудніла.

Занімів наш зайчик від того гуку.
Потряс довгі уха, зрозумів штуку.
Втікає що сили до свого роду,
Щоб оповісти страшну пригоду.

М. Підгірянка.

Дорога могила.

Була весна. Численні струмки та потоки до сходу напоїли старого Дніпра-Славути весняною сніговою водою і він буйно розлився геть поза своїми берегами. З чардака великого пароплава, що плів Дніпром, скільки оком сягнути, видно було широкі Дніпрові затони на низькому лівому березі. Праворуч високо стреміли берегові кручі, а далій виднілися і висші гори. Ось уже видно стало Княжу гору. Проминули ще один береговий закрут, — і перед очима стала Чернеча Гора з високим білим хрестом на шпильку. Всі подорожні повиходили на чардак і вступили очі в той хрест, що так ясно малювався на блакитньому небі.

Чоловіки піднімали шапки. Панувала тиша; ніхто не нарушав своїм голосом урочистої хвилини.

— То се Шевченкова могила? — несподівано вигукнув один хлопчик з юрби школярів, що оточили на чардаку свого учителя.

— Так, се могила великого поета України, Тараса Шевченка, — відповів учитель. — Поки допливемо до берега, де маємо злізти, я нагадаю вам дещо про життя того, що спочиває у сій дорогій могилі.

Школярі ближше оточили свого учителя і не спускаючи очей з хреста та могили, слухали, що він оповідав їм.

Вже більше сотні літ буде, як у селі Кирилівці на Київщині, в хаті бідного селянина Шевченка народився син Тарас.

Була тоді панщина. Люде були панські, панам належали, робили на панів дурно і пани могли чинити з ними, що хотіли, — навіть кому продати, або на що виміняти. Отаким панським невільником був Тарасів батько; то й син так само мав бути кріпаком-невільником.

Тяжко жилося маленькому Тарасови. Батько й мати його завше були в тяжкій роботі, а проте дуже бідували, бо вся їх

праця ішла на пана. »Я було трохи не голе, таке убоге«, казав Тарас сам про себе. Багато лиха зазнав Тарас у рідній хаті:

Я в хаті мучився колись,
Мої там сльози пролились,
Найперші сльози. Там неволя,
Робота тяжкая — ніколи
І помолитись не дають

Та поки ще жива була Тарасова мати, не знав він великого лиха: жаліла вона його, доглядала. Знайде було час і подивитися за ним і приголубить його а він з того найбільше був радий. І убога хатина була йому милійша за розкішні палати. Але від нужди та тяжкої праці занемогла мати й померла — на дев'ятому році віку Тарасового, а на дванадцятому не стало й батька.

Матір добрую мою,
Ще молодую, — у могилу
Нужда та горе положили:
Там батько, плачучи з дітьми
(А ми малі були і голі,
Не витерпів лихої долі,
Умер на панщині.. А ми
Розлізлися межі людьми,

Як мишенята. Я до школи
Носити воду школярам,
Брати на панщину ходили,
Поки лоби їм погодили*),
А сестри.. Сестри, горе вам,
Мої голубки молодії.
Ви в наймах вирослі, чужії.

Та не дав собі пропасти Тарас. Мав він велику охоту до науки. Але путящих учителів не було тоді по селах. Учителі не стільки вчили, скільки били і загадували носити воду, то що... Така була наука і в того дяка, що до нього в школу попав Тарас. Дяк був п'яниця і напиваючись, лише знущався над бідним хлопцем. А Тарас дуже хотів учитися і був здатний до науки. Скоро навчився читати, він було сховається від п'яного дяка денебудь у буряні та читає й випикує з книжки:

Маленьку книжечку зроблю:
[хрестами
І везерунками з квітками
Кругом листочки обведу
Та й списую Скворороду,

Або »Три царіє со дари«,
Та сам собі у буряні,
Щоб не почув хто, не побачив,
Виспівую, було, та плачу.

А проспитьсь дяк, — то гірко дістається Тарасови за таку любов до книжки. Ото раз не стерпів Тарас знущання, добре вибив різками свого мучителя, коли той лежав п'яний, та й покинув школу.

Взяли Тараса в панські покої за козачка — прислугувати панам. Козачок з нього був нездатний, бо увесь час він думав про книжку, про науку та про малювання. Ще пробуваючи дома, Тарас трохи навчився малювати у сільських малярів; але то були поганенькі богомази, то й не могли його добре навчити. Та Шевченко сам брався малювати і вживав на се кождо вільну хвилину. Сидить, було, він у панському передпокою і тільки пан куди з дому, —

*) Се значить, поки не віддали їх до війська, бо тим, кого приймали до війська, голили голову. Вояки відбували тоді службу двадцять п'ять літ.

він зараз заходиться малювати. За таке малювання раз пан звелів вибити його різками.

Скоро пан побачив, що нічого з Тарасом не вдіє і нарешті віддав його в науку до одного маляра у столиці, щоб навчившись Тарас більше заробляв панови гроший. Та яка була там наука: господар посилав його мастити дахи та паркани. Але охота в Шевченка не пропадала. Він учився малювати самотужки, коли видасться вільна година. Вночі, бувало, як усі полягають спати, засвітить він каганець і малює та читає; або де на улиці та в саду мійському змалює, що побачить. Так одного разу при тім малюванню в саду побачив Тараса один маляр Українець, Сошенко, звів його з добрими людьми і ті викупили його у пана з кріпацької неволі.

Став Шевченко вільною людиною і почав багато вчитися. Вчився він у найвисшій малярській школі і вийшов звідти не абияким малярем. Разом береться Шевченко і до другої науки; багато читає книжок та вчиться, з усієї сили пильнує, щоби стати освіченою людиною.

Отак бідний сирота сам собою вибився у люде. Але Шевченко не забув, що він із простих людей. Він бачив, як тяжко живеться простому народови і почав обстоювати за народ, за правду. Проте він і на своїх картинах змальовував і писав у книгах на рідній мові. Отими своїми писаннями, що зібрано їх у книжці «Кобзар», Шевченко вславився більше, ніж малярством. За ту книжку знають його по всьому світу, а особливо у нас на Україні. Оті чудові вірші, що ми читали — «Садок вишневий коло хати», «Дід і внуки», «Діти», «Кобзар», «Річка», «Діброва», «Весна», — все те написав Шевченко.

У своїх писаннях Шевченко тужив, що рідний народ його перебуває в кріпацькій неволі, темний і убогий, дорікав панам і радив їм, щоб вони поводитися з людьми по людськи: Обніміте, брати мої, найменшого брата, — благав він.

Багато ще доброго та гарного написав він у своєму «Кобзарі». Там він нас навчає:

Учітеся, брати мої,
Думайте, читайте,
І чужого навчайтесь,

Свого не цурайтесь,
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає.

Матірю нашою називає Шевченко нашу рідну землю Україну, бо ми на ній світ побачили, на ній живемо і вона для нас усе одно, що рідна мати. Як рідну матір, — сказав він, — повинні ми її любити і поважати:

Свою Україну любіть.

* * *

Тим часом пароплав причалував до берега. Школярі, а за ними і ще досить людей, подалися до того місця на чардаку, звідки спускалися східці на беріг. Почали сходити з пароплаву та зараз крутою стежкою подавалися на гору, — до Шевченкової могили, щоби вклонитися тому, хто життя своє віддав за Україну.

О. Білоусенко.

Як звірята працюють та добувають собі їду.

1. Як царство звірят бореться з голодом.

Як то хороняться деякі звірята перед голодом та зимом, перед спекою та посухою ми довідалися із першої частини сєї книжки. Та не всі звірята так устроєні; не всі можуть завмирати та ждати осьтак без ніякої шкоди для себе, коли то красше буде їм жити на землі. Завмерти та ждати ліпших часів приходить ся звірятam найлегше. Тяжше вже буде переселитися, а ще важше уладити добре собі житте на тім місци, де живуть. Щоби спасти себе від голоду та зимна, мусять усі звірята працювати, та ще й як працювати! На сій праці проходить майже ціле їх житте.

Ріжні звірята ріжно працюють, як хто вміє і як хто може. Птиці працюють дзюбом, ногами і крилами, малпа пускає в рух не лиш чотири руки, але також і хвіст; змії працюють усім тілом: Колісцятем обвиваються довкола своєї жертви тай дусять її. Одним словом, як у кого уладжене тіло, так він і працює. Одні звірята не їдять трави, бо в них такі зуби, що не можуть її перетерти; другі не їдять мяса; треті можуть їсти усе, що лиш найдеться. Всяку поживу треба вишукати; а то не все удається, бо на кождий кусочок є багато ласих. На кождий кусочок є багато ротів: один зїсть, другому менше останеться. Тож клопочеться і журиться ціле звіринне царство та добуває собі таку їду, яка кому потрібна. Клопочуться і працюють великі звірі і малі звірики, птиці, гади, риби, хрущі, слимаки, хробаки, — одним словом усяка животи́на, яка лиш заселює землю.

У кожного звіряти є свій хист і звичка добувати їжу. До сього діла треба не лиш сили, але й розуму і хитрощів та обережної прозірливости і вміння. Особливо-ж треба усього того тим звірятam, що живляться мясною поживою, або скажемо інакше — ловлять і поїдають інших звірят.

У кожного звіряти є якийсь ворог, або і кілька ворогів серед інших звірят. Щоби заяця зїсти, полюють на нього вовки, рисі, пси, коти, куни, ласиці, лиси, орли, пугачі, ворони і гайворони, яструби, а навіть сороки. У величезного лося є свої вороги — вовк, рись, медвідь. Вовк убиває лося найбільше зимою, коли глибокі сніги. Медвідь ходить за стадом лосів і жде, поки котрийсь необережний не відійде на бік. Особливо небезпечний для лося рись: він сидить на дереві і жде, доки лосі не будуть іти попри нього. Коли тільки лось підійде, рись кидається просто йому на шию і перегризає кровоносні жили. Кров ллється із лося струйком

так довго, доки бідне звіря зовсім не обезсиліє. Тоді рись починає пирувати на його тілі. За стадами оленів ідуть вовки. За лемінгами сунуться цілі громади їх ворогів — звірів та птиць. Навіть жуки збираються купами і пожирають тіло лемінгів, що гниє. Та і в хрущів є вороги — птиці. А на птиць, що поїдають жуків, полюють тхорі, ласиці та багато-багато інших звірів. Так то і йде се полювання довгим ланцюгом.

2. Ланцюг смерті.

Один подорожний, якому прийшлося мандрувати по Флориді, в північній Америці, оповідає, що то він бачив одного разу. В його шатро влетів якийсь гарний зелений хрущик, сів на пенёк тай став їсти личинку. Сю личинку приніс він зі собою, мабуть що піймав її в недалечкім корчику. Хрущик їв личинку з такою жадобою, що й не завважав великої жаби. А жаба тихенько все повзла й повзла ближше нього. Хрущик і не стямився, як жаба схопила і проковтнула його. Подорожний хотів викинути оту гідь із шатра; та в тім побачив велику, їдовиту змію. Вона приповзла без шелесту в шатро, потім пристанула, вигнулася і скочила просто на жабу, яка строго зїжилася. Змія отворила рот і вбила свої їдовиті зуби жабі в шию. Після сього змія відповзла в бік і стала ждати. Надармо пробувала жаба скочити і спастися утечею; на неї поділала дуже скоро отруя змії. В коротці почала жаба дрожати, потім упала і згинула. Подорожний чекав, що буде дальше. Змія знов підповзла. Поволи отворила свою пащу, вхопила жабу за голову і старанно стала її поликати. Звісно, що змії не можуть жувати, лише поликають поволи цілу добычу нараз. Довго ликала змія жабу, в кінці проликнула і виповзла з шатра. Нараз налетів на неї з гори бузьок та ударив її своїм дзьобом. Надармо розкривала змія пащу та намагалася вкусити бузька. Вона вилася, підскакувала, біла хвостом. Бузьок ударив її ще раз-другий, поки зовсім не вбив. Коли змія простягнулася вже мертва, тоді бузьок схопив її в дзьоб і пробував летіти. Та се не пішло бо змія була така велика й тяжка, що птах не міг з нею піднятися в гору.

Тоді став бузьок над нею, немов би роздумував; потім схопив трупа змії і полетів низько-низько понад землею так, що змія напів воліклася по землі.

Подорожний бачив, як бузьок пристанув на кілька кроків від шатра, коло пня величезного дерева, в яким із далека чорніло дупло. Коло сього дупла присів бузьок тай став заїдати змію.

Але в той сам час, під тим же деревом, сиділи два пелікани. Се болотяні птиці, більші від гуски; дзьоби в них довгі й широкі. Вони живляться рибами, жабами й гадюками. Поживу ховають на запас в осібні мішки, які є у них під дзьобом.

Коли подорожний завважав пеліканів, то побачив, що їх запасні мішки були порожні. Пелікани були мабуть голодні. Вони

увиділи бузька і один із них схопив змію за хвіст, щоби відобрати її від бузька. Прийшло до суперечки. Бузько замахав крилами, заклекотав. Пелікани також замахали крилами і закричали. Від крику прийшло до бійки. Затарахкотіли дзюби. Серед бійки забули птиці і про змію, що підкотилася аж під дупло. Коли вони так билися, несподівано висунулася з дупла чиясь лапа, вхопила змію і втягнула її до середини. Бузько й пелікани не ввіли отямитися, як по змії і слід застиг. Надармо намагалися птиці добути змію з дупла: вхід для них був тут занадто вузький. Оттак осталися вони без нічого.

Подорожний підійшов по сім до дупла і побачив там величезну сову. Вона то похаласувала убитою змією. Подорожний хотів сову убити. Та зараз зробилося йому соромно, що забажав безцінно проливати кров і дальше продовжати ланцюг смерти.

„Я бачив — пише подорожний — що одні звірята були ловцями, другі добучею, треті боролися з собою за добучу. Одні полювали і нападали, другі боролися, а треті старалися підстергти побідника і відняти у нього добучу“.

Таке діється в цілім звіриннім царстві.

3. Як добувають собі поживу льви і тигри.

Багато є оповідань про те, як льви добувають собі поживу. Отсим великим і страшним звірам треба її дуже багато. В 1855 році жило в північній Африці в однім місці тридцять левів. В сім однім році зїли вони усякої домашньої скотини на сорок п'ять тисяч карбованців. Значить, на кожного льва пішло по півтора тисячі карбованців. Та буває нераз і більше. Господарі в Альжирі, в північній Африці, говорять, що прохарчування кожного льва коштує їх вісім тисяч карбованців на рік. У північній Африці скотина дешева; по сім можна судити, кільки їжі треба на кожного льва. В 1856 році льви зїли в тім місці 10.000 штук грубого і дрібнішого скота. Теї їжі не вистало би для льва; він полкує не лиш на домашніх звірят, але і на диких.

На лови виходить він ночами. „Лев іде повільними кроками — оповідає про нього один подорожник. — Його очі блищать у темноті як огняні кружки. Від часу до часу роздається його громовий рев. Скотина дрожить, собаки схаваються і ховаються. Всі лісні звірі замовкають. Лев підходить без усякого страху до обори. Там скотина збивається в купу і жде смерті. Лев перескакує могучим скоком загороду і хапає передніми лапами бика або корову“. Загризти бика се для нього ніяка трудність. Коли добуває тине, лев хапає її в зуби і заносить у своє леговище і там зїдає. Сила у льва така, що він може перескочити загороду високу на три метри, тримаючи в зубах дволітнього бичка. А по рівнині біжить він підтюпцем із таким тягарем. Другий подорожник оповідає, що одного разу п'ять ловців гнало на конях за львом, який таскав

у зубах убитого бичка. І коні були добрі, та все таки ловці льва не дігнали.

Лев нападає і на чоловіка. Оповідають ось який випадок. Пастух гнів до водопою стадо биків і несподівано побачив льва. Він налякався дуже і подумав: „Краще нехай загине віл, як чоловік“. Щоби кудись сховатися, пастух проліз у саму середину стада; він надіявся, що лев зловить вола і тим задовольнеться. Та вийшло не так. Лев побіг не за биками, але за чоловіком. Пастух біг і ніг не чув під собою: і не утік би він був від льва. Та попался йому по дорозі галузисте дерево; а на дереві були купи великих птичих гнізд. Пастух поліз на дерево і сховався між гніздами. Лев скочив за ним, та невдачно: упав на землю. Мовчки і сердито обійшов він дерево кругом, люто поглядаючи в гору; потім ляг і цілу добу не сходив з місця — все стеріг пастуха. В кінці захотів пити і пішов до потічка. Побачив пастух, що лев відходить, скочив з дерева і скільки сили пустився бігти до свого дому. Як тільки лев завважав утечу, пігнався за пастухом. Ледви на яких триста кроків перед домом перестав бігти за ним і вернувся до свого леговища.

До одного кольоніста зайшов лев до дому і спокійно ляг на порозі. В кімнаті бавилися діти. Коли жінка кольоніста побачила льва, то завмерла зі страху. На щасте, вікно в кімнату було отворене, а коло вікна висіла набита рушниця. Кольоніст побачив льва із подвіря, зняв рушницю, прицілився і вистрілив у звіра. Куля свиснула якраз коло дітий і поцілила льва просто в лоб. Лев упав мертвий.

Жителі тих місць, де водяться льви, дуже бояться сих звірят. На них полюють; та сі лови є дуже небезпечні. Не мало людей погинуло підчас ловів на левів. В Судані, в Африці, часто уживають проти льви особливого засобу: кусочок паперу, на яким виписані вислови із корану, святої книги магометан. Отсей кусочок паперу купують пастухи у мулли — магометанського духовника за досить великі гроші і вішають перед оборою. Вони думають, що як лев тільки побачить свячений папір, зараз завернеться. Та він ніколи не повертається, а віруючі пастухи знаходять гріб у череві льва.

Найбільше кормлять льва стада домашніх звірят. Та немало поїдають вони і диких звірят. Страшний звір не примхуватий. Розум, хитрість і сміливість льва в часі полювання насправду гідні уваги. Одним способом нападає він на домашніх звірят, а іншим на диких. Дикі звірята чують льва із далека. Тому то він або чуте на них, або лучиться з іншими львами, а тоді полюють спільно. Коли зловлять козу або ягнє інше звіря, ділять добычу між себе. Лев уміє підкрастися до добычі проти вітру, щоби вона його не зачула. Коли підкрадеться близько, тоді скаче й убиває піймане звіря. — „Я бачив як полюють льви — оповідає один подорожник“.

— Невеличке стадо зебр — пестрих пасмугастих коний — паслося спокійно і безтурботно на рівнині. До них підкрадалися так тихо й незаметно лев і львиця в високій траві, що навіть дуже обережні зебри нічого не підозрівали. Льви наблизилися до зебр на кілька кроків і вже готовилися скочити. Нараз провідник стада завважав грізних ворогів і заржав. Та було вже за пізно. Одним скоком перескочив лев траву і кущі та звалився на одну зебру. Вона зараз і впала під ним. Інші звірята розбіглися в жаху на всі сторони. Лев ухопив пійману добычу в зуби і поволік її до своїх левенят“.

Так добувають собі їжу страшні льви.

Ще страшніший від льва є тигр. Він і сильніший від льва і більший прожора. Тигр хоча й невеликий ростом — на яких два метри довгий — а нападає усяких звірят. Навіть молоді слони й носороги не забезпечені перед його кистями. Тигр підкрадається до своєї добычі і скаче на неї не гірше, як лев. Кисті його довгі й гострі: тигр може вдарити своєю лапою з такою силою, що робить рани на сорок сантиметрів глибокі. Не мало тигрів виводиться в Індіях. Оповідають, немов би то одного разу тигр повалив слона. Одної ночі зів тигр трох добре озброєних вартівих. Жовніри, що в часі походу пристануть, попадають звичайно тиграм на добычу. Буває, що тигри заходять у села, навіть у міста і деколи в білий день хапають там людей. На протязі двох літ тигри пірвали й пожерли вісімдесят людей із одного села в Індіях. Тигр дуже відважний і хоробрий. Хто попався в його лапи, тому дуже важко спастися. Оповідають приміром про такий випадок.

Діялося се в Індіях. На слоні їхав англійський офіцер. Дорога вела чагарями, де звичайно ховаються тигри. Нараз появився величезний тигр і скочив просто на слона. Англієць не зміг навіть отямитися, як тигр ухопив його і поволік у кущі. Товариші його бачили здалека, як страшний звір тащив його по колючих кущах. Не можна було й подумати, щоби стріляти в тигра: легко можна було постріляти замість тигра самого Англієця. Всі вже рішили, що білолаха пропав; тож посумували тай пішли далі. В тім роздалися в кущах вистріли, зразу один, потім другий. Побігли туди, де роздалися вистріли і побачили таке видовище: На траві валяється убитий тигр, а на нім лежить без памяти Англієць. Привели його до притомности і він оповів, як удалося йому застрілити тигра із револьвера. Він успів витягнути револьвер ізза пояса в той сам час, коли тигр таскав його по кущах, та вистрілив два рази. Перша куля не попала, друга поцілила звіра просто в серце.

Лови на тигрів іще небезпечніші, як полювання на льви. Та індійські князі-магараджі дуже люблять забавлятися ними. Вони зганяють тисячі народа і велять їм гонити тигрів із чагарників. Тигрів гонять просто до того місця, де сидять раджі і їм остається лише стріляти. Деяким раджам так подобається оте полювання,

що вони нікому іншому не дозволяють убивати тигрів. Були такі краї, де лови на тигрів навіть зовсім заборонювано задля забави магараджів.

Тигри виводяться в російських посіlostях у Середущій Азії та на Амурі на Сибірі. Побіч станиці Козловська оселився 1866 року величезний тигр. За кілька днів пірвав він двадцять п'ять собак і задушив три корови. Людей не боявся, приходив до станиці в день і душив псів людям на очах. Се навело на мешканців такий страх, що ночею вони не важилися навіть вийти з хати. В кінці шіснайцять козаків зробили облогу на тигра і вбили його.

Другий тигр ввійшов у станицю й побачив в однім домі китайця, що спав коло вікна. Тигр кинувся на Китайця, схопив його зубами і хотів понести в ліс. На щасте вікно було досить вузке, а Китаєць товстий: він застряг у вікні, став кричати і так уратувався. На його крик збіглися люди і ледви прогнали страшного звіра.

4. Як рись полює на звірат.

Льви і тигри виводяться в горячих краях, і в Європі їх нема. У нас на Україні, в Карпатах, а також у Швеції, в Німеччині і на високих горах Альпах, стрічається з рідка іншого хижого звіра з родини котів. Зветься він рись. Сей звір багато менший від тигра. Рись не буває довший над один метр. Та важко приходитьсь терпіти домашній скотині від нього. Рись загризає вівці і кози, а навіть оленів. Оповідують, що один рись загриз трийцять овець за одну ніч. Літом 1814 року три або чотири рисі розірвали 160 овець і кіз. Як рись голодний, то нападає і на телята і на корови. І не стільки він зїдає, скільки загризає. Дуже любить він пити теплу кров. На ловах є у рися свої маніри. Він вилазить немов кіт де небудь на дерево в дрімучім лісі, прилягає на галузу і чатує на добычу. Як проходить коло нього серна, рись скаче на неї просто на хребет і перегризає кровоносну жилу. Скаче він дуже зручно, на яких чотири метри і рідко промахнеться. Як скочить на оленя, то міцно хапає його за потилицю, запускає глибоко свої кігті і сидить так довго, доки олень не згине. А бували часами навіть ось які випадки.

Одного разу прибігло в шведське село стадо кіз із сусідного ліса. Кози кидалися як бішені. Люди не розуміли, що з ними скоїлося. В кінці приглянулися їм і побачили, що в одну козу вчипився рись. Він так глибоко запустив свої кігті в мясо кози, що не міг їх уже назад витягнути. Так коза і привезла його просто в село. Тут кинулися селяне на рися: хотіли убити — та годі було. Коза кидається і рися возить на собі. На силу піймали козу і аж тоді застрілили рися.

(Докінченне буде).

Ч. Діти стають у двох рядах гусакон, очима до себе на певну віддаль. Між рядами стоїть на землі булавка. Два гравці, що стоять на переді обох рядів, (1 і 1) біжать на даний знак до булавки. Сей, що перший добіжить, мусить ухопити булавку і вертати на своє місце, поки противник дожене і ударить його. Як утече не ударений, то бере противника до неволі, що стає з заду в ряді. Як зівстав ударений, то противник бере його до неволі і він мусить станути на заді його ряду. Один мусить стояти на середині з хоругвою або з хустиною і давати знак до бігу. Гра кінчиться тоді коли гравці одного ряду заберуть всіх гравців із другого ряду.

))))))))))
грачі

▲ хорунжий
♠ булавка

[illegible]

Діти творять колесо. В середині стає одно з дітей і пробує ударити когось, що стоїть у колесі, заки той крикне: »Пек«. Коли когось ударено скорше, заки крикнув »пек«, стає на середину, а той, що ударив, стає на його місце.

Грачі творять два ряди, звернені лицем до себе. Се береги. Досить широкий простір між рядами, се — «ріка» Одно з дітей стає на середині між рядами, се — струя. Струя приказує комусь перебігати через ріку. Той дає знак до когось із супротивного берега і вони біжать, щоби змінити місця. В часі бігу струя пробоє ударити котрогось. Ударений стає струєю а струя стає на його місце. Як ніхто не ударений, то струя дальше є струєю,

Діти беруться за руки і творять колесо. Одно з завязаними очима стоїть по середині з палицею або прутом у руках. Є се «спіла бабка». Колесо все крутиться, здержуючись що хвилі на короткий час. Тоді всі дивляться на «бабку», що стоїть із піднесеною до гори палицею. Нараз «бабка» опускає палицю і показує нею на одну особу з колеса, котра зараз хватає палицю за другий кінець. Тепер «бабка» наслідує когута або яку иншу звірину, а особа, що тримає палицю, має сей звук повторити. Як «бабка» пізнає, хто її наслідує, то та особа стає на середині на місці «бабки». Як не пізнає, лишається дальше в колесі, а забава відбувається, як і перед тим.

З друкарні ОО. Василян у Жовкві.

„СІЛЬСЬКИЙ СВІТ“

РІК ВИДАННЯ III.

Щомісячний ілюстрований часопис,
присвячений всім галузям сільського
господарства та сільському життю.

Орган незалежної господарської думки.

ЗАВДАННЯ ЧАСОПISУ:

Служити потребам українського сіль-
ського господарства, відбивати на своїх
сторінках хліборобське життя і бути
органом українського хлібороба.

В часопису окремий відділ, присвячений коопе-
рації взагалі, а зокрема сільсько-господарській.
В 1925 році цілісний передплатник одержу-
ють: 12 чисел багатого ілюстрованого часо-
пису «Сільський Світ» і безплатні додатки:
4 ілюстрованих практичних книжечок по 32 стр.
кожна, 6 пробок видатних гатунків расового
збіжжя, з яких передплатники зможуть розве-
сти собі насіння і

1 настінний табель-календар на 1925 рік.

Передплата з пересилкою виносить:

На рік . . . 8 зол. До Америки 2 долар.
„ півроку . . . 4 „ „ Чехії, 50-кор ч.
„ чверть ку 2 „ „ Румунії 150 леїв.

Окреме число 50 сотиків

Адреса редакції й адміністрації:

Львів, ул. Бляхарська, ч. 9.

„ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС“

РАДИКАЛЬНИЙ, ПОЛІТИЧНИЙ
І ЕКОНОМІЧНИЙ ЧАСОПIS.

Виходить у кождy суботу.

Умови передплати:

Чвертьрічно . . . 2½ зол.

Піврічно . . . 5 »

Річно . . . 10 »

Для заграниці на рік . 2½ дол.

Адреса Редакції

й Адміністрації:

Львів, Ринок 10/II.

(Текево Контo П. К. О. ч. 151.520).

Читайте й поширюйте сей
одинокий селянсько-робіт-
ничий часопис.

КОЖДИЙ СВДОМИЙ УКРАЇНЕЦЬ
ПОВИНЕН ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ

„НАШЕ ЖИТТЯ“

тижневий часопис присвячений спра-
вам політичним, культурним і суспіль-
но-економічним Холмщини й Волині.

Виходить раз у тиждень.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Місячно . . — зл. 90 сотиків.

Чвертьрічно 2 „ 50 „

Поодинокe число коштує 20 сот.

Адреса Редакції й Адміністрації.

Холм, ул. Оболонська, 14.

(„Наше Життя“ продається по всіх
залізничних газетних кіосках і кни-
гарнях „Рух“).

РОДИЧІ!

„СОЮЗНИЙ БАЗАР“

у Львові ул. Руська, ч. 20

одержав на днях великий
транспорт прегарних
і дуже дешевих забавок
для дітей.

Є там: Коні на бігунах,
коники, візки, ляльки, ко-
робки, різні звірята і много
инших принадних дрібничок
для дітей.

Українці!

Купуйте забавки для своїх ді-
тий лише в

»Союзнім Базари«

Львів, ул. Руська, ч. 20.

„НАШ ПРИЯТЕЛЬ“

Часопис для молоді і шкільних дітей

Орган християнських організацій української шкільної молоді.

Виходить що місяця (кромі ферій).

Видає: МАРИЙСКЕ ТОВАРИСТВО

МОЛОДІ у Львові

Редактор: О. СЕВЕРІАН БАРАНИК

ЧСЗВ.

Адреса Редакції: Львів, ул. Коперника, 36.

Адреса Експедиції: Часопис „НАШ ПРИЯТЕЛЬ“, Жовква.

ПЕРЕДПЛАТА НА РІК 1925.

В краю річно 2 золоті. Одно число коштує 20 с.

Хто хоче передплатувати, мусить прислати передплату згори найменше на 3 місяці (60 сотиків). Найлучше прислати на цілий рік (4 злп.)

ЗАГРАНИЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

50 центів, 4 мільрейси, 18 ч. корон, 40 динарів.

В розпродажу часопису не посилається.

„СТУДЕНСЬКА ДУМКА“

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ МІСЯЧНИК І СУСПІЛЬНО-ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК БІЛОРУСЬКОГО СТУДЕНСТВА.

Журнал сей виходить під редакцією Адольфа Занюка в обемі 2 арк. друку і містить інтересні статті у усіх царин білоруського життя.

Річна передплата 12 зол.

Поодинокое число коштує 1 зол.

Адреса Редакції

й Адміністрації:

Вильно, ул. Виленська ч. 12.

Товариство „Просвіта“ у Львові розписує передплату на 3 журнали:

1) „НАРОДНЯ ПРОСВІТА“

ФАХОВИЙ ОСВІТНИЙ ОРГАН.

Виходить раз на місяць (з виїмком липня і серпня).

Передплата виносить на рік 4 (чотири) золоті.

2) „БІБЛІОТЕЧНИЙ ПОРАДНИК“

в якому найдуть місце відповідно впорядковані голоси і оцінка про поодинокі видання книжок, брошур та журналів. Дотикатиме се як найновіших книжок, так і всіх сих видань, котрі вийшли давніше і ще легко їх набути в книгарський продажі.

Виходитиме що 3 місяці один випуск.

Передплата річно за 4 випуски 2 зол.

3) „АМАТОРСЬКИЙ ТЕАТР“

Буде се poradник для читальняних віділів, провідників, режисерів та членів аматорських гуртків.

Виходитиме 4 рази на рік.

Передплата на „Аматорський Театр“ — 2 зол.

Всі три часописи коштують на рік 8 зол. Для Америки 2 доларя. Для інших країв рівно вартість двох доларів.

Передплату посилати чеком ч. 143.049 через П. К. О. в Варшаві, або переказом на адресу: Товариство „Просвіта“, Львів, Ринок ч. 10. з допискою на котрий часопис, або на всі разо. Гроші з закордону прислати в грошових листах або в режістрованих листах.

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

ВИХОДИТЬ

РАЗ У МІСЯЦЬ КОЖДОГО 15-го

В ОБ'ЄМІ 2-х АРКУШІВ ДРУКУ

ПІД РЕДАКЦІЄЮ

МИХАЙЛА ТАРАНЬКА.

**СПІВРОБІТНИЦТВО ДЛЯ „СВІТА ДИТИНИ“ ПРИОБИЦЯЛИ
ОТСІ УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ Й МИСТЦІ:**

Бачинський Леонід, Білоусенко Олександр, Блажкевич Іванна, Вовк Юрій, Гнатюк Володимир, Завадович Роман, Заклинський Богдан, Королів-Старий Василь, Кокольський Микола, Ковжун Павло, Котович Анатоль, Куликівна Софія, Кульчицька Олена, Лакуста Святослав, Лотоцький Антін, Лотоцький Михайло, Манастирський Антін, Мандюкова Ярослава, Др Маковей Осип, Магир Микита, Олесь Олександр, Підгірянка Марійка, Подушко Зиновій, Радзикович Володимир, Софронів Василь, Цегельська Олена, Хронович Володимир, Черкасенко Спірідон і Яремова Слава.

Цілорічна передплата „Світа Дитини“ вносить:

для Краю 6 золотих
для Чехословаччини . . . 45 кор. чеських
для Америки й Канади . . 1½ доляра.

Поодинокі число коштує 50 грошів.

Адреса Редакції й Адміністрації:

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

